

मेरो पाँचपोखरी

आधारभूत तहको स्थानीय विषयको पाठ्यक्रम

कक्षा १-८

पाँचपोखरी थाडपाल गाउँपालिका

सिन्धुपाल्चोक

२०७७

प्रकाशक: पाँचपोखरी थाडपाल गाउँपालिका सिन्धुपाल्चोक
सर्वाधिकार: पाँचपोखरी थाडपाल गाउँपालिका

प्राविधिक सहयोग:

आवरण लेआउट तथा डिजाइन:

प्रथम संस्करण: २०७७ चैत्र

सुझाव एवम् सल्लाहः

श्री टासी लामा
श्री डिमाछिरिड तामाड

श्री सुनिता अधिकारी
श्री सुनिल निरौला

श्री माधव प्रसाद पाण्डेय

पाठ्यक्रम लेखन :

डा. बाबुराम ढुङ्गाना
श्री बौधराज निरौला

संयोजनः

श्री कमला खनाल
श्री उत्तममणी पौड्याल

प्राकथन

नेपालको वर्तमान संविधानले मुलुकमा संघीय गणतन्त्रको स्थापना गरे पश्चात यसको कार्यान्वयन विभिन्न तह र क्षेत्रबाट भइरहेको छ । संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको कार्यान्वयनका लागि यसका शैद्धान्तिक र व्यवहारिक पक्षलाई हरेक नागरिक समक्ष पुऱ्याउन शिक्षाले प्रमुख भूमिका खेल्दछ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ विद्यालय शिक्षाको समग्र व्यवस्थापनको अधिकार स्थानीय तहलाई दियो । विद्यालय शिक्षाको राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप (National Curriculum Framework), २०७६ ले आधारभूत तह (कक्षा १-८) को पाठ्यक्रममा एउटा अलगगै विषयको रूपमा “मातृभाषा/ स्थानीय विषय”को व्यवस्था गर्‍यो । जस अनुसार कक्षा १-३ मा मातृभाषिक सिप/स्थानीय विषयवस्तु सम्बन्धी क्रियाकलाप, कक्षा ४-५ मा मातृभाषा/स्थानीय विषय र कक्षा ६-८ मा समेत मातृभाषा/स्थानीय विषयलाई समावेश गरी स्थानीय तहकै जनशक्तिको सहभागितामा स्थानीय विषयवस्तुमा आधारित पाठ्यसामग्री निर्माण गरी पठन पाठन गर्ने आधार तयार भयो । यस प्रावधान भित्र रही स्थानीय तहले आफै बनाएको पाठ्यक्रम र पाठ्यसामग्री वि. सं. २०७७ को शैक्षिक सत्रबाट क्रमशः लागू गर्दै जानुपर्ने कार्य तालिका समेत आयो ।

केन्द्रिकृत पाठ्यक्रमले मात्र स्थानीय खाँचो पूरा गर्न सक्दैन । नागरिकलाई आफ्नै भूगोलको माया गरी सम्मानित जीवन जीउनका लागि स्थानीय परिवेश चिनाउने एउटा सशक्त माध्यम स्थानीय पाठ्यक्रम हो । यसै सन्दर्भमा पाँचपोखरी थाङ्पाल गाउँपालिकाले पनि स्थानीय आवश्यकतालाई प्राथमिकतामा राखेर स्थानीय विषयवस्तुहरू समावेश गरी यही क्षेत्रकै जनशक्तिको सहभागितामा पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक तयार गरी प्रयोगमा ल्याउने प्रयास स्वरूप यो पाठ्यक्रम यहाँहरू समक्ष ल्याएको छ । विज्ञहरूको सहायतामा यस गाउँपालिकाका कार्यपालिकाका पदाधिकारीहरू लगायतका जनप्रतिनिधिहरू, विद्यालयका प्रधानाध्यापकहरू, शिक्षक, विद्यार्थी, अभिभावक, स्थानीय शिक्षाप्रेमी, विभिन्न भाषा धर्म तथा संस्कृतिका जानकार व्यक्तिहरू तथा समाजका अगुवाहरू समेतको सहभागितामा व्यापक छलफल, कार्यशाला तथा बैठक गरेर पाठ्यक्रममा स्थानीय आवश्यकताको पहिचान र प्राथमिकीकरण गरी यो पाठ्यक्रम तयार भएको छ ।

बालबालिकालाई आफू जन्मेको भूगोलको बारेमा राम्रोसँग जानकार हुनु आवश्यक छ । आफ्नो भूगोल सुहाउँदो पेशा व्यवसाय र प्रविधिसँग परिचित भएमा मात्र भोलि रोजगारका लागि तयार हुन सक्छन् । स्थानीय परिवेशको सुक्ष्म अध्ययनले आफ्नो भूगोल प्रतिको माया मोह जागृछ । यस्ता विषयवस्तुको अध्ययन अध्यापनले आफ्ना ठाउँका सवल पक्ष र खाँचो भएको पक्षको बारेमा समेत जानकार गराउने भएकोले स्थानीय विकासलाई टेवा पुऱ्याउँदछ । यस पाठ्यक्रममा प्रमुख क्षेत्रकारूपमा पाँचपोखरीथाङ्पाल गाउँपालिकाको परिचय; प्राकृतिक स्रोत र सम्पदा; संस्कार र सांस्कृतिक; ऐतिहासिक स्थल र पर्यटन; पेशा, व्यवसाय र प्रविधि; परम्परागत ज्ञान, र सिप र कला; प्रकोप र वातावरण संरक्षण; स्वास्थ्य र सरसफाइ, र स्थानीय भाषा रहेका छन् ।

स्थानीय विषयवस्तु समावेश गरेर यो पाठ्यक्रम तयार गर्दा विशेष योगदान दिनुहुने सल्लाहकार समितिका सदस्यहरु, पाठ्यक्रम लेखन कार्यमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्नु हुने डा. बाबुराम ढुङ्गाना र बौधराज निरौला, गाउँपालिकाका तर्फबाट निरन्तर समन्वय गर्नु हुने शाखा अधिकृत कमला खनाल र उत्तममणी पौडेललाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु । यस कार्यमा योगदान पुऱ्याउनु हुने जनप्रतिनिधिहरु, शिक्षक, प्रधानाध्यापक, विद्यार्थी, अभिभावक र शिक्षाप्रेमीहरु सबैलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

पाठ्यक्रम समसायिक खाँचोको आधारमा विकास र सुधार हुँदै जाने एउटा जीवन्त दस्तावेज हो । यो पाठ्यक्रम पहिलो पटक प्रयोगमा आएकोले प्रयोग गर्दै जाँदा भविष्यमा देखिने कमी कमजोरीलाई सुधारैँ जानु पर्ने हुन्छ । तयारी पाठ्यक्रम र यसको कार्यान्वयनलाई मजबुत बनाउन हामी रचनात्मक सुझावको सँधैँ स्वागत गर्दछौँ । धन्यवाद ।

टासी लामा

प्रमुख

पाँचपोखरी थाडपाल गाउँपालिका

विषयसूची

क्र. स.	विषयवस्तु	पेज नं.
१	पृष्ठभूमी	१
२	स्थानीय पाठ्यक्रमको आवश्यकता	२
३	विषय क्षेत्र	३
४	सक्षमता	४
५	विषय क्षेत्र र क्रम	५
६	पाठ्यवस्तुको विस्तृतिकरण	१३
७	सिकाइ सहजिकरण प्रक्रिया	१८
८	विद्यार्थी मूल्याङ्कन प्रक्रिया	१८
९	पाठ्यक्रमको कार्यान्वयन प्रक्रिया	१९
१०	समय निर्धारण र पाठ संख्या	१९
११	पाठ्यक्रम परिमार्जन	१९
१२	अनुसूची १ : पाठ्यघण्टी र अङ्क विभाजन तालिका	१००
१३	अनुसूची २: विद्यार्थी मूल्याङ्कन योजना र ढाँचा	१०१
१४	अनुसूची ३ : अनुमानित कक्षागत पाठ संख्या	१०६

१. पृष्ठभूमी

नेपालको संविधानको अनुसूची ८ मा आधारभूत र माध्यमिक तहसम्मको शिक्षाको व्यवस्थापन स्थानीय तहले गर्ने व्यवस्था गरिएको छ । नेपालमा औपचारिक रूपमा प्राथमिक शिक्षा पाठ्यक्रम २०४९ ले पहिलो पटक स्थानीय विषय वा मातृभाषामध्ये कुनै एक विषय विद्यालयले छनोट गरी पढाउन पाउने व्यवस्था गरे अनुरूप साप्ताहिक ३ पाठ्यभार र १०० पूर्णाङ्कको अध्ययन /अध्यापन गर्ने व्यवस्था गरेको थियो तर उक्त व्यवस्था पूर्णरूपले कार्यान्वयन हुन सकेन । आधारभूत शिक्षा (कक्षा ६- ८) पाठ्यक्रम, २०६९ मा साप्ताहिक ५ पाठ्यभार र १०० पूर्णाङ्कको मातृभाषा वा संस्कृत वा अन्य स्थानीय विषय/अन्य विषय समावेश गरियो । राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप,२०७१ अनुसार आधारभूत तहमा १०० पूर्णाङ्कको स्थानीय भाषा वा विषय राख्न पाउने व्यवस्था गरियो ।

राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप,२०७६ मा भएको प्रावधानअनुसार स्थानीय तहले विद्यालय तहमा १०० पूर्णाङ्कको स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरी लागु गर्न पाउने व्यवस्था गरिएको छ । उक्त प्रारूपले स्थानीय पाठ्यक्रमको सम्बन्धमा कक्षा १-३ सम्म साप्ताहिक ५ पाठ्यभार र वार्षिक रूपमा १६० घण्टा तथा कक्षा ४-८ का लागि साप्ताहिक ४ पाठ्यभार र वार्षिक पाठ्यघण्टा १२८ निर्धारण गरेको छ । नेपाल सरकार, शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय, पाठ्यक्रम विकास केन्द्र सानोठिमी भक्तपुरबाट प्रकाशित स्थानीय पाठ्यक्रम विकास तथा कार्यान्वयन मार्गदर्शन (मातृभाषासहित), २०७६ ले स्थानीय पाठ्यक्रमको सन्दर्भ, अवधारणा, पाठ्यक्रम विकास, कार्यान्वयन प्रक्रिया, स्थानीय पाठ्यक्रमको ढाँचालगायत विषयमा स्पष्ट मार्गदर्शन गरेको छ ।

स्थानीय पाठ्यक्रमसम्बन्धी स्रोत सामग्री २०६६ ले “स्थानीय सरोकारवालाको आवश्यकता चाहना र उनीहरूकै सहभागितामा स्थानीय विषयवस्तुलाई समावेश गरी निर्माण र कार्यान्वयन हुने पाठ्यक्रम नै स्थानीय पाठ्यक्रम हो ।” भनी परिभाषित गरेको छ । त्यसैले स्थानीय पाठ्यक्रम भन्नाले स्थानीय सरोकारवालाले आवश्यक ठानेको विषयवस्तुलाई उनीहरूकै विज्ञता र सक्रियतामा यथाशक्य कम लागतमा तयार गरिने पाठ्यक्रम हो । उल्लिखित मान्यता बमोजिम यस पाठ्यक्रमले पनि पाँचपोखरी थाङ्पाल गाउँपालिका क्षेत्रभित्रको विशिष्ट पहिचानलाई उजागर गर्ने अवसर प्रदान गरेको छ ।

आधारभूत तहको कक्षा १-८ मा अध्ययनरत बालबालिकाहरूले औपचारिक रूपमा आफ्नो गाउँ,समाज,भूगोलको वस्तुनिष्ठ ज्ञान प्राप्त गर्नेछन् र यहाँ प्रचलित भाषा, संस्कृति, ऐतिहासिक र धार्मिक महत्वका स्थलहरू, प्राकृतिक सम्पदा तथा यसको संरक्षण एवम् संवर्धन गर्दै सम्भावित स्थानीय प्राकृतिक विपत्तिहरूका बारेमा समेत पहिचान गर्ने छन् । स्थानीय क्षेत्रमा प्रचलित पेसा व्यवसाय र आर्थिक क्रियाकलापको औपचारिक जानकारी प्राप्त गर्ने छन् । यस पाठ्यक्रमले वातावरण संरक्षण तथा सुधारका निम्ति सहयोग गर्न प्रेरित गर्ने छ । यस पाठ्यक्रमबाट

बालबालिकाहरूले सामाजिक मूल्यमान्यताको पालना गर्दै असल सामाजिक व्यवहारको अनुसरण गर्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

पाँचपोखरीथाङ्पाल गाउँपालिकाले स्थानीय स्तरका शिक्षाविद्, बुद्धिजीवि, शिक्षक, विद्यार्थी, अभिभावक, जनप्रतिनिधि, गाउँपालिकाका सदस्य, पाठ्यक्रम विज्ञलगायतसँग छलफल, अन्तरक्रिया तथा कार्यशाला बैठकको आयोजना गरी प्राप्त सुझाव तथा पृष्ठपोषणको आधारमा पाँचपोखरीथाङ्पाल गाउँपालिकाको परिचय, प्राकृतिक स्रोत र सम्पदा, संस्कार र सांस्कृतिक, पर्यटन, पेसा प्रविधि र उद्यमशिलता, स्वास्थ्य र सफाइ, प्रकोप, पर्यावरण र हरित विद्यालय, व्यक्ति र संस्थालगायतका विषयक्षेत्रलाई समेटेर कक्षा १ देखि ८ सम्मका लागि स्थानीय पाठ्यक्रम तयार गरिएको छ । यो पाठ्यक्रम शैक्षिक सत्र २०७७ देखि कक्षा १-८ सम्म लागु गरिने छ ।

२. स्थानीय पाठ्यक्रमको आवश्यकता

नेपाल सरकारबाट एकीकृत पाठ्यक्रम (कक्षा १-३)को ढाँचा २०७५ स्वीकृत भई परीक्षणको क्रममा रहेको छ । एकीकृत पाठ्यक्रम देशभरीमा २०७७ साल देखि लागु हुने छ । उक्त पाठ्यक्रमढाँचामा भएको व्यवस्थाअनुसार कक्षा १ - ३ सम्ममा पाँचओटा विषय — गणित, नेपाली, अंग्रेजी, हाम्रो सेरोफेरो र स्थानीय विषय राख्नुपर्ने प्रावधान छ ।

बालबालिकाको सिकाइ आफ्नो वासस्थानबाटै प्रारम्भ गर्न सहज हुन्छ । त्यसका लागि बालबालिकाहरूले आफ्नो गाउँ तथा समुदायको पहिचान गर्नुपर्दछ । त्यहाँ भएका प्राकृतिक ऐतिहासिक सम्पदाहरू र आर्थिक क्रियाकलापहरूबारे जानकारी हुनुपर्दछ । स्थानीय मूल्य, मान्यता, धर्म, परम्परा, संस्कृति, स्रोतसामग्रीको संरक्षण, संवर्धन, परिचालन र विकास गर्नका लागि मार्गनिर्देश गर्ने र स्थानीय तहको क्षमता विकासमार्फत राज्यको आर्थिक सामाजिक सांस्कृतिक र राजनीतिक क्षेत्रमा आवश्यक पर्ने सक्षम, सचेत र इमानदार नागरिकतयार गर्नका लागि स्थानीय पाठ्यक्रम अपरिहार्य भएको छ । राष्ट्रिय स्तरमा निर्माण गरिने पाठ्यक्रम सबै सरोकारवालाको संलग्नताको सम्भावना रहँदैन । यसले स्थानीय तहको भाषा, संस्कृति ज्ञान र सिपलाई पूर्ण रूपले समेट्न सम्भव हुँदैन । अतः स्थानीय तहको भाषा तथा संस्कृतिको जगेर्ना गर्न स्थानीय तहको ज्ञान, सिप, प्रविधि र उत्पादनलाई राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय बजारमा जोड्ने ज्ञान र सिपको विकास गरी आत्मनिर्भर, उत्पादनमुखी, जीवनोपयोगी व्यवहारिक र दक्ष जनशक्ति तयार गर्नका लागि स्थानीय पाठ्यक्रमको आवश्यकता पर्दछ ।

हरेक स्थानीय तहको आआफ्नै विशिष्ट पहिचान भैगोलिक धार्मिक एवम् सांस्कृतिक जातीय भाषिक विविधता हुन्छ । केन्द्रिय तहमा तयार गरिने पाठ्यक्रमले मात्र विद्यार्थीहरूलाई दैनिक जीवनमा आवश्यकपर्ने ज्ञान, सिप

आचरण र व्यवहारका सम्पूर्ण सक्षमताहरू प्रदान गर्न नसक्ने भएकाले स्थानीय परिवेशअनुसारको ज्ञान र सिप आर्जन गर्नका लागि स्थानीय विज्ञकै सहभागितामा पाठ्यक्रम निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्न वाञ्छनीय भएकाले र संवैधानिक तथा नीतिगत रूपमा भएको प्रावधानलाई कार्यान्वयन गर्नु प्रत्येक स्थानीय तहको कर्तव्य भएको हुनाले पाँचपोखरी थाङ्पाल गाउँपालिकाले यो स्थानीय पाठ्यक्रम तयार गरेको हो । स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण र कार्यान्वयनको निर्माण र कार्यान्वयनको औचित्यलाई देहायबमोजिमका बुँदाहरूले अझ स्पष्ट पार्दछन् :

- (क) स्थानीय स्तरका व्यवसाय, पेसा एवम् रोजगारलाई सम्बोधन गर्दै अन्तराष्ट्रिय रोजगारीतर्फ उन्मुख, उत्पादनमुखी र सिपयुक्त नागरिक तयार गरी नेपाली कला, सौन्दर्य आदर्श तथा वैशिष्ट्यको संरक्षण तथा संवर्धन गर्न
- (ख) स्थानीय तहका कला, संस्कृति, परम्परा, पर्यटकीय क्षेत्र, सिप, भाषा आदिको संरक्षण र संवर्धन गर्न
- (ग) स्थानीय कला कौशल, व्यवसाय, प्राकृतिक सम्पदा तथा संस्कृतिको जानकारी गराई त्यसअनुरूपको व्यवहार गर्न सक्ने तुल्याउन
- (घ) भौगोलिक, जातिय, लैङ्गिक, भाषिक, सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक, धार्मिक तथा प्राकृतिक विविधतालाई सम्बोधन गर्न
- (ङ) स्थानीय तहको ज्ञान, सिप र प्रविधिलाई उजागर गर्न
- (च) परम्परागत पेसा व्यवसाय र प्रविधिलाई संरक्षण, संवर्धन र विकास गर्न सहयोग पुऱ्याउन
- (छ) स्थानीय स्रोत र साधनको अधिकतम उपभोग र परिचालन गर्न

३. विषयव क्षेत्र

पाँचपोखरी थाङ्पालको परिचय सहित यस पालिकाको धार्मिक , सांस्कृतिक , ऐतिहासिक , प्राकृतिक , पेसा ब्यावसाय , परम्परागत ज्ञान र सिप स्वास्थ्य र सफाइ , स्थानीय भाषा र लिपि लगायतका नौ क्षेत्रमा विभाजित मुख्य विषयवस्तु निम्नानुसार रहेको छ ।

१. पाँचपोखरी थाङ्पाल परिचय: पालीकाको नाम र नामकरण, भौगोलिक सिमाना र वडा विभाजन, जनसंख्या, भाषा, धर्म, भेषभुषा, संघसस्था, स्थानीय सरकार परिचय, प्रेरक व्यक्तित्व
२. प्राकृतिक स्रोत र संपदा: वनजङ्गल, नदिनाला, ताल पोखरी, खानी, जडिवुटी, हिमाल, वन्यजन्तु, डाँफे, जलस्रोत, वोटविरुवा
३. संस्कार र संस्कृति: तामाङ , ह्योल्मो र हिन्दु संस्कृतिको परिचय, स्थानीय बाजाहरू, चाडपर्वहरूको परिचय

४. ऐतिहासिक स्थल र पर्यटन: ऐतिहासिक र पर्यटकिय स्थलको परिचय र महत्व, पर्यटन प्रवर्धनका कार्यक्रमहरू
५. पेसा ब्यावसाय र प्रविधि: कृषि वालीको परिचय र अभ्यास स्थानीय व्यावसायको प्रवर्धन, पशुपालन ब्यावसायको परिचय, स्थानीय प्रविधिको परिचय र महत्व
६. परम्परागत, ज्ञान, सिप र कला: परम्परागत ज्ञान सिपको परिचय र महत्व, परम्परागत ज्ञान सिप र प्रविधिको चिनारी , परम्परागत ज्ञान र सीपको प्रवर्धन
७. प्रकोप र वातावरण संरक्षण: विपद र प्रकोपको परिचय, स्थानीय वातावरणको परिचय, मानव र वातावरणको सम्बन्ध, वातावरण प्रदुषण तथा विनाशका कारणहरू, वातावरण संरक्षणका उपायहरू
८. स्वास्थ्य र सरसफाइ: स्वास्थ्य तथा सरसफाईको परिचय, पौष्टिक, अर्गानिक र पत्रु खानेकुरा, स्थानीय खेलहरू परिचय र प्रकार, योग ध्यानको परिचय र अभ्यास, फोहरमैला व्यवस्थापन, जडीबुटि र स्थानीय उपचारपद्धति
९. स्थानीय भाषा र लिपी: तामाङ, ह्याल्मो, शेर्पा र नेपाल भाषा र लिपिको सामान्य परिचय र प्रयोग

४. सक्षमता

पाँचपोखरी थाडपाल गाउपालिका भित्र सञ्चालन भएका आधारभूत तह (कक्षा १-८) का विद्यालयहरूमा पठन पाठन गराउने अभिप्रायले तयार गरिएको यस स्थानीय पाठ्यक्रमको अपेक्षित सक्षमता निम्नानुसार रहेको छः

१. पाँचपोखरी थाडपाल गाउँपालिकाको नाम र नामकरण, भौगोलिक सिमाना र वडा विभाजन, जनसंख्या, भाषा, धर्म, भेषभुषा, संघसस्था, स्थानीय सरकार परिचय, प्रेरक व्यक्तित्वको जानकारी ।
२. वनजङ्गल, नदिनाला, ताल पोखरी, खानी, जडिवुटी, हिमाल, वन्यजन्तु, डाँफे, जलस्रोत, वोटविरुवा लगायतका प्राकृतिक स्रोत र संपदाको बारेमा संरक्षण र संवर्धन ।
३. तामाङ, ह्योल्मो र हिन्दु संस्कृति, स्थानीय बाजाहरू, चाडपर्वहरूको अनुसरण र सहभागीता ।
४. ऐतिहासिक र पर्यटकिय स्थलको पर्यटन प्रवर्धन ।
५. कृषि वाली, स्थानीय व्यावसायको प्रवर्धन, पशुपालन ब्यावसाय, स्थानीय प्रविधिको अभ्यास र प्रवर्धन ।
६. परम्परागत ज्ञान , सिप र प्रविधिको प्रवर्धन ।
७. प्रकोप/ विपद, स्थानीय वातावरण, मानव र वातावरणको सम्बन्ध, वातावरण प्रदुषण तथा विनाशका कारणहरू, वातावरण संरक्षणका उपायहरूको अवलम्बन ।
८. शरीर, घर र विद्यालयको सरसफाई , पौष्टिक, अर्गानिक र पत्रु खानेकुरा, स्थानीय खेलहरू, योग ध्यानको परिचय र अभ्यास, फोहरमैला व्यवस्थापन, जडीबुटि र स्थानीय उपचारपद्धतिको अनुसरण ।
९. तामाङ, ह्याल्मो, शेर्पा र नेपाल भाषा र लिपिको सामान्य जानकारी र प्रयोग

५. विषय क्षेत्र र क्रम

क्र स	क्षेत्र	समावेश गर्नुपर्ने मुख्य विषयवस्तु	कक्षा १	कक्षा २	कक्षा ३	कक्षा ४	कक्षा ५	कक्षा ६	कक्षा ७	कक्षा ८
१	पाँचपोखरी थाङ्पाल परिचय	☐ पा लिकाको नाम र नामकरण ☐ भौ गोलिक सिमाना र वडा विभाजन ☐ ज नसंख्या ☐ भा षा ☐ ध र्म ☐ भे षभूषा ☐ सं घसस्था ☐ स्थ नीय सरकार परिचय	☐ गाउँपालिको नाम र परिचय , - वडा संख्या ☐ आफू बसोवास गर्ने ठाँउको नाम	☐ वडाको साँध सिमाना ☐ वडा रहेको गाउँ र बस्तिहरूको नाम ☐ वडागत विशेषताहरू	☐ गाउँपालिकाको नामकरण र ऐतिहासिक पृष्ठभूमी, ☐ गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्था	☐ गाउँपालिकाको जातिगत विवरण ☐ जातिगत संस्कार र संस्कृतिको परिचय ☐ पालिका भित्रको स्थानीय भेषभूषा	☐ वडाबाट संपादन गरिने मुख्य कामहरू ☐ गाउँपालिकाको जनसंख्या विवरण ☐ शैक्षिक संघसस्थाको विवरण	☐ प्रमुख पेशा र तिनका विशेषता ☐ स्थानीय सरकारको परिचय ☐ प्रमुख शैक्षिक संस्थाको परिचय	☐ गाउँपालिकाको संस्थागत संरचना ☐ गाउँपालिकाबाट संपादन हुने मुख्य कार्यहरू ☐ गाउँपालिकाका विषयगत शाखाहरूको परिचय ☐ स्थानीय तहमा पदाधिकारी चयन प्रक्रिया ☐ गाउँसभा	☐ स्थानीय तहमा न्याय संपादन प्रणाली ☐ प्रेरक व्यक्तित्व लक्ष्मण दोड , पर्वतारोहि माया गुरुङ र मिङमार लामाको परिचय ☐ इन्द्रावती जनसेवा समिती र मानेखर्क स्वास्थ्य चौकीको

		प्रे रक व्यक्तित्वहरु							को परिचय	परिचय
२	प्राकृतिक स्रोत र संपदा	☐ व ☐ न ☐ ता ☐ ख ☐ ज ☐ हि ☐ व ☐ च ☐ ज ☐ वो ☐ टविरुवा	☐ प्राकृतिक स्रोतहरुको सामान्य परिचय ☐ स्थानीय घर पालुवा र वन्यजन्तु ☐ हाम्रा वरपर पाइने पछीहरु	☐ प्रमुख खोलानाला र झरना ☐ मुख्य हिमाल, कोट, समथर भूभाग र बेसी जलथले) को परिचय	☐ जडीबुटी हरुको नाम र परिचय ☐ अमिलो पानीको परिचय र महत्व ☐ प्रकृतिक स्रोत र संपदाबाट हुने फाइदाह रु	☐ सालको रुख एक परिचय ☐ रैथाने पोखरी एक परिचय ☐ खड्कौले छाँगा र ठूलो ढुङ्गाको महत्व	☐ धुपि जङ्गल परिचय ☐ डाँफे र कालिजको परिचय र महत्व ☐ ड्राइगन गुफाको परिचय	☐ इन्द्रावती , हाडिखोला , महादेव खोलाको परिचय र महत्व ☐ जडिबुटिको परिचय र महत्व ☐ लाइटाइ राष्ट्रिय निकुञ्जको परिचय	☐ पाँचपोखरी को परिचय र महत्व ☐ सामुदायिक वन परिचय ☐ बासखर्क र डुखाइ सामुदायिक को महत्व ☐ रातोपान्डा दुम्सी , बदेलको परिचय र महत्व	☐ याङ्ग्री लार्के खानेपानी आयोजना को परिचय ☐ दोर्जेलाक्पा हिमालको परिचय र महत्व ☐ जलविधुत मा हाम्रो अवस्था

३	संस्कार र संस्कृति	<ul style="list-style-type: none"> □ तामाङ , ह्योल्मो र हिन्दु संस्कृतिको परिचय □ स्थानीय बाजाहरु □ चाडपर्वहरुको परिचय 	<ul style="list-style-type: none"> □ अतिथि संस्कार □ स्थानीय बाजाको जानकारी 	<ul style="list-style-type: none"> □ न्वारान , छैठी , छेवारको परिचय □ विवाह र रत्यौली 	<ul style="list-style-type: none"> □ दशैं, चैते दशैं, तिहार, □ साउने र माघे संक्रान्तीको महत्व □ ल्होसार, छिजु, छोक्पा , बुद्धजयन्ती र क्रिसमस 	<ul style="list-style-type: none"> □ बाजाको परिचय र महत्व (पञ्चेबाजा र खैजडी , शङ्ख र घण्ट) □ लामावाजा, झाक्री नाँच ,डम्फु, टुङ्ना, ढ्याङ्गरो 	<ul style="list-style-type: none"> □ तिथी परम्परा तिज, हरिबोधिनी एकादशीको परिचय मातातिर्थ औशी र कुशे औशीको परिचय र महत्व 	<ul style="list-style-type: none"> □ जात्रा परिचय (जनैपुर्णीमा गाइजात्रा, माघिजात्रा, महादेवपिंडी जात्रा , छेजु जात्रा) □ रामनवमी मेला, वालाचतुर्दशी , लाखे नाच, बेठी □ कुल पूजा देवाली , ल्ह सोल , सेर्गिम , काङ्सु 	<ul style="list-style-type: none"> □ हिन्दु संस्कार र संस्कृतिको परिचय □ हिन्दु संस्कारको महत्व -र सरक्षण 	<ul style="list-style-type: none"> □ तामाङ र ह्योल्मो संस्कृतिको परिचय अन्य जातीहरुको संस्कार र संस्कृति
४	ऐतिहासिक स्थल र पर्यटन	<ul style="list-style-type: none"> □ ऐतिहासिक र पर्यटकिय स्थलको परिचय र महत्व, □ पर्यटन 	<ul style="list-style-type: none"> □ ऐतिहासिक र पर्यटकीय स्थलको परिचय □ स्थानीय पर्यटकीय 	<ul style="list-style-type: none"> □ युवा हिमालको परिचय □ नागिथामडाँडा , धापसेरोको परिचय □ च्योच्यो 	<ul style="list-style-type: none"> □ लगाड गुम्बाको परिचय र महत्व □ हवेली दरबारको 	<ul style="list-style-type: none"> □ रैथाने क्षेत्र (जलथले , कसेरी , राक्से , खराने , भुते 	<ul style="list-style-type: none"> □ आमायाङ्गी र छोयाडडुक हङ्देनको परिचय र महत्व दोर्जेलाक्पा 	<ul style="list-style-type: none"> □ ड्रागन गुफा र ढुफुको परिचय र महत्व , □ थामडाँडा , ठुलो ढुंगाको 	<ul style="list-style-type: none"> □ होमस्टेको परिचय , व्यवस्थान र महत्व □ पदमार्ग (तिलमान 	<ul style="list-style-type: none"> □ प्याराग्लाइडिङको परिचय र उपादेयता □ पाँचपोखरी म्याराथुन ,

		प्रवर्धनका कार्यक्रमहरू ,	स्थलहरू	डाँडाको परिचय र महत्व	परिचय र महत्व	पोखरी) परिचय ☐ लहरेमाने र साडाछेलिड गुम्बाको परिचय र महत्व	हिमाल ☐ नौलिङगेश्वरी को परिचय र महत्व	परियय र महत्व ☐ मेन्छु र वेत्रावतीको परिचय र महत्व	पास , , पाँचपोखरी , गुरु रेन्पोछे, मार्ग) को परिचय र महत्व ☐ नागिध्याङ, लगाड, ,मेन्दाङको परिचय	रक कलाइम्बीड ☐ गोले शिलापत्र, पेमाछल उद्यानको महत्व
५	पेसा ब्यावसाय र प्रविधि	☐ कृषि बालीको परिचय र अभ्यास स्थानीय व्यावसायको प्रवर्धन ☐ पशुपालन ब्यावसायको परिचय ☐ स्थानीय प्रविधिको परिचय र महत्व	☐ स्थानीय पेसाको जानकारी ☐ स्थानीय व्यावसाय को जानकारी	☐ स्थानीय पेसा र व्यावसायको परिचय ☐ स्थानीय पेसा र व्यावसायको महत्व	☐ स्थानीय पेसाको सरक्षण ☐ (डोकोडा लो , गुन्द्री , काठका सामग्री बनाउने , राडि पाखी, बख्खु , स्यामा	☐ स्थानीय प्रविधिको परिचय महत्व र संरक्षण ☐ (डोको डालो , गुन्द्री , मान्द्रो ☐ काठका सामग्री बनाउने र पानी घट्ट	☐ फलफुल (सुन्तला , अम्बा , मेवा केरा , आरु कागती नास्पाति) खेति को परिचय - १ ☐ तरकारी (आलु , मुला, काउली , साग ,	☐ पशुपालन व्यावसाय (याक, चौरी ,गाई ,भैसी ☐ भेडा ,बाखा बङ्गुर ☐ हाँस कुखुरा टर्की र बट्टाइ ☐ मौरी, माछा,) को परिचय र महत्व र	☐ कृषिबाली (किवी ,अलैची चिया ,कफी आलु, मूला, स्कुस अम्रिसो खेती) को प्रवर्धन र अभ्यास	☐ कृषिबाली व्यावसाय को आधुनिकिक रण ☐ पशुपालन व्यावसाय को आधुनिकिक रण ☐ कृषि तथा पशुपालन व्यावसाय

					बुन्ने , पानी घट्ट , थाङ्का लेखे)	- २ □ राडि पाखी , बख्खु , स्यामा, बुन्ने , थाङ्कालेखे- ३)	गोललभेडा , स्कुस , निहुरो, च्याउको परिचय , महत्व र पहिचान गर्ने विधि) खेतीको परिचय र महत्व	प्रवर्धनका उपायहरू		को प्रवर्धन □ दुग्ध व्यासाय परिचय र महत्व
६	परम्परागत, ज्ञान, सीप र कला	□ परम्परागत ज्ञान सिपको परिचय र महत्व, □ परम्परागत ज्ञान सिप र प्रविधिको चिनारी □ परम्परागत ज्ञान र सिपको प्रवर्धन	□ परम्परागत ज्ञान सिप र कलाको परिचय	□ परम्परागत ज्ञान , सिप र कलाको महत्व र संरक्षण	□ घरेलु औजारको परिचय र महत्व	□ कुटानी र पिसानीका उपकरणह रुको परिचय महत्व । □ काठका भाडाहरूको परिचय र महत्व ।	□ काष्ठकला, मूर्तिकला, चित्रकला, माटाका भाडाहरू , प्रस्तरकला को , चनारी , □ धानको पुतली निर्माण र प्रयोग □ पुस्पकला	□ घरेलु स्वादिला खाने कुराको परिचय □ सुख्खा तरकारी बनाउने तरिकाको अभ्यास □ घरेलु पेय पदार्थ जानकारी	□ बाँस, निगालो, पराल, खोष्टाबाट बनेका सामग्री निर्माण □ ढिकी, डोको , डालो, थुन्से, भकारी, डेलिको	□ स्यामा, राडिपाखि, बख्खुको परिचय । □ दाड्ना, धम्बे, थाङ्काको परिचय । □ परम्परागत उपचार पद्धती, झारफुक

							(माला बनाउने, पुष्प गुच्छा)		निर्माण । □दुना , टपरी, ,बत्ती काटने सिप विकास	विधि
प्रकोप र वातावरण संरक्षण	<ul style="list-style-type: none"> □ विपद र प्रकोपको परिचय □ स्थानीय वातावरणको परिचय □ मानव र वातावरणको सम्बन्ध □ वातावरण प्रदूषण तथा विनाशका कारणहरू : □ वातावरण संरक्षणका उपायहरू 	<ul style="list-style-type: none"> □ प्राकृतिक प्रकोपको नाम, परिचय र प्रकार 	<ul style="list-style-type: none"> □ स्थानीय स्तरमा भएका प्रकोप तथा विपदहरू चिनारी □ वातावरणको परिचय 	<ul style="list-style-type: none"> □ प्राकृतिक तथा मानवीय कारण बाट हुने विपदहरू □ दुर्घटना र सावधानी (सडक, भिर र रुख) मानवीय क्रियाकलाप र वातावरणको 	<ul style="list-style-type: none"> □ हावाहुरीको असर □ वातावरण प्रदूषणको परिचय र कारणहरू □ बाल बगैचाको परिचय र महत्व 	<ul style="list-style-type: none"> □ चट्याङ , भूक्षय विद्युतीय दुर्घटनाका कारणहरू □ प्रदूषणका प्रकारको परिचय , जल प्रदूषणको कारण , असर र सावधानीका उपायहरू 	<ul style="list-style-type: none"> □ प्रकोप न्यूनीकरणका उपायहरू □ स्थानीय वातावरण संरक्षणको उपायहरू □ हरित विद्यालयको अवधारणा र अभ्यास 	<ul style="list-style-type: none"> □ भुकम्पको कारण र सावधानी □ स्थानीय स्तरमा मानवीय क्रियाकलापहरूबाट हुने प्रकोप पहिचान (बाढी , पहिरो , आगलागी) कारण , असर र सावधानी 	<ul style="list-style-type: none"> □ माटो , वायु र ध्वनी प्रदूषणको कारण, असर र सावधानीका उपायहरू □ प्रकोप व्यवस्थापन कार्ययोजना र इको क्लबको परिचय 	

					अन्तर सम्बन्ध					
८	स्वास्थ्य र सरसफाइ	☐ स्वास्थ्य तथा सरसफाईको परिचय ☐ पौष्टिक, अर्गानिक र पत्रु खानेकुरा ☐ स्थानीय खेलहरू परिचय र प्रकार ☐ योग ध्यानको परिचय र अभ्यास ☐ फोहरमैला व्यवस्थापन ☐ जडीबुटि र स्थानीय उपचारपद्धति	☐ स्वास्थ्य र सरसफाइको परिचय	☐ घर, विद्यालय परिसर र कक्षाकोठाको सरसफाइ	☐ शरीरको नियममित सरसफाइको महत्व, ☐ विद्यालय खाजा कार्यक्रम	☐ शुद्ध खाना र पत्रु खाना ☐ पत्रु खानाको असर ☐ पौष्टिक खानाको महत्व	☐ स्थानीय खेल (डण्डी वियो, चुङ्गी, गट्टा, लुकामारी, भाले जुदाइ) को परिचय र अभ्यास ☐	☐ स्थानीय उपचार र धामी झाक्री प्रथा ☐ काम्रोको परिचय र महत्व ☐ स्थानीय उपचारमा जडिबुटीको प्रयोग	☐ योग, ध्यान र प्राणायामको परिचय र अभ्यास ☐ फोहोर मैलाको वर्गीरण र व्यवस्थापन	☐ सकारात्मक सोच र चरित्र निर्माणको परिचय र महत्व, ☐ योगासनको परिचय र अभ्यास ☐ सूर्य नमस्कार र शुद्ध ब्यायाम

९	स्थानीय भाषा र लिपि	तामाङ, ह्योल्मो, शेर्पा र नेपाल भाषा र लिपिको सामान्य परिचय र प्रयोग	-	-	-	- स्थानीय (तामाङ , ह्याल्मो , शेर्पा , नेपाल) भाषाको परिचय स्थानीय भाषामा परिचय र अभिवादन,	☐ नेपाल भाषाको परिचय ☐ रञ्जना लिपी: ☐ स्वर, वर्ण , व्यञ्जन ,वर्ण मात्रा, सिष्टाचार शब्दहरू, ☐ सामान्य सुनाइ, बोलाइ, पढाइ र लेखाइ अभ्यास	☐ तामाङ , ह्योल्मो र शेर्पा भाषाको परिचय, सम्भोटा लिपी: ☐ स्वर, वर्ण , व्यञ्जन ,वर्ण मात्रा, ☐ शब्द निर्माणको अभ्यास	☐ ह्याल्मो, शेर्पा र तामाङ भाषामा आफ्नो र परिवारको परिचय, ☐ सिष्टाचारका शब्दहरू, ☐ दैनिक प्रयोगका सामग्रीहरू खाने कुराको नाम	☐ ह्याल्मो, शेर्पा र तामाङ भाषामा साधारण संवाद, ☐ साधारण वाक्य निर्माण, ☐ सामान्य भाषिक सिप सुनाइ, बोलाइ, पढाइ ,र लेखाइको अभ्यास
---	---------------------	--	---	---	---	---	--	---	---	---

६. पाठ्यवस्तुको विस्तृतीकरण

यस खण्डमा कक्षागतरूपमा बालबालिकाहरूले हासिल गर्ने सिकाइ उपलब्धि, अध्ययन गर्ने विषयवस्तु, सम्भाव्य सिकाइ प्रक्रिया (क्रियाकलाप, शिक्षण सामग्री र मूल्याङ्कन) लाई प्रस्तुत गरिएको छ । पाठ्यवस्तुको विस्तृतीकरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

कक्षा १

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	संभाव्य क्रियाकलाप	शिक्षण सामग्री	मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
पाँचपोखरी थाङ्पाल परिचय	क) आफ्नो गाउँ वा वासस्थानको नाम बताउन ख) आफू बसेको वडाको नाम भन्नु ग) गाउँपालिकाको नाम, वडा संख्या र तिनका नाम लेख्नु घ) गाउँपालिकाको नक्साबाट वडा पहिचान गर्न ङ) आफ्नो वडामा	१) पालिकाको नाम र नामकरण २) भौगोलिक सिमाना र वडा विभाजन	☐ गाउँपालिकाको नाम र परिचय ☐ वडा संख्या, ☐ सबै वडाको नाम ☐ आफू बसोबास गर्ने ठाउँको नाम ☐ आफू बसोबास गर्ने वडामा भएका कुनै प्रशिद्ध स्थल	१) शिक्षकले कक्षाका सबै विद्यार्थीलाई पालैपालो आफ्नो गाउँपालिकाको नाम, वडा नंबर र वडा र टोलको नाम सहितको परिचय दिन लगाउने । शिक्षकले पहिला परिचयको नमूना प्रदर्शन गर्ने २) कक्षामा गाउँपालिकाको नक्सा, विभिन्न वडाहरू र वडामा रहेका प्रशिद्ध वस्तु	गाउँपालिकाको वडा नं खुलेको र नखुलेको नक्सा, विभिन्न वडाका नक्सा, भिडीयो, वडाहरूमा रहेका प्रशिद्ध स्थल वा वस्तुको नाम र परिचय	१. विद्यार्थीले आफ्नो वासस्थान खुल्ने गरी परिचय दिए नदिएको हेरेर । २. नक्सा हेरी छलफलमा भाग लिए नलिएको हेरेर । ३. खाली नक्सामा आफ्नो वडा चिने नचिनेको हेरेर । ४. आफ्नो वडामा भएको प्रशिद्ध स्थल वा वस्तुको नाम र महत्व	२० घण्टा

	<p>भएको प्रशिद्ध वस्तु वा स्थल पहिचान गर्न ।</p>		<p>वा वस्तु</p>	<p>देखिने भिडियो खोजी प्रदर्शन गर्ने । ३) समूह विभाजन गरी गाउँपालिकाको नक्सामा छलफल गराउने । ४) गाउँपालिकाको खाली नक्सामा वडा नंबर चित्रे । ५) गाउँपालिका र वडाका नाम भन्न लगाउने । ६) नक्सामा आफ्नो वडा र टोल पत्ता लगाउने । ७) गाउँपालिका परिचयको कविता स्वर मिलाएर वाचन गर्न लगाउने</p>		<p>भन्न लगाएर ५. नक्सा र भिडियो हेरी विभिन्न वडा पहिचान गर्न लगाएर । ६. नक्सा हेरी आफ्नो गाउँपालिकाका बारेमा छलफल गरे नगरेको अवलोकन गरेर ।</p>	
--	--	--	-----------------	---	--	--	--

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	संभाव्य क्रियाकलाप	शिक्षण सामग्री	मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
प्राकृतिक स्रोत र संपदा	<p>क. आफ्नो घर नजिकका वन, नदीनाला, पानीको मुहान, पोखरी, गुफाको भ्रमण गरी अवस्थिती वताउन ।</p> <p>ख. घर नजिकैका डाँडा पहाडको नाम वताउन ।</p> <p>ग. पाँचपोखरी, रैथानेपोखरी, दोर्जे लाक्पा हिमाल, सामुदायिक वन, ड्रागन</p>	<p>☐ प्राकृतिक स्रोतहरूको सामान्य परिचय</p> <p>☐ घरपालुवा र वनमा पाइने पशु पन्छीहरूको परिचय</p>	<p>☐ स्थानीय जलस्रोत, पोखरी, ताल, खोला र नदी</p> <p>☐ गुफा, हिमाल, टार, मैदान र डाँडा</p> <p>☐ घरपालुवा पशुपन्छी</p> <p>☐ वनमा पाइने वन्यजन्तु र पशुपन्छी</p>	<p>☐ पोखरी, ताल र खोलाको तस्विर प्रदर्शन गरी छलफल गराउने</p> <p>☐ गुफा, हिमाल, टार, मैदान र डाँडाको तस्विर प्रदर्शन गरी छलफल गराउने</p> <p>☐ घरपालुवा पशुपन्छीको नाम भन्न लगाउने</p> <p>☐ वनमा पाइने वन्यजन्तु र पशुपन्छीको नाम भन्न लगाउने</p> <p>☐ पोखरी ताल र खोलाबाट हुने फाइदा छलफल गराउने</p> <p>☐ गुफा, हिमाल</p>	<p>☐ फोटो वा चित्र ।</p> <p>☐ श्रव्य दृष्य सामग्री ।</p>	<p>☐ पोखरी, खोला, हिमाल, टार र गुफाको चित्र प्रदर्शन गरी नाम भन्न लगाउने ।</p> <p>☐ पोखरी, खोला, हिमाल, टार र गुफाबाट हुने फाइदा भन्न लगामउने</p> <p>☐ घरपालुवा र वनमा पाइने पशु तथा पन्छीको नाम भन्न लगाउने ।</p> <p>☐ घर पालुवा र वनमा पाइने जनावर र पशुपन्छी बासस्थान सोधने</p>	२५ घन्टा

	<p>गुफा इन्द्रावती, याङ्ग्री र लार्के खोला चित्र ।</p> <p>घ. घरपालुवा जनावर र पन्छीको नाम भन्न ।</p> <p>ड. वन्यजन्तु तथा पन्छीको नाम भन्न ।</p> <p>च.</p>			<p>,टार, मैदान र डाँडाबाट हुने फाइदा छलफल गराउने</p> <p>□ घरपालुवा पशुपन्छी र वनमा पाइनेपशुपन्छी चित्र भिडियो प्रदर्शन गरी छलफल गराउने ।</p> <p>□ घरपालुवा र वनमा पाइने पशुपन्छीको बासस्थान छलफल गराउने</p> <p>□ विद्यार्थीलाई विद्यालय वाहिर खुल्ला ठाउँमा बसाइ हिमाल, गुफा, टार मैदान ताल खोला नाला देखाउने</p>			
--	---	--	--	---	--	--	--

<p>संस्कार र संस्कृति</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ अतिथी सत्कार गर्ने तरिका प्रदर्शन गर्ने □ स्थानीय बाजाको नाम भन्न 	<ul style="list-style-type: none"> □ अतिथी सत्कार र स्थानीय बाजा 	<ul style="list-style-type: none"> □ अतिथीलाई स्वागत गर्दा ,भोजन खुवाउदा र विदाई गर्दा गरिने परम्पराहरू □ परम्परागत धार्मिक तथा सांस्कृतिक बाजाहरू 	<ul style="list-style-type: none"> □ आफ्नो संस्कार वमोजिम अतिथीलाई गरिने स्वागत सम्मान र विदाईमा प्रयोग गरीने भाषाहरू र हाउभाउ सिकाउने । □ आफ्नो संस्कार वमोजिमका विभिन्न प्रकारका बाजाका नामहरू भन्न लगाउने । □ चित्रबाट बाजा चिन्ने । □ भिडियो हेरी बाजाका आवाज, आकृति र बजाउने तरिका अवलोकन गर्ने । □ विद्यालयमा भएका बाजाहरू शिक्षक सगै वजाउने । 	<ul style="list-style-type: none"> □ फोटो वा चित्र । □ श्रव्य दृष्य सामग्री । 	<ul style="list-style-type: none"> □ आफ्नो परम्परा अनुसारको अतिथी सत्कारका भाषा र हाउभाउ गर्न लगाउने । □ चित्र हेरी अतिथी सत्कारको अवस्था भन्न लगाउने । □ पालैपालो अतिथी सत्कारको अभिनय गर्न लगाउने । □ आफ्नो घरमा भएका परम्परागत बाजाको नाम भन्न लगाउने । □ आफ्नो घरमा भएका परम्परागत बाजा कुनवेला प्रयोग गरीन्छ समुहमा छलफल गराउने । □ विद्यालयमा भएका बाजाको नाम चिनी बजाउन लगाउने । 	<p>२५ घन्टा</p>
---------------------------	--	---	--	---	---	---	-----------------

<p>ऐतिहासिक स्थल र पर्यटन</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ आफ्नो वरपरका ऐतिहासिक र पर्यटकीय स्थलहरू चित्र । □ ऐतिहासिक र पर्यटकीय स्थलको परिचय दिन । 	<ul style="list-style-type: none"> □ ऐतिहासिक र पर्यटकीय स्थल □ स्थानीय पर्यटकीय स्थल 	<ul style="list-style-type: none"> □ ऐतिहासिक स्थलको परिचय □ हवेली □ आमायाङ्ग्री □ साङ्छ्योलिङ गुम्बा □ लहरेमानेको परिचय □ पाँचपोखरी, रैथाने मन्दिर, पेमाछल उद्यानस्थल र अमिलोपानीको परिचय 	<ul style="list-style-type: none"> □ कस्ता स्थललाई ऐतिहासिक स्थल भनिन्छ छलफल गराउने । □ पर्यटकीय स्थल केलाई भनिन्छ छलफल गराउने । □ आफ्ना वरपरका ऐतिहासिक र पर्यटकीय स्थलको नाम भन्न लगाउने । □ भिडियो वा पावर पोइन्ट मार्फत हवेली ,आमायाङ्ग्री , साङ्छ्योलिङ, गुम्बा र लहरे माने, पाँचपोखरी, रैथाने मन्दिर, पेमाछल उद्यानस्थल र अमिलोपानीको 	<ul style="list-style-type: none"> □ हवेली ,आमायाङ्ग्री ,साङ्छ्योलिङ, गुम्बा र लहरे मानेको फोटो र भिडियो 	<ul style="list-style-type: none"> □ ऐतिहासिक स्थल भनेको के हो सोध्ने । □ हवेली ,आमायाङ्ग्री , साङ्छ्योलिङ, गुम्बा र लहरे माने कहाँ पर्दछन् र किन प्रशिद्ध छन् भन्न लगाउने । 	<p>१५ घन्टा</p>
-------------------------------	--	---	--	---	---	--	---------------------

				<p>परिचय दिने ।</p> <p>☐ कुनै एक ऐतिहासिक र पर्यटकीय स्थलको भ्रमण गराउने वा नजिक पर्ने ऐतिहासिक र पर्यटकीयस्थल खुल्ला स्थानबाट देखाउने ।</p>			
<p>पेसा ब्यावसाय र प्रविधि</p>	<p>☐ आफ्नो परिवारका सदस्यहरुले गर्ने पेसा र व्यवसाय वताउने ।</p> <p>☐ आफ्नो छिमेकका मानिसहरुले गर्ने पेसा र व्यवसाय भन्न ।</p> <p>☐ पेसा र व्यवसायमा फरक छुट्याउने उदाहरण दिन ।</p> <p>☐ आफ्ना अभिभावकले अपनाउने पेसा वा</p>	<p>☐ स्थानीय पेसा व्यवसाय र प्रविधिको परिचय</p>	<p>सिलाउने, बुन्ने, जागिर गर्ने, व्यापार गर्ने, खेती गर्ने, घर बनाउने, कुटानीपिसानी गर्ने, आरन चलाउने, पशुपालन गर्ने</p>	<p>आफ्नो घर परिवारका मानिसको पेशा वा व्यवसाय भन्न लगाउने ।</p> <p>आफ्नो गाउँमा धेरै मानिस कुनै पेशा गर्दछन् छलफल गराउने ।</p> <p>पेशा र व्यवसाय झल्किने भिडीयो हेरी छलफल गर्ने ।</p>	<p>बिभिन्न पेशा, व्यवसाय र प्रविधि बुझाउने चित्र, भिडीयो र पेशा व्यवसायबाट उत्पादीत वस्तु ।</p>	<p>☐ आफ्नो परिवारको पेशा भन्न लगाउने ।</p> <p>☐ आफ्नो गाउँका मानिसले गर्ने व्यवसायको नाम भन्न लगाउने ।</p> <p>☐ आफूलाई मन पर्ने पेशा कुन हो सोधी कारण भन्न लगाउने ।</p> <p>☐ कुनै पेशा नगरी बस्दा के के समस्या आउँछ सोध्ने ।</p>	<p>२० घण्टा</p>

	व्यवसायमा प्रयोग हुने प्रविधिको पहिचान गर्न ।			कुनै सामान हेरी कुन कुन पेशा गर्ने मानिसले कुन व्यवसाय गरेर उत्पादन भएको सोधने । पेशा व्यवसाय विना बस्दा के समस्या हुन्छ छलफल गराउने ।			
परम्परागत, ज्ञान, सिप र कला	आफ्नो वरपर प्रयोग हुने परिपरागत ज्ञान सिप र कलाको पहिचान गर्न ।	परम्परागत ज्ञान सिप र कलाको परिचय	खुकुरी, हँसीया, ढिकी, भकारी, दम्फे, जाँतो, ठेकी, नाइलो, मदानी, कोदालो, हलो, टपरी, दुना	परम्परागत ज्ञान, सीप र कला सम्बन्धि उदाहरण छलफल गराउने । सामान देखाइ कामका बारेमा वताइदिने ।	परम्परागत ज्ञान, सीप र कला झल्किने स्थानीय सामानको चित्र, सामान र प्रयोग सहितको भिडियो ।	परम्परागत ज्ञान भन्नाले के बुझिन्छ सोधने । परम्परागत ज्ञान, सीप र कला झल्किने वस्तुको नाम र तिनका काम भन्न लगाउने । प्रयोग गर्न लगाउने ।	२० घण्टा

				भिडीयो प्रदर्शन गरी छलफल गराउने । उपयोगिताका बारेमा छलफल गराउने ।		भिडीयोबाट वस्तु र काम सिकाउने ।	
प्रकोप र वातावरण संरक्षण	☐ प्राकृतिक प्रकोपको उदाहरण दिन । ☐ प्रकोपका कारण भन्न ।	प्राकृतिक प्रकोपको नाम, परिचय र प्रकार	भूकम्प, बाढी, पहिरो, चट्याङ, आगलागी, विद्युतीय झड्का	प्रकोपको चित्र छलफल गराउने । प्रकोपको भिडीयो हेर्न लगाउने । आफूले देखेको प्रकोपको नाम भन्न लगाउने । प्रकोपबाट बच्ने उपाय छलफल गराउने ।	☐ प्रकोप झल्किने नक्सा र भिडीयो । ☐ प्रकोपबाट जोगिन गरिएका मानव प्रयत्नको भिडीयो सहित सूची ।	☐ प्रकोपको नाम बताउन लगाउनेलगाउने । ☐ प्रकोपका कारण भन्न ।	१५ घण्टा

<p>स्वास्थ्य र सरसफाइ</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ व्यक्तिगत सफाइका विभिन्न पक्ष भन्न । □ स्वस्थ रहन गरिने दैनिक व्यवहार बताउन । □ आफ्नो कक्षा कोठा र विद्यालय परिसर सफा राख्न । □ आफ्नो शरिरको सफाइमा ध्यान पुऱ्याइ अरुका सामु प्रस्तुत हुन । 	<p>स्वास्थ्य र सरसफाइको परिचय</p> <p>खाना खाने तरीका</p>	<p>हात धुने, नुहाउने, भाँडा माइने, दाँत माइने, कपाल कोर्ने, नड काट्ने, लुगा धुने, कपाल काट्ने, मास्क लगाउने, भुईँ सफा गर्ने, शौचालयको सही प्रयोग गर्ने, आराम गर्ने, विरामीको उपचार गर्ने,</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ व्यक्तिगत सरसफाइका बारेमा कक्षामा छलफल गराउने । □ स्वस्थ रहन अपनाउनु पर्ने उपायहरुको नक्सा र भिडियो प्रदर्शन गर्ने । □ सन्तुलित भोजनमा हुनु पर्ने खाना प्रदर्शन गर्ने । □ व्यक्तिगत सरसफाइका कामहरुको प्रयोगात्मक प्रदर्शन गर्ने । □ योग र व्यायाम गराउने । 	<p>व्यक्तिगत सरसफाइ, खेलकुद र सन्तुलित आहारका पोष्टरहरु भिडियो मास्क साबुन पानी नडिनी कपाल कोर्ने काईयो</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ निरोगी रहन गर्नु पर्ने व्यवहार भन्न लगाउने । □ सरसफाइको प्रयोगात्मक अभ्यास गराउने । □ सन्तुलित भोजनका लागि खानाको संयोजन भन्न लगाउने । □ खेल खेलेको अवलोकन गर्ने । □ योग ध्यान गराइ अवलोकन गर्ने । □ खाना चिन्न लगाउने । □ कुन खाना कसरी र केले खाइन्छ सोध्ने । 	<p>२० घण्टा</p>
---------------------------	--	--	---	---	---	---	-----------------

			<p>योग ध्यान गर्ने, सन्तुलित भोजन गर्ने र खेल खेल्ने । बिभिन्न परिवारमा खाना खाने तरीका । फरक फरक खाना चित्रे । खाना खाने साधन ।</p>	<p>☐ खाना चित्र लगाउने । ☐ खाना खाने तरिका प्रदर्शन गर्ने । ☐ खाना खाने भाँडा र साधन चिनाउने ।</p>			
--	--	--	--	---	--	--	--

कक्षा २

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	संभाव्य क्रियाकलाप	शिक्षण सामग्री	मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
---------	---------------	-----------	----------------------------	--------------------	----------------	----------------------	----------

<p>पाँचपोखरी थाङ्पाल परिचय</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ वडाका साँध सिमाना पहिचान गर्न । □ वडा रहेका गाउँ र वस्तिको नाम भन्न । □ सबै वडाका सामान्य विशेषता बताउन । 	<p>भौगोलिक सिमाना र वडा विभाजन</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ गाउँपालिका र सबै वडाको साँध सिमाना □ सबै वडा रहेको गाउँ र वस्तिको नाम □ वडाको विशेषता 	<ul style="list-style-type: none"> □ गाउँपालिकाको ८ वटै वडाको साँध सिमाना खुलेको नाम सहितको नक्सा प्रस्तुती गरी समूहमा छलफल गराउने । □ वडाको नाम पालैपालो भन्न लगाउने □ आफू बसेको वडाका सामान्य विशेषताहरू भन्न लगाउने । □ पावर पोइन्टको प्रयोग गरी सबै वडाका साधारण विशेषता (जनसांख्यिक बनोट प्राकृतिक धार्मिक तथा ऐतिहासिक, सामाजिक र आर्थिक) विशेषता भनी दिने । 	<ul style="list-style-type: none"> □ नाम सहित वडा खुल्ने गाउँपालिकाको नक्सा □ वडाका विशेषता झल्किने पावरपोइन्ट प्रस्तुती । 	<ul style="list-style-type: none"> □ गाउँपालिकाको नक्सामा हरेक वडाका साँध सिमाना सोधने । □ वडाका नाम र प्रशिद्ध स्थानको नाम भन्न लगाउने । □ वडाका प्रमुख चिनारी भन्न लगाउने । 	<p>२० घण्टा</p>
--	---	------------------------------------	---	--	--	--	---------------------

<p>प्राकृतिक स्रोत र सम्पदा</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ प्रमुख खोलानाला, पोखरी, झरनाको नाम भन्न । □ मुख्य हिमाल, कोट, समथर भूभाग र वेसीको नाम भन्न । □ प्रमुख खोलानाला, पोखरी, झरना कुन कुन ठाउँमा छन् लेख । □ मुख्य हिमाल, कोट, समथर भूभाग र वेसी कुन कुन ठाउँमा छन् लेख । 	<ul style="list-style-type: none"> □ प्रमुख खोलानाला , पोखरी, झरनाको परिचय । □ मुख्य हिमाल, कोट, समथर भूभाग र वेसीको परिचय । 	<ul style="list-style-type: none"> □ इन्द्रावती, याङ्ग्री र लार्के खोलाको परिचय । □ पाँचपोखरी, रैथाने, राक्से र ढुपुकपोखरीको परिचय । □ खड्कौले, ग्युङ्गर, आकाशे र धुस्लुङ् छाँगाको परिचय । □ दोर्जे लाक्पा, गोन्जेम्पो र युवा हिमालको परिचय । □ धाप सेरा, खलङ्गा, नाम्लाङ् वेसी, बरुवावेसी र जलथलेको परिचय । 	<ul style="list-style-type: none"> □ कक्षा कोठामा प्रमुख खोलानाला, पोखरी, झरनाको नक्सा प्रदर्शन गरि छलफल गराउने । □ प्रमुख खोलानाला, पोखरी, झरनाको नाम भन्न लगाउने । □ प्रमुख खोलानाला, पोखरी, झरना कहाँ कहाँ अवस्थित छन् छलफल गराउने । □ कक्षाकोठामा मुख्य हिमाल, कोट, समथर भूभाग र वेसीको नक्सा प्रदर्शन गरि छलफल गराउने । □ मुख्य हिमाल, कोट, समथर भूभाग र वेसीको नाम भन्न लगाउने । 	<ul style="list-style-type: none"> □ सान्दर्भिक तस्विर र चित्र □ भिडियो 	<ul style="list-style-type: none"> □ प्रमुख खोलानाला, पोखरी, झरनाको नाम भन्न लगाउने □ प्रमुख खोलानाला, पोखरी, झरना कहाँ कहाँ छन् सोध्ने । □ मुख्य हिमाल, कोट, समथर भूभाग र वेसीको नाम भन्न लगाउने । □ मुख्य हिमाल, कोट, समथर भूभाग र वेसी कहाँ कहाँ छन् सोध्ने □ मुख्य हिमाल, कोट, समथर भूभाग र वेसीको नाम भन्न लगाउने । □ मुख्य हिमाल, कोट, समथर भूभाग र वेसी कहाँ कहाँ छन् सोध्ने । 	<p>२५ घण्टा</p>
---------------------------------	--	--	---	---	---	---	-----------------

				☐ मुख्य हिमाल, कोट, समथर भूभाग र वेसी कहाँ कहाँ अवस्थीत छन् छलफल गराउने । ☐			
संस्कार र संस्कृति	☐ विभिन्न जातजातिका मानिसहरुको व्यक्तिगत संस्कारका नामहरुको सुची बनाउन ☐ विभिन्न जातजातिका मानिसहरुको व्यक्तिगत संस्कार मनाउने तरिका बताउन	छैँठी , न्वारन, छेवार, ब्रतवन्ध, बिवाह र रत्यौलिको परिचय	तामाङ्ग , ब्रामण र अन्य जातिको छैँठी, न्वारन, छेवार, ब्रतवन्ध, बिवाह र रत्यौली संस्कारको परम्परागत नाम र मनाउने तरिका	☐ आफ्नो परिवारको परम्परा अनुसार व्यक्तिगत संस्कारहरुको नाम समुहमा छलफल गराइ भन्न लगाउने ☐ विभिन्न जातजातिका मानिसहरुको परम्परागत व्यक्तिगत संस्कार छलफल गराउने ☐ विभिन्न जातजातिका मानिसहरुको परम्परागत व्यक्तिगत संस्कारको पोष्टर	☐ विभिन्न जातजाति का मानिसहरु को परम्परागत व्यक्तिगत संस्कार समबन्धित गीत ☐ विभिन्न जातजाति का मानिसहरु	☐ आफ्नो परिवारमा मनाउने व्यक्तिगत संस्कार भन्न लगाउने ☐ विभिन्न जातजातिहरुले मनाउने व्यक्तिगत संस्कारको सूची बनाउन लगाउने ☐ व्यक्तिगत संस्कार मनाउदा गरिने गतिविधिहरुको अभिनय गर्न लगाउने	२० घण्टा

				<p>देखाईछलफल गराउने</p> <ul style="list-style-type: none"> □ विभिन्न जातजातिका मानिसहरूको परम्परागत व्यक्तिगत संस्कार मनाएको भिडियो देखाउने □ विभिन्न जातजातिका मानिसहरूको परम्परागत व्यक्तिगत संस्कार मनाएको अभिनय गर्न लगाउने 	<p>को परम्परागत व्यक्तिगत संस्कार समबन्धित विभिन्न प्रकारका पोष्टर</p> <ul style="list-style-type: none"> □ विभिन्न जातजातिका मानिसहरूको परम्परागत व्यक्तिगत संस्कार मनाएको भिडियो 	
--	--	--	--	---	---	--

<p>ऐतिहासिक स्थल र पर्यटन</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❑ दोर्जे लाक्पा हिमालको उचाई, आकार र अवस्थिती वताउन । ❑ नागीथामडाँडाको अवस्थिती र महत्व छलफल गर्न । ❑ धापसेरोको अवस्थिती र महत्व प्रस्तुत गर्न । ❑ च्योच्योडाँडाको आकार र अवस्थिती भन्न । 	<p>दोर्जे लाक्पा हिमाल नागीथामडाँडा धाप सेरो र च्योच्यो डाँडाको परिचय</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❑ दोर्जेलाक्पा हिमालको उचाई, आकार र अवस्थिती ❑ नागीथामडाँडाको अवस्थिती र महत्व ❑ धापसेरोको अवस्थिती र महत्व ❑ च्योच्योडाँडाको आकार र अवस्थिती 	<p>दोर्जे लाक्पा हिमालको फोटो पोस्टर छलफल गराउने । नागीथामडाँडा धाप सेरो र च्योच्यो डाँडाको फोटो पालैपालो प्रदर्शन गराउने । खुला ठाउँबाट दोर्जे लाक्पा हिमाल नागीथामडाँडा धाप सेरो र च्योच्यो डाँडा देखाउने । दोर्जे लाक्पा हिमाल, नागीथामडाँडा,</p>	<p>दोर्जेलाक्पा हिमालको फोटो पोस्टर । नागीथामडाँडा, धापसेरो र च्योच्योडाँडाको फोटो ।</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❑ दोर्जेलाक्पा हिमालको उचाई, आकार र अवस्थिती सोध्ने । ❑ नागी-थामडाँडाको किन प्रशिद्ध छ सोध्ने । ❑ धापसेरोको अवस्थिती र महत्व लेख्न लगाउने । ❑ च्योच्योडाँडाको आकार र अवस्थिती समूहमा प्रस्तुत गर्न लगाउने । 	<p>२० घण्टा</p>
-------------------------------	--	---	--	--	--	--	---------------------

				धाप सेरो र च्योच्यो डाँडाको संक्षिप्त परिचय दिने ।			
पेशा व्यवसाय र प्रविधि	<ul style="list-style-type: none"> ☐ स्थानीय पेशा र व्यवसायको पहिचान गर्न । ☐ स्थानीय पेशा र व्यवसायको सूची बनाउन ☐ स्थानीय पेशा र व्यवसायको आवश्यकता बताउन । 	स्थानीय पेशा र व्यवसायको आवश्यकता र महत्व	<ul style="list-style-type: none"> ☐ स्थानीय पेशा र व्यवसायको पहिचान ☐ स्थानीय पेशा र व्यवसायको आवश्यकता ☐ निम्न पेशा र व्यवसायको महत्व ✓ कृषि ✓ नोकरी ✓ निर्माण व्यवसाय ✓ व्यापार ✓ कर्मकाण्ड (पुरेत्याई र लामा) 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ चित्रको सहायताबाट स्थानीय पेशा र व्यवसाय चिनाउन छलफल गराउने । ☐ आफ्नो परिवारका सदस्यले अपनाउने पेशा र व्यवसायको आवश्यकता र महत्वमा छलफल गराउने । ☐ स्थानीय पेशा र व्यवसाय चिनाउने कविता लय हालेर वाचन गर्ने । 	स्थानीय पेशा र व्यवसाय जनाउने पोष्टर । पेशा गर्दै गरेको फोटो र भिडीयो ।	<ul style="list-style-type: none"> ☐ स्थानीय पेशा र व्यवसायको पहिचान गर्न लगाउने । ☐ स्थानीय पेशा र व्यवसायको सूची बनाउन लगाउने । ☐ स्थानीय पेशा र व्यवसायको आवश्यकता बताउन लगाउने । 	२० घण्टा

<p>परम्परागत ज्ञान सिप र कला</p>	<p>□ परम्परागत ज्ञान , सिप र कलाको महत्व बताउन</p> <p>□ परम्परागत ज्ञान र सिपको संरक्षणका उपायहरू भन्न ।</p>	<p>□ परम्परागत ज्ञान , सिप र कलाको महत्व</p> <p>□ परम्परागत ज्ञान र र सिपका संरक्षणका उपायहरू</p>	<p>□ परम्परागत ज्ञान , सिपहरू जस्तै : स्यामा , राडि पाखी , गुद्री , नाम्लो, दाम्लो , डोको डालो) र कलाको परिचय र महत्व</p> <p>□ परम्परागत ज्ञान , सिपका संरक्षणका व्यक्तिगत र सामुहिक प्रयास र उपायहरू</p>	<p>□ परम्परागत ज्ञान , सिपहरू जस्तै : स्यामा , राडि पाखी , गुद्री , नाम्लो , दाम्लो , डोको डालो) र कला संबन्धी चित्र र पोष्टरहरू कक्षामा प्रस्तुत गरी यिनीहरूको प्रयोगको बारेमा छलफल गर्ने ।</p> <p>□ स्यामा , राडि पाखी , गुद्री , नाम्लो , दाम्लो , डोको डालोको प्रयोग घरमा केका लागि प्रयोग गरिन्छ</p> <p>विद्यार्थीहरूलाई उनीहरूको अनुभव भन्न लगाउने ।</p> <p>□ परम्परागत सामग्रीहरूको चित्र बनाउन लगाउने ।</p> <p>□ स्यामा , राडि पाखी , गुद्री , नाम्लो ,</p>	<p>□ स्यामा , राडि पाखी , गुद्री , नाम्लो , दाम्लो , डोको , डालोको चित्र , पोष्टर तथा भिडियो</p> <p>□ परम्परागत सामग्रीको महत्व र संरक्षणका उपायहरू लेखिएका कार्डबोर्ड तथा पावर पोइन्ट स्लाइडहरू</p>	<p>□ स्यामा , राडि पाखी , गुद्रीलमई किन परम्परागत सामग्री भनिन्छ ?</p> <p>□ डोको र डालोको चित्र बनाउनुहोस् ।</p> <p>□ परम्परागत सामग्रीहरूको किन संरक्षण गर्नु पर्छ ?</p> <p>□ परम्परागत सामग्रीहरूको संरक्षण गर्ने दुई ओटा उपायहरू लेख्नुहोस् ।</p>	<p>२०</p>
---	--	---	---	---	--	--	-----------

				<p>दाम्लो , डोको डालोको चित्र संकलन गरी कार्डबोर्डमा टाँसेर कक्षाम प्रस्तुत गर्न लगाउने ।</p> <p>□ परम्परागत ज्ञान र सिपहरुको महत्वको बारेमा पावरपोइन्ट स्लाइड वा कार्डबोर्डमा लेखेर विद्यार्थीहरु बिच प्रश्नोत्तर तथा छलफल गराउने ।</p> <p>□ परम्परागत ज्ञान , सिपका संरक्षणका व्यक्तिगत , पारीवारिक रुपमा , समुदाय र संघसंस्थाले कसरी गर्न सक्छन भन्ने बारेमा छलफल गर्ने</p> <p>□ परम्परागत ज्ञान , सिप र कलाको संरक्षणका उपायहरु</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				लेखिएको चार्ट कक्षाम प्रस्तुत गरी छलफल गर्न ।			
प्रकोप र वातावरण संरक्षण	<ul style="list-style-type: none"> □ स्थानीय स्तरमा हुने प्रकोप र विपदको परिचय दिन । □ वातावरणको परिचय दिन 	<ul style="list-style-type: none"> □ प्रकोप र विपदको चिनारी □ वातावरणको परिचय - 	<ul style="list-style-type: none"> □ स्थानीय स्तरमा हुने प्रकोप र विपदहरू चिनारी जस्तै: भूकम्प , आगलागी , डडेल्लो , बाढी , पहिरो □ वातावरणको सामान्य परिचय □ आफू वरवर रहेको वातावरणको जानकारी 	<ul style="list-style-type: none"> □ स्थानीय स्तरमा हुने प्रकोपहरू जस्तै: भूकम्प , आगलागी , डडेल्लो , बाढी , पहिरो लगायतको भिडियो कक्षामा प्रदर्शन गरी छलफल गराउने । □ भूकम्प , आगलागी , डडेल्लो , बाढी , पहिरोले पारेको असर देखिने चित्र र पोष्टरहरू कक्षामा पर्दर्शन गरी विद्यार्थीहरूलाई चित्र र पोष्टरको बारेमा भन्न लगाउने । □ भूकम्प , आगलागी , डडेल्लो , बाढी , पहिरोबाट कसरी बच्न सकिन्छ भन्ने बारेमा विद्यार्थीहरूलाई भन्न लगाउने 	<ul style="list-style-type: none"> □ भूकम्प , आगलागी , डडेल्लो , बाढी , पहिरोको चित्र , पोष्टर ,भिडियो □ बाक्लो , पातलो लुगा लगाएको मानिसको चित्र , पोष्टर तथा लुगाका नमुनाहरू , □ अन्नबाली , फलफूल तथा 	<ul style="list-style-type: none"> □ भूकम्प , आगलागी , डडेल्लो , बाढी , पहिरोबाट बच्न के गर्नु पर्छ भन्न लगाउने । □ जाडो तथ्य गर्मी बेलामा लगाउने लुगाको नाम भन्न लगाउने । □ जाडो तथा गर्मी बेलामा उत्पादन हुने दुई दुई ओटा फलफूल र तरकारीको नाम भन । 	१५

				<ul style="list-style-type: none"> □ यस्ता प्रकोपबाट बच्ने उपायहको बारेमा चित्र तथा पोष्टरहरू कक्षामा प्रस्तुत गरी छलफल गराउने । □ जाडो , गर्मी वा तत्कालको हावापानीको बारेमा प्रश्नोत्तर गर्ने । □ विभिन्न अन्नबाली तथा तरकारीहरूको चित्र देखाएर यस्ता बालीनाली र तरकारीहरू कस्तो हावापानीमा उत्पादन हुन्छन छलफल गर्ने । □ बाक्लो र पातलो लुगामा नमुना र चित्र देखाउदै कुन मौसमा कस्तो प्रकारको लुगा किन लगाइन्छ प्रश्नोत्तर गर्दै कक्षामा छलफल गराउने । □ आफू बसेको ठाउँमा कहिले जाडो र कहिले 	तरकारीका नमुनाहरू	
--	--	--	--	--	-------------------	--

				न्यानो हुने कारणबारेमा कक्षामा छलफल गर्ने ।			
--	--	--	--	--	--	--	--

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भाव्य क्रियाकलाप	शिक्षणा सामग्री	मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पा. भा.
स्वास्थ्य र सफाइ	<ul style="list-style-type: none"> □ घरको सरसफाइ गर्नु पर्ने कारण र तरिका बताउन □ विद्यालय र कक्षा कोठाको सरसफाइ गर्नु पर्ने कारण र तरिका भन्न । 	<ul style="list-style-type: none"> □ घरको सरसफाइ □ विद्यालय र कक्षाकोठाको सरसफाइ 	<ul style="list-style-type: none"> □ घरको सरसफाइ परिचय , कारण र तरिका □ विद्यालय र कक्षाकोठा को सरसफाइको परिचय , कारण र तरिका 	<ul style="list-style-type: none"> □ सफा र फोहोर घर , विद्यालय र कक्षाकोठाको तस्विर देखाएर सफा र फोहोर घर तथा कक्षाकोठाको भिन्नताको बारेमा छलफल गर्ने । □ घर, विद्यालय परिसर र कक्षाकोठा सफा गर्नु पर्ने कारणको बारेमा छलफल गर्ने । □ घर, विद्यालय परिसर र कक्षाकोठा सफाइ गर्ने तरिकाको सूचि बनाउन लगाउने । □ घर, विद्यालय परिसर र कक्षाकोठा सफाइ गर्ने सामग्रीहरु कुचो , खरेटो , पोचा लगायतको चित्र प्रदर्शन उक्त सामग्रीको 	<ul style="list-style-type: none"> □ सफा र फोहोर घर , विद्यालय , कक्षाकोठाको चित्र तथा तस्विर □ कुचो , खरेटो , पोचा वा चित्र 	<ul style="list-style-type: none"> □ घर किन सफा राख्नु पर्छ ? □ कक्षाकोठा किन सफा राख्नु पर्छ? □ कक्षाकोठामा के कस्ता फोहोर निस्कन्छन ? □ घर तथा विद्यालय सफाइ गर्ने सामग्रीको नाम लेख्नुहोस् । 	२०

				<p>महत्वको बारेमा छलफल गर्ने ।</p> <p>□ कक्षाकोठा तथा कालो/सेतो पाटी सफाइ गर्ने अभ्यास गराउने ।</p>			
--	--	--	--	---	--	--	--

कक्षा ३

क्षेत्र	सिकाइ उपलव्धी	विषयवस्तु	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	संभाव्य क्रियाकलाप	शिक्षण सामग्री	मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पा. भा.
पाँचपोखरी थाङ्पाल परिचय	<p>□ पाँचपोखरी थाङ्पाल गाउँपालिका विगतका कुन कुन गा. वि. स. मिलेर बनेको छ भन्ने ।</p> <p>□ गाउँपालिकाको नाम किन पाँचपोखरी</p>	<p>□ गाउँपालिकाको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि नामाकरण र भौगो</p>	<p>□ गाउँपालिकाको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि</p> <p>□ गाउँपालिकाको नामाकरण</p> <p>गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्था</p>	<p>□ आठ वटा वडाका नाम देखिने गाउँपालिकाको फोटो छलफल गराउने । आफ्नो गाउँको नाम भन्ने लगाउने । आफ्नो वडा चित्र लगाउने ।</p> <p>□ पाँचपोखरीको पोष्टर प्रदर्शन गर्ने ।</p> <p>□ थाङ्पालको अर्थ बताउने ।</p> <p>□ गाउँपालिकामा अवस्थित हिमाल चिनाउने ।</p> <p>□ गाउँपालिकाका मुख्य मुख्य</p>	<p>पोष्टर</p> <p>भिडीयो</p> <p>पावरपोइन्ट प्रस्तुती</p>	<p>पाँचपोखरी थाङ्पाल गाउँपालिकाको आठ वडाको नाम के के हुन् ।</p> <p>तिमी बसेको वडाको नाम के हो?</p> <p>यो गाउँपालिकाको नाम किन पाँचपोखरी थाङ्पाल रहन गएको हो?</p>	२०

	<p>थाङ्पाल रहन गयो भन्न ।</p> <ul style="list-style-type: none"> □ गाउँपालिकामा रहेका हिमाली भाग, पहाडी भाग, मैदानी भाग र वैँसी छुट्याउन । 	<p>लिक अवस्था</p>	<p>(हिमाली, पहाड, मैदान र वैँसी)</p>	<p>पहाड, मैदानी भाग र वैँसी चिनाउने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> □ कक्षा बाहिर लगेर हिमाल,पहाड, समथर भाग र वैँसीको अवलोकन गराउने । 		<p>यस गाउँपालिकामा अवस्थित प्रमुख हिमाल कुन हो?</p> <p>तिमीले नजिकै देखेको ठूलो पहाडको नाम भन ।</p> <p>यहाँको प्रसिद्ध वैँसी कुन हो?</p>	
<p>प्राकृतिक स्रोत र सम्पदा</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ आफ्ना वरपरका जडीवुटी चिन्न । □ हिमाली जडीवुटीको नाम भन्न । □ अमिलोपानीको चिनारी दिन । □ प्राकृतिक स्रोत र संपदाबाट हुने फाइदा बताउन । 	<ul style="list-style-type: none"> □ जडीवुटीको नाम र परिचय □ अमिलोपानीको परिचय □ प्राकृतिक स्रोत र 	<ul style="list-style-type: none"> □ आफ्ना वरपरका जडीवुटीको पहिचान । □ जडीवुटीको महत्व □ जडीवुटीहरूको नाम (यासागुम्बा, चिराइतो, धसिँगारे, टिमुर, पाँचऔँले, पदमचाल, जटामसी) 	<ul style="list-style-type: none"> □ आफ्ना वरपरका जडीवुटीको नाम र काम भन्न लगाउने । □ केही हिमाली जडीवुटीको नाम पोस्टरको सहायताले छलफल गराउने । □ जडीवुटीको महत्व बताउन भिडीयो प्रदर्शन गर्ने । □ अमिलो पानीको बारेमा कक्षामा छलफल गराउने । □ प्राकृतिक स्रोत र संपदा चिनाउन र महत्व बताउन पावरपोइन्टको प्रयोग गरी सिकाउने । 	<ul style="list-style-type: none"> □ पोष्टर □ भिडीयो □ जडीवुटीको नमूना 	<ul style="list-style-type: none"> □ आफ्ना वरपरका जडीवुटीको नाम भन । □ हिमाली जडीवुटीको सूची बनाउ । □ अमिलोपानीको महत्व बताउ । □ प्राकृतिक स्रोत र संपदाबाट मानिसलाई के फाइदा छ सोध्ने । 	<p>२५</p>

		संपदा बाट हुने फाइ दाहरु	☐ जडीवुटीको परिचय ☐ अमिलोपानी को अवस्थिती र महत्व ☐ प्राकृतिक स्रोत र संपदाको परिचय र फाइदाहरु ।				
संस्कार र संस्कृति	☐ आफ्नो परिवारले मनाउने चाड पर्वको नाम भन्न । ☐ अन्य जातीले मनाउने चाडपर्व चित्र । ☐ विभिन्न चाडपर्व मनाउने तरिका छलफल गर्न	चाडपर्वको महत्व	लहोसार, वडा दशैं, चैते दशैं, तिहार, क्रिसमस, छिजु, छोक्पा, बुद्धजयन्ती, साउने संक्रान्ती र माघे संक्रान्तीको महत्व	☐ चाडपर्वका नाम भन्न लगाउने ☐ प्रस्तुत चाडपर्व कसरी मनाइन्छ छलफल गराउने ☐ चाडपर्वको नामको सूची प्रदर्शन गर्ने । ☐ भिडीयो प्रदर्शन गर्ने । ☐ चाड मनाएको अभिनय गर्ने । ☐ कथा र कविता सस्वर वाचन गर्ने ।	☐ भिडीयो प्रदर्शन ☐ पोष्टर प्रदर्शन ☐ विभिन्न प्रकारका पोशाक	☐ आफ्नो परिवारले मनाउने चाड पर्वको नाम भन । ☐ अन्य जातीले मनाउने चाडपर्वको सूची बनाउ । ☐ विभिन्न चाडपर्व मनाउने तरिका छलफल गर ।	२०

	। □ आफ्नो घरमा कुनै चाड मनाउँदा लगाइने पोशाक साथ अभिनय गर्न ।						
ऐतिहासिक स्थल र पर्यटन	<ul style="list-style-type: none"> □ अमिलोपानीको परिचय दिन । □ लगाडको परिचय दिन । □ हवेलीको ऐतिहासिक परिचय दिन । 	अमिलोपानी लगाड र हवेलीको परिचय	अमिलोपानी, लगाम र हवेलीको परिचय र महत्व	<ul style="list-style-type: none"> □ अमिलोपानीको अवस्थिती, मेला लाग्ने समय, अमिलोपानी मानिसले खानाको कारण छलफल गराउने । □ लगाडको अवस्थिती र प्रशिद्ध हुनाको कारण प्रस्तुत गर्ने । □ हवेलीको अवस्थिती स्थापना र प्रयोगका बारेमा व्याख्या गर्ने । □ समय मिलाएर घुम्न लग्ने वा खुल्ला ठाउँबाट अवस्थिती देखाउने । 	चित्र मेला लागेको फोटो पावरपोइन्ट प्रस्तुती	<ul style="list-style-type: none"> □ अमिलो पानी, लगाड र हवेली कहाँ कहाँ पर्दछन् सोध्ने । □ अमिलो पानी, लगाड र हवेलीको महत्व भन्न लगाउने । 	२०

<p>पेशा व्यवसाय र प्रविधि</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ चोया र परालबाट बनाइने सामग्रीको नाम भन्न □ चोया र परालबाट घरायसी सामग्री बन्न □ काठका भाँडाकुँडाको उपयोगिता भन्न □ राडी, पाखी, बख्खु र स्यामा बनाउने कच्चा पदार्थ चिनी उपयोगिता भन्न । 	<p>स्थानीय पेशा र व्यवसाय को संरक्षण</p>	<p>स्थानीय पेशा र व्यवसायको संरक्षण:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ डोको, डालो र गुन्द्री बुन्ने । ✓ काठका भाँडाकुँडा कुद्रे । ✓ राडी, पाखी, बख्खु र स्यामा बुन्ने । ✓ पानी घट्ट कुँद्रे र चलाउने । ✓ थाङ्गा बुन्ने र 	<ul style="list-style-type: none"> □ डोको, डालो र गुन्द्री बुन्न प्रयोग हुने कच्चा पदार्थ के के हुन र कहाँबाट प्राप्त हुन्छ छलफल गराउने । □ चोया र परालबाट डोको, डालो र गुन्द्री बुन्न सिकाउने । □ काठका भाँडाकुँडाका नाम भन्न लगाउने । □ कुन काठबाट कसरी भाँडाकुँडा बन्छ भिडीयो प्रदर्शन गर्ने । □ राडी, पाखी, बख्खु र स्यामा बनाउने कच्चा पदार्थको नाम छलफल गराउने । □ राडी, पाखी, बख्खु र स्यामा बनाएको भिडीयो प्रदर्शन गर्ने । □ विद्यार्थीलाई पानी घट्टमा अवलोकन गराउने र कुन कुन भाग के केले बनेको छ, 	<p>डोको, डालो, गुन्द्री, ठेकी, राडी, पाखी, बख्खु र स्यामाका नमूना, भिडीयो र पोष्टर</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ चोया र परालबाट बनाइने घरायसी प्रयोजनका सामग्रीको नाम भन्न लगाउने । □ चोया र परालबाट बनाइने घरायसी प्रयोजनका सामग्री बुन्न लगाउने । □ काठका भाँडाकुँडाको उपयोगिता भन्न लगाउने । □ राडी, पाखी, बख्खु र स्यामा बनाउने कच्चा पदार्थ चिनी उपयोगिता भन्न लगाउने । 	<p>२०</p>
-------------------------------	---	--	--	--	--	--	-----------

			लेखे ।	कसरी चल्छ सोधने । □ कक्षामा स्यामा प्रदर्शन गराइ केबाट बन्छ, कसरी बनाइन्छ र के काममा प्रयोग गरिन्छ सोधने ।			
परम्परागत ज्ञान सिप र कला	□ घरेलु औजार को परिचय र महत्व बताउने	□ घरेलु औजार को परिचय र महत्व ।	□ घरेलु औजार जस्तै : हलो, हँसिया, कोदालो, कोदाली, खुकुरीको परिचय र प्रयोग □ घरेलु औजारको महत्व	□ घरेलु औजार जस्तै : हलो, हँसिया, कोदालो, कोदाली, खुकुरीको चित्र र पोष्टर परिचय गराउने । □ हलो, हँसिया, कोदालो, कोदाली, खुकुरीको चित्र बनाउन लगाउने । □ हलो, हँसिया, कोदालो, कोदाली, खुकुरीको घरमा केका लागि प्रयोग् गरिन्छ सोधेर बुँदा टिपोट गर्ने । □ विद्यार्थीहरूले भनेका घरेलु औजारको प्रयोगको सारसंक्षेप बताउने ।	□ हलो, हँसिया, कोदालो, कोदाली, खुकुरीको चित्र , पोष्टर □ घरेलु औजारको महत्व र प्रयोग लेखिएको कार्डबोर्ड तथा स्लाइडहरू	□ हलो, हँसिया, कोदालो, कोदाली, खुकुरीको चित्र बनाउनुहोस् । □ तपाईंको घरमा भएका दुई ओटा घरेलु औजारको नाम र तीनीहरूको प्रयोग लेखुहोस् । □ घरेलु औजार को तीन ओटा महत्व लेखुहोस् ।	२०

				<p>□ हलो, हँसिया, कोदालो, कोदाली, खुकुरीको के महत्व छ प्रश्नोत्र गर्ने ।</p> <p>□ अन्तमा हलो, हँसिया, कोदालो, कोदाली, खुकुरीको महत्वको बारेमा लेखिएको कार्डबोर्ड वा पावरपोइन्ट स्लाइड कक्षामा प्रस्तुत गरी छलफल गर्ने ।</p>			
प्रकोप र वातावरण संरक्षण	<p>□ विपदका कारणहरु बताउन ।</p> <p>□ दुर्घटना र सावधानीबारे भन्न ।</p> <p>□ मानविय क्रियाकलाप र वातावरणको अन्तरसंबन्ध बताउन ।</p>	<p>□ विपदका कारणहरु</p> <p>□ दुर्घटना र सावधानीको परिचय</p> <p>□ मानविय क्रियाकलाप र</p>	<p>□ प्राकृतिक तथा मानवीय कारण बाट हुने विपदहरु</p> <p>□ दुर्घटना र सावधानी(सडक, भिर र रुख)</p> <p>□ मानविय क्रियाकलाप र वातावरणको अन्तरसंबन्धको जानकारी</p>	<p>□ प्राकृतिक कारणबाट हुने विपदहरु जस्तै : भूकम्प, बाढी, पहिरो, हावाहुरी लगायतको चित्र, पोष्टर तथा भिडियो कक्षामा प्रदर्शन गरी विद्यार्थीहरुलाई उनीहरुको धारणा भन्न लगाइ छलफल गर्ने ।</p> <p>□ मानविय कारणबाट हुने विपदहरु जस्तै सडक दुर्घटना, भिर/ रुखबाबाट लडने, आगलागी लगायतको पोष्टर, चित्र, भिडियो कक्षामा प्रदर्शन गरी छलफल गराउने ।</p> <p>□ प्राकृतिक र मानविय पक्षबाट</p>	<p>□ बाढी, पहिरो, भूक्षय, भूकम्प, आगलागी, सडक दुर्घटना, भिर/ रुखबाट लडेको कारणबाट भएको हानी नोक्सानी देखिने</p>	<p>□ आफुले जानेसुनेको विपदको सूची बनाउनुहोस् ।</p> <p>□ बाढी, पहिरो, भूक्षय, भूकम्प, आगलागी, सडक दुर्घटनाको चित्र सङ्कलन गरी कार्डबोर्डमा टाँसेर कक्षामा प्रस्तुत गर्नुहोस् ।</p> <p>□ वातावरण विग्रदा मानीसलाई के असर पर्दछ, भन्नुहोस् ।</p>	१५

		<p>वातावरणको अन्तर संबन्ध</p>		<p>हुने विपदको कारणहरु के के हुन सक्छन भन्ने बारेमा विद्यार्थीहरुलाई सोध्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> □ प्राकृतिक र मानविय पक्षबाट हुने विपदका कारणको सूचि बनाएर कक्षामा प्रस्तुत गर्ने । □ प्राकृतिक र मानविय कारणबाट हुने विपदबाट हुने हानी नोक्सानीको बारेमा जानकारी गराउने । □ हामी वरिपरीको हावा , वन, वन्यजन्तु, नदी, खोलानाला, ढुङ्गा, माटो नै वातावरण हो भन्ने बारेमा जानकारी गराउने । □ मानविय गतिविधिबाट खेतिपाती, बगैँचा, करेसाबारी, पोखरी, कुवा, मानववस्ती लगायतमा कसरी नराम्रो असर पुग्छ भन्ने बारेमा कक्षामा उदाहरणसहित छलफल गराउने । □ मानविय क्रियाकलापको कारणले वातावरणमा परेको 	<p>चित्र , पोष्टर तथा भिडियो</p> <ul style="list-style-type: none"> □ वन , जङ्गल , नदि , खेतीपाती लगायतको चित्र , पोष्टर तथा भिडियो 	
--	--	-------------------------------	--	--	--	--

				<p>असर संबन्धी चित्र , पोष्टर तथा भिडियो कक्षामा प्रस्तुत गरी छलफल गर्ने ।</p> <p>□ मानविय क्रियाकलापबाट कसरी घर, विद्यालय तथा वरपरको वातावरण कसरी बिग्रन्छ भन्ने बारेमा बुँदागत रुपमा लेखेर वा पावर पोइन्ट स्लाइड तयार गरी कक्षामा प्रस्तुत गर्ने ।</p>			
स्वास्थ्य र सफाइ	<p>□ शरीरको सरसफाइको गर्नु पर्ने कारण , महत्व र तरिका बताउन ।</p> <p>विद्यालय खाजा कार्यक्रम - २</p>	<p>□ शरीर को सरस फाइ</p> <p>□ विद्या लय खाजा कार्य क्रम</p>	<p>□ शरीरको सफाइ (नुहाउने , हातमुख धुने , नड काट्ने ब्रस गर्ने , कपाल काट्ने) को कारण, महत्व र तरिका</p> <p>□ विद्यालय खाजा</p>	<p>□ व्यक्ति सरसफाइ गर्ने सामग्रीको प्रयोग सम्बन्धी जोडी बनाइ अन्तक्रिया गराइ भन्न लगाउने</p> <p>□ शरीर सरसफाइ गरेको चित्र देखाउदै छलफल गराउने</p> <p>□ शरीरका अङ्गहरूको सरसफाइ गर्ने विधि र सरसफाइको महत्व दर्साउने भिडियो कक्षाकोठामा प्रदर्शन गरी छलफल गराउने ।</p> <p>□ शरीर सफा गरेको अनुभव भन्न लगाउने ।</p> <p>□ हातमुख धुने, नुहाउने, ब्रस</p>	<p>□ ब्रस , साबुन , पेष्ट , रुमाल</p> <p>□ शरीर सफा गरेको चित्र तथा भिडियो</p> <p>□ खाने कुराको चार्ट</p> <p>□ विद्यालय मा खाजा</p>	<p>□ दाँत माइने र मुख धुने तरीका भन्नुहोस ।</p> <p>□ नड काटेर देखाउनुहोस ।</p> <p>□ शरीर सफा राख्नु पर्ने दुई ओटा कारण भन्नुहोस् ।</p> <p>□ भोजन भनेको के हो ?</p> <p>□ विद्यालयमा खाखाइने खाजाको सूची बनाउनुहोस् ।</p>	२०

			<p>कार्यक्रमको परिचय र महत्व र आवश्यकता</p>	<p>गर्ने, नड काट्ने, कपाल कोर्ने अभ्यास गराउने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> □ भोजनको अर्थ लेखिएको चार्ट र भोजन तालिका देखाउँदै छलफल गर्ने □ विद्यालयमा स्थानीय रूपमा पाइने अन्न, तरकारी, फलफूलबाट बन्ने खाजाको प्रकारको तालिका बनाउने र खाजा तालिकाअनुसार घर तथा विद्यालयमा प्रयोग गर्दा पुग्ने फाइदाका बारेमा बताउने । □ विद्यालय खाजा कार्यक्रमको महत्व र आवश्यकता बुझाउने गीत बनाएर कक्षामा गाउन लगाउने । 	<p>बनाउन प्रयोग गरिने सामग्रीहरू</p> <ul style="list-style-type: none"> □ विद्यालयमा खाजा खुवाइको भिडियो तथा पोष्टर 	
--	--	--	---	---	--	--

कक्षा ४

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	संभाव्य क्रियाकलाप	शिक्षण सामग्री	मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पा भा
पाँचपोखरी थाङ्पाल परिचय	<ul style="list-style-type: none"> □ गाउँपालिकाको जातजातिको पहिचान गरी संख्या पत्ता लगाउन । □ जातिगत संस्कार र संस्कृतिको परिचय दिन । □ मुख्य भाषाहरुको सूचि बनाउन । □ पालिका भित्रका 	<ul style="list-style-type: none"> □ गाउँपालिकाको जातजातिगत विवरण □ जातिगत संस्कार र संस्कृतिको परिचय □ मुख्य भाषाहरु □ पालिका भित्रका स्थानीय भेषभूषा 	<ul style="list-style-type: none"> □ तामाङ, क्षेत्री, ब्राम्हण, ह्योल्मो, दलित र शेर्पाको जातिगत विवरण । □ तामाङ, क्षेत्री, ब्राम्हण, ह्योल्मो, दलित र शेर्पा जातिको संस्कार र संस्कृतिको 	<ul style="list-style-type: none"> □ पालिकामा बसोवास गर्ने विभिन्न जातजातिको संख्या, भाषा, धर्म, भेषभूषा र जातिगत संस्कार खुल्ने विवरणमा छलफल गराउने । □ पालिकामा बसोवास गर्ने विभिन्न जातजातिको संख्या, भाषा, धर्म र भेषभूषा खुल्ने पोष्टरमा छलफल । □ पालिकामा बसोवास गर्ने विभिन्न जातजातिको संख्या, भाषा, धर्म र भेषभूषा खुल्ने भिडियो प्रदर्शन र छलफल । 	<p>पालिकामा बसोवास गर्ने विभिन्न जातजातिको संख्या, भाषा, धर्म र भेषभूषा खुल्ने तालिका ।</p> <p>उल्लेखित जानकारी दिने भिडियो ।</p>	<p>यस गाउँपालिकामा कुन कुन जातिका मानिस बस्छन् भन्न लगाउने ।</p> <p>यस पालिकामा बस्ने विभिन्न जातजातिले मनाउने चाडपर्व र धर्म, बोल्ने भाषा, भेषभूषा संस्कार र संस्कृतिको चार्ट बनाइ वर्णन गर्न लगाउने ।</p>	१५

	स्थानीय भेषभूषा पहिचान गर्न ।		परिचय । □ मुख्य मुख्य भाषाहरुको परिचय । □ पालिका भित्रका मुख्य भेषभूषा				
प्राकृतिक स्रोत र सम्पदा	<ul style="list-style-type: none"> □ सालको रुखको संक्षिप्त परिचय दिन । □ रैथानेपोखरीको महत्व वताउन □ खड्कौले छाँगो चित्र । □ ठूलो ढुङ्गाको महत्व वताउन । 	<ul style="list-style-type: none"> □ सालको रुख □ रैथानेपोखरी □ खड्कौले छाँगो □ ठूलो ढुङ्गा 	<ul style="list-style-type: none"> □ सालको रुखको परिचय □ रैथानेपोखरीको परिचय □ खड्कौले छाँगोको परिचय □ ठूलो ढुङ्गाको महत्व 	<ul style="list-style-type: none"> □ कक्षा बाहिर भ्रमण गराइ सालको रुख चिनाउने । □ सालको रुखको प्रयोग भन्ने । □ रैथानेपोखरीको भ्रमण गराउने । □ रैथानेपोखरीको महत्व र यस सँगैको मन्दिरका बारेमा नजिकैका पूजारीलाई बोलाइ भन्न लगाउने । □ खड्कौले छाँगोको अवस्थिती वताउने । □ ठूलो ढुङ्गाको अवस्थिती र आन्तरिक पर्यटन र अर्थतन्त्रमा पुऱ्याउने टेवाका बारेमा वताउने । □ कक्षामा रैथाने पोखरी, खड्कौले छाँगो र ठूलो ढुङ्गाको पोस्टर र भिडियो प्रदर्शन गर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> □ पोष्टर र भिडियो 	<ul style="list-style-type: none"> □ सालको रुखको महत्व भन्न लगाउने । □ रैथानेपोखरीको महिमा भन्न लगाउने । □ खड्कौले छाँगो र ठूलो ढुङ्गाले आन्तरिक पर्यटनमा पार्ने प्रभाव सोध्ने । 	१५ घण्टा

<p>संस्कार र संस्कृति</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ स्थानीय बाजाको पहिचान गर्न । ☐ स्थानीय बाजाको चित्र बनाउन । ☐ विद्यालयमा उपलव्ध स्थानीय बाजा बजाउन । 	<p>स्थानीय बाजाको परिचय</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ पञ्चेबाजा ☐ लामाबाजा ☐ झाँक्रीनाच ☐ डम्फु ☐ टुङ्ना ☐ ढ्याङ्ग्रो ☐ खैँजेडी ☐ मादल 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ स्थानीय लोक संग्रहालयको भ्रमण गराउने र बाजा चिनाउने । ☐ पञ्चेबाजा उपलव्ध हुने कार्यक्रममा भ्रमण गाउने र बाजा बजाएको अवलोकन गराउने । ☐ लामाबाजा उपलव्ध हुने कार्यक्रममा भ्रमण गाउने र बाजा बजाएको अवलोकन गराउने । ☐ पञ्चेबाजा र लामा बाजा बजाएको भिडीयो अवलोकन गराउने । ☐ पञ्चेबाजा र लामा बाजाका सेटमा कुन कुन प्रकारका बाजाछन् अवलोकन गराउने । ☐ झाँक्रीनाचको नमुना प्रदर्शन गर्ने । ☐ विद्यार्थीलाई कक्षामा झाँक्री नाचको अभिनय गर्न लगाउने । ☐ ढ्याङ्ग्रो, खैँजेडी, मादल, डम्फु र टुङ्ना बजाएर देखाउने । ☐ ढ्याङ्ग्रो, खैँजेडी, मादल, डम्फू र टुङ्ना बजाने अभ्यास गर्ने । ☐ कुन बाजा कहिले बजाउने सिकाउने 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ स्थानीय उपलव्ध बाजाहरू ☐ भिडियो 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ तिमिले जानेका स्थानीय उपलव्ध बाजाहरू के के हुन सोध्ने । ☐ विद्यालयमा उपलव्ध बाजा पालैपालो बजाउन लगाउने र अवलोकनका आधारमा मूल्याङ्कन गर्ने । ☐ कुन बाजा के अवसरमा बजाइन्छ ? सोध्ने । 	<p>१२</p>
-----------------------------------	---	-----------------------------	---	---	--	--	-----------

<p>ऐतिहासिक स्थल र पर्यटन</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ पाँचपोखरीको महत्व वर्णन गर्न □ रैथाने क्षेत्रको पहिचान गर्न □ लहरेमानेको धार्मिक महत्व वताउन । □ साङ्छोलिङ गुम्बाको परिचय दिन । 	<ul style="list-style-type: none"> □ पाँचपोखरीको परिचय र महत्व □ रैथाने क्षेत्रको परिचय र महत्व □ लहरेमाने र साङ्छोलिङ गुम्बाको परिचय र महत्व 	<ul style="list-style-type: none"> □ पाँचपोखरीको अवस्थिती, उचाइ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि सहितको परिचय । □ रैथाने क्षेत्र मा पर्ने पोखरीहरू (रैथाने जलथले कसेरी राक्से खराने भुते) को अवस्थिती, आकार र महत्व □ लहरेमानेको 	<p style="text-align: center;">।</p> <ul style="list-style-type: none"> □ पाँचपोखरीको धार्मिक र ऐतिहासिक महत्व माथी छलफल गराउने । □ रैथाने क्षेत्र घुमाइ यस क्षेत्रका पोखरीका नाम भन्न लगाउने । रैथाने क्षेत्रको धार्मिक र ऐतिहासिक महत्व वताउने । □ लहरेमाने र साङ्छोलिङ गुम्बाको धार्मिक महत्व माथी छलफल गराउने । 	<ul style="list-style-type: none"> □ पोष्टर □ भिडियो 	<ul style="list-style-type: none"> □ पाँचपोखरीको धार्मिक र ऐतिहासिक महत्व सोधने । □ रैथाने क्षेत्रको वर्णन गर्न लगाउने । □ लहरेमाने र साङ्छोलिङ गुम्बाको धार्मिक महत्व 	<p>१५ घ ण्टा</p>
-------------------------------	--	--	---	--	--	---	--------------------------

			<p>अवस्थिती, धार्मिक र ऐतिहासकि चिनारी ।</p> <p>☐ साडछोलिड गुम्बाको अवस्थिती, किम्बदन्ती र महत्व</p>				
<p>पेशा व्यवसाय र प्रविधि</p>	<p>☐ स्थानीय प्रविधिको अर्थ भन्न ।</p> <p>☐ स्थानीय प्रविधि प्रयोग गरी बनाइएका घरायसी सामग्रीको नाम भन्न ।</p> <p>☐ साना साना सामग्री बनाउन</p> <p>☐ स्थानीय</p>	स्थानीय प्रविधि	<p>☐ स्थानीय प्रविधिको महत्व र संरक्षण</p> <p>☐ डोको, डालो, गुन्द्री काठका सामग्री बनाउने</p> <p>☐ राडी, पाखी, बख्खु र स्यामा बुन्ने</p>	<p>☐ आफ्नो वरपरका स्थानीय प्रविधि प्रयोग गरी बनाइएका सामग्री चिनाउने ।</p> <p>☐ स्थानीय प्रविधि प्रयोग गरी बाइएका सामग्री कसरी निर्माण हुन्छन छलफल गराउने ।</p> <p>☐ स्थानीय प्रविधिको अर्थ वताउने ।</p> <p>☐ विद्यार्थीहरुको घरमा कुन कुन स्थानीय प्रविधियुक्त सामग्री कसरी कसरी बनाइन्छन सोधने ।</p> <p>☐ स्थानीय प्रविधि प्रयोग गरी निर्माण गरिएका तानहरुको भ्रमण गराउने ।</p>	स्थानीय प्रविधियुक्त सामग्रीको संकलन भिडीयो ।	<p>☐ स्थानीय प्रविधि भनेको केहो ? कुन कुन सामग्री कस्तो प्रविधि प्रयोग गरी बनाइएको छ सोधने ।</p> <p>☐ स्थानीय प्रविधि प्रयोग गरी बनाइएका घरायसी सामग्रीको</p>	२०

	प्रविधिको महत्व बताउन ।		। □ पानी घट्ट बनाउने र थाङ्का लेख्ने ।	□ अभ्यास गराउने । □ पानी घट्टको अवलोकन गराउने । □ कक्षा कोठामा थाङ्काको नमूना प्रदर्शन गर्ने । □ कागजमा थाङ्काको पेन्टीङ् गर्न लगाउने । □ स्थानीय सामग्रीको महत्वमाथी छलफल गराउने ।		नाम सोध्ने । □ साना साना सामग्री बनाउन लगाउने । □ स्थानीय प्रविधिको महत्व बताउन लगाउने ।	
परम्परागत, ज्ञान, सीप र कला	□ कुटानी र पिसानीका उपकरणहरूको परिचय दिन र महत्व बताउन । □ काठका भाडाहरूको परिचय दिन र महत्व बताउन	□ कुटानी र पिसानीका उपकरणहरूको परिचय महत्व । □ काठका भाडाहरूको परिचय र महत्व ।	□ कुटानी पिसानीका उपकरणहरू : जाँतो, ढिकी, पानी घट्टको परिचय , महत्व र प्रयोग □ काठका भाडाहरू : हर्पे, टोलङ्ग, ठेकीको परिचय ,	□ कुटानी पिसानीका उपकरणहरू जस्तै : जाँतो, ढिकी, पानी घट्टको चित्र ,र भिडियो देखाउदै उक्त सामग्रीको बारेमा विद्यार्थीसँग प्रश्नोत्तर र छलफल गर्ने । □ जाँतो, ढिकी, पानी घट्टको चित्र बनाउन लगाउने । □ जाँतो, ढिकी, पानीघट्टको महत्व र प्रयोगको बारेमा प्रश्नोत्तर तथा छलफल गर्ने । □ काठका भाडाहरू जस्तै : हर्पे, टोलङ्ग, ठेकीको परिचय गराउदै यीनीहरूको घरेलु प्रयोगको बारेमा प्रश्नोत्तर गर्ने । □ काठका भाडा बनाउने विधिको बारेमा	□ जाँतो, ढिकी, पानी घट्टको चित्र तथ भिडियो □ हर्पे, टोलङ्ग, ठेकीको चित्र , पोष्टर तथा भिडियो □ कुटानी , पिसानी र काठका उपकरणहरूको प्रयोग र महत्व लेखिएका कार्डबोर्ड तथा पावरपोइन्ट	□ कुटानी पिसानीका दुई दुई ओटा उपकरणहरूको नाम लेखुहोस् । □ जाँतो, र ढिकीको चित्र बनाउनुहोस् । □ पानी घट्टको परिचय , महत्व र प्रयोग लेखुहोस् । □ काठबाट	१४

			महत्व र प्रयोग	बताउने ☐ काठका भाडाको महत्वको बारेमा छलफल गर्ने । ☐ हर्पे र ठेकीको चित्र बनाउन लगाउने ।	स्लाइडहरु	बनाइने घरेलु तीन ओटा भाँडाको नाम लेखुहोस् । ☐ हर्पे र ठेकीको दुई दुई ओटा प्रयोग् लेखुहोस् ।	
प्रकोप र वातावरण संरक्षण	☐ हावाहुरीको असर बताउन । ☐ वातारण प्रदूषणको परिचय दिन कारण हरुभन्न । ☐ बालबगैचाको परिचय दिन ।	☐ हावाहुरीको असर ☐ वातावरणको परिचय प्रदूषणका कारणहरु ☐ बाल बगैचा	☐ हावाहुरीको असर(मानीस , बालीनाली , रूख विरुवा र घर) ☐ वातावरण प्रदूषण परिचय ☐ प्रदूषणका कारणहरु ☐ बाल बगैचाको परिचय र महत्व	☐ हावाहुरीको मानीस , बालीनाली , रूख विरुवा र घर के कस्तो असर हुन्छ भन्ने बारेमा कक्षामा छलफल गर्ने । ☐ हावाहुरीको अनुभवको बारेमा विद्यार्थीहरुलाई प्रश्न गरी उनीहरुका अनुभव भन्न लगाउने । ☐ हावाहुरीले रूख भाचेको , घर भत्काएको, छाना उडाएको , बाली लडाएको चित्र तथा पोष्टर कक्षामा प्रस्तुत गरी विद्यार्थीहरुलाई ब्याख्या गर्न लगाउने । ☐ प्रदूषित र सफा वातावरणको चित्र तथा पोष्टर देखाएर प्रदूषणको परिचय दिने । ☐ फोहोर मैला भएको चित्र तथा पोष्टरहरु कक्षामा प्रस्तुत गरी यस्तो	☐ हावाहुरीले मानीस , बालीनाली , रूख विरुवा र घरमा पारेको असरको चित्र तथा पोष्टर ☐ प्रदूषित वातावरणको चित्र , पोष्टर तथा भिडियो ☐ बाल बगैचाको चित्र, पोस्टर ☐ स्थानीय क्षेत्रमा पाइने सयपत्री, गोदावरी,	☐ हावाहुरीबाट हुने दुई ओटा असरहरु लेखुहोस् । ☐ कक्षाकोठाबाट निस्कने फोहोरहरुको सूचि बनाउनुहोस् । ☐ बाल बगैचामा लगाउने तीन ओटा फूलको नाम लेखुहोस् । ☐ प्रदूषण भनेको के हो ?	१५

				<p>फोहोर कसरी हुन्छ भन्ने बारेमा छलफल गर्ने ।</p> <p>□ कक्षाकोठा , विद्यालय तथा घर कसरी फोहोर हुन्छ भन्ने बारेमा छलफल गर्ने ।</p> <p>□ स्थानीय वातावण फोहोर हुने प्रमुख कारण र त्यसबाट मानव स्वास्थ्यमा पर्ने असरको सूचि बनाइ कक्षामा प्रस्तुत गर्ने ।</p> <p>□ बगैचामा रोपिने बिरुवाहरूको नाम उदाहरणको दिई प्रस्तुत गर्ने ।</p> <p>□ विद्यालय बाल बगैचा बनाउनुपर्ने कारणको सूची प्रस्तुत गर्ने ।</p> <p>□ बाल बगैचाबाट हुने फाइदाहरू छलफल गराउने ।</p> <p>□ विद्यालयमा रहेको बाल बगैचामा अवलोकन भ्रमण गराउने ।</p>	<p>मखमली, लालुपाते, लालिगुरास, जाई, चम्पा आदिको फूल, पात वा बिरुवा वा चित्र</p>	<p>□ बाल बगैचाबाट के फाइदा हुन्छ लेखुहोस् ।</p>	
स्वास्थ्य र सफाइ	<p>□ शुद्ध खाना र पत्रु खानाको परिचय दिन र महत्व बताउन</p> <p>□ पौष्टिक खानाको</p>	<p>□ शुद्ध खाना र पत्रु खानाको परिचय र महत्व</p> <p>□ पौष्टिक खानाको</p>	<p>□ शुद्ध खाना र पत्रु खानाको परिचय</p> <p>□ शुद्ध खाना र पत्रु खाना(जङ्ग</p>	<p>□ शुद्ध भोजनका फाइदा र अस्वस्थकर भोजनले पुर्याउने नोक्सानबारे छलफल गराउने</p> <p>□ कुन कुन खानामा भिटामिन, प्रोटीन, कार्बोहाइड्रेट पाइन्छ भनी छलफल गराउने</p> <p>□ स्वस्थकर र अस्वस्थकर खानाका</p>	<p>□ शुद्ध खाना र पत्रु खानाका नामूना , चित्र , पोष्टर</p> <p>□ पत्रु खानाका नमुना तथा चित्र/पोष्टर</p>	<p>□ स्वस्थ र अस्वस्थ भोजनका फाइदा बेफाइदा बताउन लगाउने</p>	१४

	परिचय दिन महत्व बताउन	परिचय र महत्व	<p>फुड) को सूची</p> <ul style="list-style-type: none"> □ सुद्ध साना र पत्रु खानाको फाइदा र पत्रु खानको बेफाइदाहरु, □ शक्ति दिने(कार्बोहाइड्रेड) , बृद्धि गर्ने (प्रोटीन) र रक्षा गर्ने (भिटामिन) खानाका प्रकार 	<p>फाइदा र बेफाइदाको सूची बनाई छलफल गराउने।</p> <ul style="list-style-type: none"> □ कस्ता कस्ता खानेकुराले शारीरिक, वृद्धि गर्छ , कस्ता खाने कुराले शरीरको रक्षा गर्छ र कस्ता खाने कुराले शरीरको वृद्धि गर्छ □ खानेकुराको नमुना वा चित्र देखाउदै छलफल गराउने । □ विद्यार्थीहरुले एक हप्ता भित्र खाएका खानाको नाम टिपोट गरी शक्ति दिने , बृद्धि गर्ने र रक्षा गर्नेमा वर्गीकरण गर्न लगाउने । 	<ul style="list-style-type: none"> □ शक्ति दिने , बृद्धि गर्ने र रक्षा गर्ने खानाका नमुना/ नमुना/ पोष्टर 	<ul style="list-style-type: none"> □ स्वस्थ र अस्वस्थ भोजनको सूची बनाउन लगाउने □ कार्बोहाइड्रेट, भिटामिन, प्रोटीन कुन कुन खानेकुरामा पाइन्छ, सोध्ने। □ दुई पत्रु खानाको नाम र त्यसबाट हुने नोक्सानी दुई ओटा नोक्सानी लेखुहोस् । 	
स्थानीय भाषा र लिपि	- स्थानीय भाषाको परिचय र स्थानीय	□ स्थानीय भाषाको परिचय	□ स्थानीय(तामाङ , ह्याल्मो, शेर्पा , नेपाल)	□ स्थानीय(तामाङ, ह्याल्मो, शेर्पा, नेपाल) बोल्ने जातजातीहरुको संख्याबारे कक्षा बताउने ।	□ तामाङ , ह्याल्मो, शेर्पा, नेपाल भाषीहरुको	□ तल दिइएका वा यस्तै प्रश्न विद्यार्थीहरुलाई सोध्ने ।	८

	<p>भाषामा अभिवादन गर्न ।</p>	<p>□ स्थानीय भाषामा परिचय र अभिवादन</p>	<p>भाषाको परिचय □ स्थानीय भाषा (तामाङ , ह्योलमो , शेर्पा , नेपाल) मा परिचय र अभिवादन</p>	<p>□ तामाङ , ह्योलमो, शेर्पा, र नेपाल भाषा बोल्ने जातजातीहरुको पहिरन , चित्र तथा पोष्टर,भिडियो कक्षामा प्रस्तुत गरि छलफल गराउने। □ तामाङ , ह्योलमो, शेर्पा र नेपाल भाषा बोल्ने जातीहरु पाँचपोखरी थाङ्पालको कुन कुन गाउँ/वडामा बसोबास गर्छन छलफल गर्ने । □ तामाङ , ह्योलमो, शेर्पा र पालैपालो विद्यार्थीहरुको नाम , , थर र उमेर भन्न लगाउने। तामाङ, ह्योलमो, शेर्पा, नेपाल □ तामाङ , ह्योलमो, शेर्पा, नेपाल तपाईंलाई कस्तो , मलाई सञ्चै छ, शुभ्रभात , शुभ्र दिन , शुभ्र रात्री , नमस्कार , धन्यवाद, माफ गर्नुहोला, फेरी भेटौंला ,बधाइ छ जस्ता शब्दको अभ्यास गराउने</p>	<p>चित्र , पोष्टर , भिडियो □ तामाङ , ह्योलमो, शेर्पा, नेपाल भाषामा अभिवादनका शब्दहरु लेखिएका शब्दहरु</p>	<p>□ तामाङ , ह्योलमो, शेर्पा र नेपाल भाषा बोल्नेहरुको संख्या कति छ ? □ तामाङ , ह्योलमो, शेर्पा र नेपाल बोल्ने जातिहरुको चित्र तथा पोष्टर बनाउनुहोस । □ तामाङ , ह्योलमो, शेर्पा र नेपाल भाषामा अभिवादनका दुई दुई ओटा शब्दहरु लेख । □ तामाङ, ह्योलमो, शेर्पा</p>	
--	------------------------------	---	--	---	--	--	--

						र नेपाल नाम र उमेर भन्नुहोस् ।	
--	--	--	--	--	--	--------------------------------------	--

कक्षा ५

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	संभाव्य क्रियाकलाप	शिक्षण सामग्री	मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
पाँचपोखरी थाङ्पाल परिचय	वडाबाट संपादन हुने कामहरु भन्न सक्नेछन् । गाउँपालिकाको जातिगत जनसङ्ख्या भन्न सक्नेछन् । शैक्षिक संस्थाको विवरण भन्न सक्नेछन् ।	वडाबाट संपादन गरिने मुख्य कामहरु गाउँपालिकाको जनसंख्या विवरण शैक्षिक संघसंस्थाको विवरण	☐ वडाबाट संपादन गरिने मुख्य कामहरु ☐ गाउँपालिकाको जनसङ्ख्या विवरण वडागत जातिगत ☐ शैक्षिक संघसंस्थाको विवरण: विद्यालय, सामुदायिक अध्ययन केन्द्र र गुम्बा ।	☐ वडा कार्यालयमा भ्रमण गराउने । ☐ वडा कार्यालयमा नागरिक वडापत्र पढाउने । ☐ वडा सचिव र वडा अध्यक्षसँग भेटाइ वडाका कामहरु भन्न लगाउने । ☐ वडा कार्यालयले सम्पादन गर्ने कामको सुची हेरी छलफल गराउने ।	फोटो रेकर्ड वडाको नागरिक वडापत्र	वडाबाट संपादन हुने कामहरु भन्न लगाउने । गाउँपालिकाको जातिगत जनसङ्ख्या भन्न लगाउने । शैक्षिक संस्थाको सूची बनाउन लगाउने ।	१५

				☐ वडाध्यक्षको अन्तर्वार्ता कक्षामा सुनाउने ।			
प्राकृतिक स्रोत र सम्पदा	☐ वनजङ्गलको परिचय र महत्व वताउन ☐ धुपीको परिचय दिन ☐ डाँफेको परिचय दिन ☐ ड्रागन गुफाको परिचय दिन ।	☐ वनजङ्गल ☐ धुपी ☐ डाँफे ☐ ड्रागनगुफा	☐ वनजङ्गलको परिचय र महत्व ☐ धुपीको परिचय ☐ डाँफेको परिचय ☐ ड्रागन गुफाको परिचय	☐ आफ्नो गाउँपालिकामा भएका प्रमुख वनजङ्गलको नाम वताउने । ☐ आफ्नो घर नजिकैको वनजङ्गलमा कुन कुन जनावर बस्छन् छलफल गराउने । ☐ वनजङ्गलबाट मानिसले के पाउँछन् छलफल गराउने । ☐ धुपीको वोट चिनाउने । ☐ धुपीको रुखबाट के के फाइदा हुन्छ सोध्ने । ☐ डाँफेको चित्र सहित भिडियोमा नाचेको देखाउने ।	☐ चित्र ☐ भिडीयो	☐ वनजङ्गलबाट मानव जीवनमा हुने फाइदा भन्न लगाउने ☐ धुपीको महत्व सोध्ने । ☐ डाँफेको परिचय दिन लगाउने । ☐ ड्रागन गुफाको परिचय दिन लगाउने ।	१५ घण्टी

				☐ ड्रागन गुफाको अवस्थिती, आकृति र महत्वका बारेमा छलफल गराउने ।			
संस्कार र संस्कृति	☐ तिज, ☐ मातातिर्थे औंशी, ☐ कुशे औंशी, ☐ हरिवोधिनी एकादशी र ☐ न्वागी कहिले र कसरी मनाइन्छ भन्न ।	☐ तिज, ☐ मातातिर्थे औंशी, ☐ कुशे औंशी, ☐ हरिवोधिनी एकादशी र ☐ न्वागी परम्पराको	तिज, मातातिर्थे औंशी, कुशे औंशी, हरिवोधिनी एकादशी र न्वागी परम्पराको परिचय कहिले मनाइन्छ? कसरी मनाइन्छ?	☐ तिज, मातातिर्थे औंशी, कुशे औंशी, हरिवोधिनी एकादशी र न्वागी परम्पराको बारेमा पालैपालो समूहमा छलफल गराउने । ☐ यी चाडहरू कहिले मनाइन्छ र कसरी मनाइन्छ भिडीयोको सहायताले छलफल गराउने । ☐ यि चाडपर्व मनाएको अभिनय गर्न लगाउने ।	☐ चार्ट ☐ भिडियो	तिज, मातातिर्थे औंशी, कुशे औंशी, हरिवोधिनी एकादशी र न्वागी कहिले र कसरी मनाइन्छ सोध्ने ।	१२ घण्टा
ऐतिहासिक स्थल र पर्यटन	☐ छोयाङ्डुक, ह्यडदेनको परिचय र महत्व वताउन	☐ छोयाङ्डुक, ☐ ह्यडदेन, ☐ दोर्जे	☐ छोयाङ्डुक, ह्यडदेनको परिचय र महत्व ☐ दोर्जे लाक्पा	☐ छोयाङ्डुक र ह्यडदेनको बारेमा के थाहाछ सोध्ने । कहाँ पर्दछन् भनीदिने । के	पोष्टर र भिडीयो	☐ छोयाङ्डुक, ह्यडदेनको परिचय र महत्व वताउन	१५ घण्टा

	<p>।</p> <ul style="list-style-type: none"> □ दोर्जे लाक्पा, आमायाङ्गरी र नौलिङ्गेश्वरीको परिचय र महत्व भन्न । 	<p>लाक्पा,</p> <ul style="list-style-type: none"> □ आमायाङ्गरी र नौलिङ्गेश्वरी 	<p>आमायाङ्गरी नौलिङ्गेश्वरीको परिचय र महत्व</p>	<p>महत्व छ वताइदिने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> □ दोर्जे लाक्पाको फोटो माथि छलफल गराउने । उचाइ भन्न लगाउने । महत्व माथी छलफल गराउने । छलफलको सार निकाली दिने । □ आमायाङ्गरी र नौलिङ्गेश्वरीको अवस्थिती उचाइ महत्व माथि छलफल गर्न लगाउने । छलफलको निस्कर्म निकाली दिने । 		<p>लगाउने ।</p> <p>दोर्जे लाक्पा, आमायाङ्गरी र नौलिङ्गेश्वरीको परिचय र महत्व भन्न लगाउने ।</p>	
पेशा व्यवसाय र प्रविधि	<ul style="list-style-type: none"> □ फलफूल र तरकारीको महत्व भन्न र खेति गर्ने विधि वताउन । 	<p>फलफूल तरकारीको परिचय र महत्व खेति गर्ने विधि</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ किवी खेतिको परिचय ✓ आलु, मुला, काउली, साग, गोलभेंडा, स्कुस, निहुरो र च्याउको परिचय महत्व र पहिचान गर्ने विधि र खेति 	<ul style="list-style-type: none"> □ किवी फल चिनाउने । □ किवी कहाँ फलछ र कसरी लगाइन्छ छलफल गराइ निस्कर्ममा पुऱ्याउने । □ आलु, मूला, काउली, 	केही फलफूल र तरकारी का	<ul style="list-style-type: none"> □ आफ्नो वरपरका फलफूल र तरकारीको महत्व भन्न लगाउने र खेति गर्ने विधि प्रदर्शन गर्न 	२०

			<p>गर्ने सामान्य अभ्यास । ✓</p>	<p>साग, गोलभेंडा, स्कुस, निहुरो र च्याउको परिचय महत्व र पहिचान गर्ने विधि छलफल गराउने र विद्यालयको करेसा बारी वा आसपासमा खेति गर्ने सामान्य अभ्यास गराउने।</p>	<p>तालिका चित्र</p>	<p>लगाउने ।</p>	
<p>परम्परागत, ज्ञान, सीप र कला</p>	<p>□ काष्ठकला, मूर्तिकला, चित्रकला, माटाका भाडाँहरु , प्रस्तरकलाको परिचय दिन □ धानको पुतली निर्माण गर्न । □ पुष्पकलाको परिचय दिन र अभ्यास गर्न</p>	<p>□ काष्ठकला, मूर्तिकला, चित्रकला, माटाका भाडाँहरु , प्रस्तरकलाको परिचय □ धानको पुतली निर्माण □ पुष्पकला परिचय र अभ्यास</p>	<p>□ काष्ठकला, मूर्तिकला, चित्रकला, माटाका भाडाँहरु , प्रस्तरकलाको चनारी र महत्व □ धानको पुतली निर्माण र प्रयोग □ पुष्पकला जस्तै: माला बनाउने, पुष्प गुच्छाको परिचय अभ्यास □ पुष्पकलाको महत्व</p>	<p>□ चित्र , पोष्टर र भिडियो देखाउँदै काष्ठकला, मूर्तिकला, चित्रकला, माटाका भाडाँहरु , प्रस्तरकलाको परिचय गराउने । □ काष्ठकला, मूर्तिकला, चित्रकला, माटाका भाडाँहरु , प्रस्थरकलाको महत्वको बारेमा छलफल गराउने । □ शिक्षकले धानको पुतली निर्माण गरेर देखाउँदै</p>	<p>□ काष्ठ कला, मूर्ति कला, चित्र कला, माटा का भाडाँ हरु , प्रस्तर कला का चित्रहरु</p>	<p>□ काष्ठकला, मूर्तिकलामा के फरक छ ? चित्रकला के महत्व छ ? □ माटाका भाडाँ बनाउने तरिका लेखुहोस् । □ धानको पुतली बनाउनुहोस् । □ फूलको माला र गुच्छा बनाउनुहोस्।</p>	<p>१४</p>

				<p>विद्यार्थीहरूलाई समेत धनको पुतली निर्माण गर्न लगाउने ।</p> <p>☐ फूलका माला र गुच्छा बनाउन अभ्यास गराउने ।</p> <p>☐ पुष्पकलाको महत्वको बारेमा छलफल गराउने ।</p>	<p>☐ धानको पुतली प्रयोग</p> <p>☐ फूलका माला , गुच्छा</p>		
<p>प्रकोप र वातावरण संरक्षण</p>	<p>☐ चट्याङको परिचय दिन ।</p> <p>☐ भूक्षयको परिचय दिन ।</p> <p>☐ विद्युतीय दुर्घटनाका बारेमा बताउन</p> <p>☐ वातावरण प्रदूषणको परिचय दिन र जल प्रदूषणको बारेमा बताउन ।</p>	<p>☐ चट्याङको परिचय</p> <p>☐ भूक्षयको परिचय</p> <p>☐ विद्युतीय दुर्घटना</p> <p>☐ वातावरण प्रदूषणका प्रकारको परिचय ,</p> <p>☐ जल प्रदूषण</p>	<p>☐ चट्याङको परिचय , कारण , असर र सावधानी</p> <p>☐ भूक्षयको कारण , असर र सावधानी</p> <p>☐ विद्युतीय दुर्घटनाका कारण , असर र सावधानी</p> <p>☐ वातावरण प्रदूषणका प्रकारको परिचय</p> <p>☐ जल प्रदूषण कारण , असर र सावधानीका उपायहरू</p>	<p>☐ चट्याङ चित्र देखाइ व्याख्या गर्ने ।</p> <p>☐ बादलमा चट्याङ कसरी पर्छ कारण बताउदै यसबाट मानिस, जनावर , विरुवा तथा घरहरूमा कस्तो असर पर्छ र यसबाट कसरी बच्न सकिन्छ भन्ने बारेमा चित्र तथा चार्ट देखाउदै कक्षामा कक्षामा छलफल गर्ने ।</p> <p>☐ भूक्षयको चित्र , पोष्टर</p>	<p>☐ चट्याङ , भूक्षय , विद्युतिय दूर्घटना , तथा प्रदूषण (जल , माटे ,</p>	<p>☐ चट्याङले मानिसहरूलाई कस्तो असर पर्दछ?</p> <p>☐ भूक्षय रोक्ने मुख्य उपाय के हो ?</p> <p>☐ विद्युताबाट हने दुर्घटनाबाट बच्न के गर्नु पर्छ ?</p> <p>☐ जल प्रदूषण भएमा मानिसहरूलाई के असर पर्छ ?</p>	<p>१५</p>

				<p>तथा भिडियो कक्षामा प्रस्तुत गरी छलफल गर्ने</p> <p>□ रुख विरुवा नभएको ठाउमा कसरी भूक्षय हुन्छ चित्र तथा पोष्टर देखाउदै छलफल गर्ने ।</p> <p>□ वृक्षारोपणले भूक्षय कसरी रोक्न सक्छ प्रदर्शन गरी देखाउने ।</p> <p>□ पानी प्रदूषणका स्रोत, जस्तै: ढल, नल, उद्योगधन्दा, लुगाधुने, मानिस, गाईबस्तु नुहाउने गर्नाले हुने प्रदूषण र सावधानी बारेमा छलफल गर्न ।</p> <p>□ पानी प्रदूषणको असर र पानीका स्रोतहरूको संरक्षणका उपायहरूको बारेमा</p>	<p>वायु) का चित्र , पोष्टर , चार्ट तथा भिडियो तथा पावर पोइन्ट स्लाइडहरू</p> <p>□</p>		
--	--	--	--	---	--	--	--

				छलफल र प्रश्नोत्तर गर्ने गराउने ।			
स्वास्थ्य र सफाइ	<ul style="list-style-type: none"> □ स्थानीय खेलको परिचय दिन र अभ्यास गर्न 	<ul style="list-style-type: none"> □ स्थानीय खेल (डण्डीबियो , चुङ्गी , गट्टा , लुकामारी , भाले जुदाई)को परिचय र अभ्यास 	<ul style="list-style-type: none"> □ स्थानीय खेल (डण्डीबियो , चुङ्गी , गट्टा , लुकामारी , भाले जुदाई)को परिचय र महत्व □ डण्डीबियो , चुङ्गी , गट्टा , लुकामारी , भाले जुदाई खेलको नियम र सावधानी □ स्थानीय खेल (डण्डीबियो , चुङ्गी , गट्टा , लुकामारी , भाले जुदाई)को अभ्यास 	<ul style="list-style-type: none"> □ डण्डीबियो , चुङ्गी , गट्टा , लुकामारी , भाले जुदाई खेलको चित्र , पोष्टर भिडियो कक्षामा प्रस्तुत गरी छलफल गराउने । □ डण्डीबियो , चुङ्गी , गट्टा , लुकामारी , भाले जुदाई खेल खेल्ने नियम र तरिका र सावधानीका बारेमा बताउने । □ स्थानीय खेलको महत्वको बारेमा छलफल गर्ने । □ डण्डीबियो , चुङ्गी , गट्टा , लुकामारी , भाले जुदाई खेलको 	<ul style="list-style-type: none"> □ डण्डी बियो , चुङ्गी , गट्टा , लुकामारी , भाले जुदाई खेलको चित्र , पोष्टर र भिडियो 	<ul style="list-style-type: none"> □ चार ओटा स्थानीय खेलको नाम के हो ? □ भाले जुदाई र चुङ्गी खेल्ने तरिका भन्नुहोस् । □ स्थानीय खेलको तीन ओटा महत्व लेख्नुहोस् । □ डण्डीबियो खेलको सावधानी लेख्नुहोस् । □ लुकामारी खेलको नियम भन्नुहोस् । 	१४

				<p>समूहगत अभ्यास गराउने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> □ खेलको प्रतिस्पर्धा गराउने गराइ पृष्ठपोषण तथा स्यावासी दिने । 	<ul style="list-style-type: none"> □ स्थानीय खेलको बारेमा तयार गरेका स्लाइडहरू 		
स्थानीय भाषा र लिपि	<ul style="list-style-type: none"> □ नेपाल/नेवाः भाषाको परिचय दिन □ नेपाल भाषामा आफ्नो परिचय दिन । 	<ul style="list-style-type: none"> □ नेपाल भाषाको परिचय □ रञ्जना लिपीको परिचय □ नेपाल भाषामा परिचय 	<ul style="list-style-type: none"> □ नेपाल भाषाको परिचय □ रञ्जना लिपीः □ स्वर, वर्ण , व्यञ्जन ,वर्ण मात्रा, सिष्टाचार शब्दहरू, □ सामान्य सुनाइ, बोलाइ, पढाइ र लेखाइ अभ्यास 	<ul style="list-style-type: none"> □ नेपाल भाषाको परिचय दिने । □ नेपाल भाषाको भाषा उत्पत्ती , प्रयोग र प्रयोग गर्ने जातीको जानकारी दिने । □ पाँचपोखरी थाङपालमा नेपाल भाषा बोल्ने जातीहरू बसोबास गर्ने स्थान , नेवार जातीले लगाउने जातीगत 	<ul style="list-style-type: none"> □ नेवार जातीको चित्र , पोष्टर तथा भिडियो , □ रञ्जना लिपि को श्वर , 	<ul style="list-style-type: none"> □ पाँचपोखरी थाङपालमाको कुन कुन वडाहरूमा नेवार जातीहरूको बसोबास रहेको छ ? □ नेवार भाषा तपाईंको परिचय दिनुहोस । 	८

				<p>पोषाकको बारेमा पोष्टर , चित्र , भिडियो कक्षामा देखाइ छुलफल गर्ने ।</p> <p>□ रञ्जना लिपि र यसको स्वर, वर्ण , व्यञ्जन , वर्ण , मात्राको बारेमा छुलफल गर्दै सामान्य अभ्यास गराउने ।</p> <p>□ नेपाल भाषामा आफ्नो सामान्य परिचय दिन अभ्यास गराउने ।</p> <p>□ नेवार परिवारमा दैनिक जीवनमा प्रयोगमा आउने सामान्य घरायसी शब्दहरूको बोल्ने र लेख्ने अभ्यास गराउने ।</p>	<p>व्यञ्जन र दैनिक जीवनमा प्रयोगका शब्दहरू लेखिएका शब्दपत्ति तथा वाक्यपत्तिहरू</p>	<p>□ रञ्जना लिपिमा स्वर र व्यञ्जन वर्ण कति कति हुन्छ ?</p> <p>□ रञ्जना लिपिमा दैनिक जीवनमा प्रयोग गरिने पाँच ओटा शब्दहरू लेख्नुहोस ।</p>	
--	--	--	--	---	--	--	--

कक्षा ६

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	संभाव्य क्रियाकलाप	शिक्षण सामग्री	मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पा. भा.
पाँचपोखरी थाङ्पाल परिचय	<ul style="list-style-type: none"> □ सेवामूलक र उत्पादनमूलक पेशा चिनी विशेषता वताउन । □ स्थानीय सरकार सञ्चालनको साधारण प्रक्रिया वताउन । □ गाउँ न्यायिक समितिको काम कर्तव्य र अधिकार भन्न । 	<ul style="list-style-type: none"> □ प्रमुख पेशा र तिनका विशेषता । □ स्थानीय सरकारको परिचय । □ प्रमुख शैक्षिक संस्थाको परिचय । 	<ul style="list-style-type: none"> □ प्रमुख पेशा (कृषि, घरेलु उद्योग, नोकरी: शिक्षण, कर्मचारी, सेना, प्रहरी, स्वास्थ्यकर्मी) को परिचय । □ अन्य पेशा: व्यापार, निर्माण सम्बन्धी कार्य, सिकार्मी, डकर्मी, कपडा बुन्ने कामको विशेषता । □ स्थानीय सरकारको परिचय: कार्यपालिका, गाउँ परिषद्, न्यायिक समिति □ प्रमुख शैक्षिक संस्थाको परिचय: गोल्मेश्वरी आ.वि, 	<ul style="list-style-type: none"> □ आफ्नो परिवारले अपनाउने पेशा छिमेकीले अपनाउने पेशा र आफूले जानेका अन्य पेशाको सूचि बनाउन लगाउने । □ फरक फरक पेशाका कामको प्रकृति र सेवाको प्रभावका बारेमा छलफल गराउने । □ विभिन्न पेशा गरेका चित्र र भिडियो प्रदर्शन गर्ने । □ उत्पादनमूलक पेशा र सेवामूलक पेशाका विशेषता सहित छुट्याउन लगाउने । □ गाउँपालिकाको भ्रमण गराउने र गाउँपालिकाको 	<ul style="list-style-type: none"> □ विभिन्न पेशा झलिकने चित्रहरु □ पेशा गरिरहेका मानिस देखिने भिडियो □ गाउँपरिषद् सञ्चालन निर्देशिका । □ विद्यालयका 	<p>प्रमुख पेशाको सूचि बनाउन लगाउने ।</p> <p>सेवामूलक र उत्पादनमूलक पेशामा भिन्नता देखाउन लगाउने</p> <p>पेशाका विभिन्न विशेषता भन्न लगाउने ।</p> <p>गाउँकार्यपालिकाको विभिन्न एकइहरुको नाम भन्न लगाउने ।</p>	१५ घण्टा

	<ul style="list-style-type: none"> □ गाउँपालिका का प्रमुख शैक्षिक संस्थाको परिचय दिन । 		<p>श्री थाङ्पालधाप मा वि र श्री थाङ्पालभ्याली मा वि ।</p>	<p>संरचनामाथि छलफल, प्रदर्शन र प्रवचन गराउने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> □ गाउँपालिकाका उपाध्यक्ष वा बाट न्यायिक एकाइका कर्मचारीबाट न्यायिक फैसलाको विधि भन्न लगाउने । □ गोल्मेश्वरी आ.वि थाङ्पालधाप मा वि र थाङ्पालभ्याली मा वि को अवस्थिति स्थापना सञ्चालित कक्षा र अन्य विशेषता छलफल गराउने । थाङ्पालभ्याली मा वि को भ्रमण गराउने । 	<p>प्रोस्पेक्ट स ।</p>	<p>गाउँन्यायिक समितिको कार्य वर्णन गर्न लगाउने ।</p> <p>प्रमुख विद्यालयको परिचय दिन ।</p>	
<p>प्राकृतिक स्रोत र सम्पदा</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ 	<ul style="list-style-type: none"> □ खोलाको परिचय □ जडिवुटीको परिचय □ राष्ट्रिय निकुञ्जको 	<ul style="list-style-type: none"> □ इन्द्रावती, याङ्ग्री, लार्के, हाँडीखोला र महादेव खोलाको परिचय □ यार्चागुम्बा, चिराईतो, 	<ul style="list-style-type: none"> □ यी खोलाको उत्पत्ती र अन्त्यस्थान भन्ने । यी अवस्थिती चिनाउने । □ यी खोलाबाट प्राप्त सुविधामाथी छलफल 	<ul style="list-style-type: none"> □ फोटो □ भिडीयो □ जाडिवुटीका नमूना 	<ul style="list-style-type: none"> □ यहाँका प्रमुख खोलाको परिचय दिन लगाउने । □ जडिवुटीको नाम र 	<p>१५ घण्टा</p>

		परिचय ।	<p>धसीङ्गारे, टिमुर, पाँचऔले, पदमचाल र जटामसीको परिचय र महत्व ।</p> <ul style="list-style-type: none"> □ लाडटाड राष्ट्रिय निकुञ्जको परिचय 	<p>गराउने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> □ यी खोलाले विगतमा पुन्याएका क्षति स्मरण गराउँदै सावधानीका उपाय बताउने । □ जाडिबुटीको नमूना वा चित्र वा भिडियो देखाउने । □ जाडिबुटीको अलग अलग प्रयोग बताउने । □ जाडिबुटीको पाइनेठाउँ बताउने । □ जाडिबुटीको फाइदा छलफल गराउने । □ लाडटाड राष्ट्रिय निकुञ्जको अवस्थिती क्षेत्रफल पाइने प्रमुख बोट विरुवा र जनावर तथा पन्छीहरुको नाम भन्न । □ लाडटाड राष्ट्रिय निकुञ्जको चित्र बनाउन लगाउने । 		<p>महत्व भन्न लगाउने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> □ राष्ट्रिय निकुञ्जको परिचय दिन लगाउने । 	
--	--	---------	--	--	--	---	--

				<ul style="list-style-type: none"> □ राष्ट्रिय निकुञ्जले यस पालिकामा पार्ने प्रभाव छलफल गराउने । □ उद्देश्यमूलक शैक्षिक भ्रमण गराउने । 			
संस्कार र संस्कृति	<ul style="list-style-type: none"> □ प्रमुख स्थानीय जात्राको परिचय दिन । 	<ul style="list-style-type: none"> □ प्रमुख जात्रा र पर्वको परिचय 	<ul style="list-style-type: none"> □ केही जात्रा तथा पर्वको परिचयः क) जनैपूर्णिमा, गाईजात्रा, माघीजात्रा, महादेव पिँडी जात्रा र छेजु जात्रा । ख) रामनवमी मेला, बालाचतुर्दशी, लाखेनाच, बेठी, कुलपूजा र देवाली । 	<ul style="list-style-type: none"> □ आफ्नो वरपर मनाइने केही पर्व र जात्राहरूको नाम र मनाइने समय तथा तरिका माथि चित्र छलफल र भिडियो प्रदर्शनको सहयोगबाट छलफल गराउने । □ केहि जात्रामा गरिने झाँकीको अभिनय प्रदर्शन गर्ने । □ पर्व वा जात्रा लागेको बेलामा अवलोकन गराउने । 	<ul style="list-style-type: none"> □ चित्र □ भिडियो 	जात्रा तथा पर्वको नाम भन्न लगाउने । कुन पर्व र जात्रा कहिले, कहाँ र कसरी मनाइन्छ सोध्ने ।	१२ घण्टा

<p>ऐतिहासिक स्थल र पर्यटन</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ ड्रागन गुफा र थामडाँडाको परिचय दिन । □ ढुपुक र ठूलो ढुङ्गाको परिचय दिन । □ मेन्छु र वेत्रावतीको परिचय दिन । 	<ul style="list-style-type: none"> □ ड्रागन गुफा, थामडाँडा, ढुफुक, ठूलो ढुंगा, मेन्छु र वेत्रावती 	<ul style="list-style-type: none"> □ ड्रागन गुफा, थामडाँडा, ढुफुक, ठूलो ढुंगाको परिचय र महत्व □ मेन्छु र वेत्रावतीको परिचय र महत्व 	<ul style="list-style-type: none"> □ अवस्थिती, उचाइ, आकृती, पर्यटकीय र आर्थिक महत्व । 			<p>१५ घण्टा</p>
<p>पेशा व्यवसाय र प्रविधि</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ पशुपालन व्यवसायको आर्थिक महत्व बताउने । □ भेडा, बाखा र बङ्गुरपालन व्यवसायको संक्षिप्त 	<ul style="list-style-type: none"> □ पशुपालन व्यवसाय □ भेडा बाखा र बङ्गुरपालन व्यवसाय □ हाँस कुखुरा टर्की र बट्टाइ पालन व्यवसाय 	<ul style="list-style-type: none"> □ पशुपालन व्यवसाय (याक, चौरी, गाइ र भैंसी) □ भेडा, बाखा र बङ्गुरपालन व्यवसाय □ हाँस, कुखुरा, टर्की र बट्टाइ पालन व्यवसाय □ माछा र मौरीपालन 	<ul style="list-style-type: none"> □ आफ्नो वरपरका गाई र भैंसी पालन गरिएका गोठमा भ्रमण गराइ अवलोकन गराउने । □ मानव जीवनमा याक, चौरी, गाइ र भैंसी पालनको महत्व छलफल गराउने । 	<p>चित्र फोटो भिडीयो</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ पशुपालन व्यवसायको आर्थिक महत्व बताउनुहोस । □ भेडा, बाखा र बङ्गुरपालन व्यवसायको 	<p>१२ घण्टा</p>

	<p>परिचय दिन ।</p> <ul style="list-style-type: none"> □ कुखुरा पालन गरी देखाउन □ माछा र मौरी पालने ठाउँ भन्ने । □ 	<ul style="list-style-type: none"> □ माछा र मौरीपालन व्यवसाय 	<p>व्यवसायको परिचय, महत्व र प्रवर्धनका उपायहरू</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ नजिकैको गोठमा भ्रमण गराइ भेडा, बाख्रा र बङ्गुरपालन व्यवसाय गर्ने विधि अलग अलग छलफल गराउने । □ चित्रको सहायताबाट हाँस, कुखुरा र टर्की पालन व्यवसाय छलफल गराउने । □ भिडीयोको सहायताले माछापालन र मौरीपालनका विधि बताउने । 		<p>संक्षिप्त परिचय दिनु होस् ।</p> <ul style="list-style-type: none"> □ माछा र मौरी पालने ठाउँ भन्नुहोस् । 	
--	--	---	--	---	--	---	--

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भाव्य क्रियाकलाप	शिक्षणा सामग्री	मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पा. भा.
परम्परागत, ज्ञान, सीप र कला	<ul style="list-style-type: none"> □ स्वादिला खाने कुराको परिचय दिन । □ सुख्खा तरकारी बनाउने तरिका बताउन र अभ्यास गर्न । □ घरेलु पेय पदार्थ बनाउने तरिका भन्न । 	<ul style="list-style-type: none"> □ घरेलु स्वादिला खाने कुराको परिचय □ सुख्खा तरकारी बनाउने तरिकाको अभ्यास □ घरेलु पेय पदार्थ जानकारी 	<ul style="list-style-type: none"> □ स्वादिला खाने कुरा (अचार, माँडा , तितौरा) को परिचय र अभ्यास □ सुख्खा तरकारी (गुन्द्रुक, चाना, सिन्की , मस्यौरा)को परिचय र अभ्यास □ पेय पदार्थ (घरेलु मदिरा , सर्वत , मोहि) उत्पादनको परिचय र महत्व 	<ul style="list-style-type: none"> □ घरमा बनाइने स्वादिला खानेकुरा जस्तै अचार, माँडा , तितौरा) को चित्र देखाउदै गराउने । □ अचार, माँडा , तितौरा बनाउने तरिका बताउने । □ अचार, माँडा , तितौरा बनाउने अभ्यास गराउने । □ गुन्द्रुक, चाना, सिन्की , मस्यौरा) को नमुना देखाउदै परिचय गराउने । □ घरमा सुख्खा तरकारी खाएको अनुभव भन्न लगाउने । □ गुन्द्रुक, चाना, सिन्की, मस्यौरा बनाउन अभ्यास गराउने □ घरेलु पेय पदार्थ जस्तै: घरेलु मदिरा , सर्वत , मोहि बनाउने तरिका र उक्त पेय पदार्थ खाएको अनुभव भन्न लगाउने । □ घरेलु मदिरा , सर्वत , मोहि उत्पादनको तरिका र महत्वको बारेमा छलफल गराउने । 	<ul style="list-style-type: none"> □ अचार, माँडा, तितौराको चित्र र नमुना □ गुन्द्रुक, चाना, सिन्की, मस्यौराको चित्र र नमुना □ घरेलु मदिरा , सर्वत , मोहिको नमुना 	<ul style="list-style-type: none"> □ अचार, मस्यौरा बनाउने तरिका भन्नुहोस् । □ माँडा र तितौरामा के फरक छ ? □ माडा , गुन्द्रुक र सिन्की बनाएर कक्षामा प्रदर्शन गर्नुहोस् । □ सर्वत र मोहि बनाउने तरिका लेखुहोस् । □ घरेलु पेय पदार्थको तीन ओटा फाइदा लेखुहोस् । 	१४

<p>प्रकोप र वातावरण संरक्षण</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ प्रकोप न्युनीकरणको परिचय दिन । □ वातावरण संरक्षणको उपाय भन्न । □ हरित विद्यालयको आवश्यकता र महत्व बताउन । 	<ul style="list-style-type: none"> □ प्रकोप न्युनीकरणका उपायहरू □ वातावरण संरक्षणको उपायहरू □ हरित विद्यालयको अवधारणा □ 	<ul style="list-style-type: none"> □ प्रकोप न्युनीकरणको परिचय □ स्थानीय स्तरमा रहेका प्रकोप जोखिमको पहिचान , आवश्यकता र महत्व □ वातावरण संरक्षणका उपायहरू: व्यक्ति , संस्था र स्थानीय सरकारबाट हुने प्रयासहरू, □ हरित विद्यालयको अवधारण र अभ्यास: हरियाली प्रवर्धन, फोहोर व्यवस्थापन , उर्जा मैत्रि विद्यालय , पानी व्यवस्थापन र सफाई , सिकाई केन्द्रको विकास , इको क्लव 	<ul style="list-style-type: none"> □ प्रकोप न्युनीकरणको परिचय, आवश्यकता र महत्वका बारेमा प्रस्तुति, छलफल, चित्र, पोस्टर र श्रव्यदृश्यका सामग्रीमार्फत स्पष्ट पारिदिने । □ स्थानीय स्तरमा रहेका सम्भावित जोखिमको सूची प्रस्तुत गरी किन जोखिम भनिएको हो स्पष्ट पारिदिने □ सम्भावित प्रकोप न्युनीकरण गर्न अपनाउनुपर्ने प्रक्रियाका बारेमा छलफल गराउने □ वातावरण संरक्षण गर्नका लागि व्यक्ति, संस्था र स्थानीय सरकारबाट हुने प्रयासहरू नीतिगत प्रयास तथा सचेतानामुलक कार्यक्रमको बारेमा जानकारी गराउने । □ वातावरण विनास हुँदाका हानी नोक्सानीको बारेमा चित्र तथा भिडियो प्रस्तुत 	<ul style="list-style-type: none"> □ प्रकोप , वातावरण संरक्षण र हरित विद्यालयसंबन्धी चित्र , पोष्टर , भिडियो , पावर प्वाइन्टक स्लाइडहरू 	<ul style="list-style-type: none"> □ प्रकोप न्युनीकरणका दुई ओटा उपायहरू लेख्नुहोस् । □ वातावरण संरक्षणका तीन उपायहरू के के हुन ? □ हरित विद्यालयका ६ ओटा आयामहरू लेख्नुहोस् । □ हरित विद्यालय निर्माण गर्ने कार्य योजना बनाइ प्रस्तुत गर्नुहोस् । 	<p>१५</p>
--	---	---	--	--	--	---	-----------

				<p>गरी छलफल गर्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> □ हरित विद्यालयको बारेमा नेपाल प्रकृति पाठशालाले निर्माण गरेको मिडियो: https://youtu.be/३NiBEzlobns कक्षामा प्रस्तुत गरी छलफल गर्ने । □ हरित विद्यालयको अवधारणा र यसका ६ ओटा आयामहरू (हरियाली प्रवर्धन, फोहोर व्यवस्थापन , उर्जा मैत्री विद्यालय , पानी व्यवस्थापन र सफाई , सिकाइ केन्द्रको विकास , इको क्लव)को बारेमा पोष्टर र पावर पोइन्ट स्लाइड बनाएर सामग्री प्रस्तुत गरी छलफल गर्ने । □ हरित विद्यालय निर्माणको कार्ययोजना र अभ्यासका बनाइ अभ्यास गराउने । 			
--	--	--	--	--	--	--	--

<p>स्वास्थ्य र सफाइ</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ स्थानीय उपचार पद्धती र धामी झाक्री प्रथाको परिचय □ स्थानीय उपचारमा जडिबुटीको प्रयोग गर्ने तरिका बताउन 	<ul style="list-style-type: none"> □ स्थानीय उपचार र धामी झाक्री प्रथा □ काम्रोको परिचय □ स्थानीय उपचारमा जडिबुटीको प्रयोग 	<ul style="list-style-type: none"> □ स्थानीय उपचार पद्धतीको परिचय □ धामी झाक्री प्रथाको परिचय □ काम्रो बाधने प्रथाको परिचय र महत्व □ स्थानीय उपचारमा जडिबुटी(गुर्जो , रुदिलो , बनमारा ,चमेलीको पात, टोटेलो, अम्बकको पात , सिमलको बोक्रा , सिप्लिकान) को प्रयोग 	<ul style="list-style-type: none"> □ स्थानीय उपचार पद्धतीको बारेमा विद्यार्थीहरुको अनुभव भन्न लगाउने । □ स्थानीय उपचार पद्धतीको महत्वको बारेमा छलफल गर्ने । □ धामी झाक्रीको फोटो तथा भिडियो प्रस्तुत गरी उनीहरुको अनुभव भन्न लगाउने । □ धामी झाक्री प्रथा र धामीले उपचार गर्ने तरिकाको विश्लेषणात्मक छलफल गर्ने । □ काम्रो बाधने प्रथाको परिचय दिदै यसको महत्वको बारेमा बताउने । □ काम्रो बाधने तरीकाको प्रदर्शन गरी अभ्यास गराउने । □ स्थानीय उपचारमा जडिबुटी(गुर्जो , रुदिलो , बनमारा ,चमेलीको पात, टोटेलो, अम्बकको पात , 	<ul style="list-style-type: none"> □ धामी झाक्री फोटो तथा भिडियो □ काम्रोको चित्र □ स्थानीय जडिबुटी (गुर्जो , रुदिलो , बनमारा ,चमे लीको पात, टोटेलो, अम्बकको पात , सिमलको बोक्रा , सिप्लिकान) को नमुना तथा चित्र 	<ul style="list-style-type: none"> □ स्थानीय उपचारमा धामीझाक्री को के महत्व छ? □ काम्रो भनेकको के हो ? □ काम्रो कसरी बनाइन्छ □ स्थानीय उपचारमा प्रयोग गरिने ५ ओटा जडिबुटीको नाम लेखुहोस् । □ कुनै ३ ओटा जडिबुटीको नाम र उक्त जडीबुटि कन कुन रोगको उपचारमा प्रयोग 	<p>१४</p>
-------------------------	--	---	---	--	--	---	-----------

				सिमलको बोक्रा , सिप्लिकान) को प्रयोगको महत्व दर्शाउदै उक्त जडिबुटीको नमूना वा चित्र देखाउदै कुन कुन जडिबुटी कुन कुन रोगको उपचार गर्न प्रयोग् गरिन्छ छलफल गर्ने ।		गरिन्छ लेखुहोस ।	
स्थानीय भाषा र लिपि	<ul style="list-style-type: none"> □ तामाङ , ह्योल्मो र शेर्पा भाषाको परिचय दिन । □ सम्भोटा लिपीको परिचय दिन । □ सम्भोटा लिपीमा सामान्य शब्द निर्माण गर्न । 	<ul style="list-style-type: none"> □ तामाङ , ह्योल्मो र शेर्पा भाषाको परिचय □ ,सम्भोटा लिपीको परिचय । □स्वर, वर्ण , व्यञ्जन ,वर्ण मात्रा, □सम्भोटा लिपीमा सामान्य शब्दको निर्माण 	<ul style="list-style-type: none"> □ तामाङ , ह्योल्मो र शेर्पा भाषाको परिचय , उत्पत्ती , प्रयोग र प्रयोग गर्ने जातीहरूको जातीको जानकारी □ सम्भोटा लिपीको परिचय(स्वर, वर्ण , व्यञ्जन ,वर्ण मात्रा) , □ तामाङ ह्योल्मो र शेर्पा भाषा तथा सम्भोटा भाषामा दैनिक प्रयोगका सामान्य शब्दहरूको निर्माण । 	<ul style="list-style-type: none"> □ तामाङ , ह्योल्मो र शेर्पा: भाषाको परिचय दिने। □ तामाङ , ह्योल्मो र शेर्पाको भाषा उत्पत्ती , प्रयोग र प्रयोग गर्ने जातीको जानकारी दिने । □ पाँचपोखरी थाङपालमा तामाङ , ह्योल्मो र शेर्पा जातीहरू बसोबास गर्ने स्थान , लगाउने जातीगत पोषाकको बारेमा पोष्टर , 	<ul style="list-style-type: none"> □ तामाङ , ह्योल्मो र शेर्पा जातीको चित्र , पोष्टर तथा भिडियो , □ सम्भोटा लिपिको श्वर , व्यञ्जन र दैनिक जीवनमा प्रयोगका शब्दहरू लेखिएका शब्द पत्ति तथा वाक्य पत्तिहरू 	<ul style="list-style-type: none"> □ पाँचपोखरी थाङपालमाको कुन कुन वडाहरूमा तामाङ , ह्योल्मो र शेर्पा: जातीहरूको बसोबास रहेको छ ? □ तामाङ , ह्योल्मो र शेर्पा: भाषा परिचय दिनुहोस । 	८

				<p>चित्र , भिडियो कक्षामा देखाइ छलफल गर्ने ।</p> <p>□ सम्भोटा र यसको स्वर, वर्ण , व्यञ्जन ,वर्ण , मात्राको बारेमा छलफल गर्दै सामान्य अभ्यास गराउने ।</p> <p>□ तामाङ , ह्योल्मो र शेर्पा भाषामा आफ्नो सामान्य परिचय दिन अभ्यास गराउने ।</p> <p>□ तामाङ , ह्योल्मो र शेर्पा परिवारमा दैनिक जीवनमा प्रयोगमा आउने सामान्य घरायसी शब्दहरुको बोल्ने र लेख्ने अभ्यास गराउने ।</p>	<p>□ सम्भोटा लिपिमा स्वर र व्यञ्जन वर्ण कति कति हुन्छ ?</p> <p>□ सम्भोटा लिपिमा दैनिक जीवनमा प्रयोग गरिने पाँच ओटा शब्दहरु लेख्नुहोस ।</p>
--	--	--	--	--	--

कक्षा ७

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	संभाव्य क्रियाकलाप	शिक्षण सामग्री	मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पा. भा.
पाँचपोखरी थाङ्पाल परिचय	<ul style="list-style-type: none"> ☐ गाउँपालिकाको संस्थागत संरचना बनाइ प्रस्तुत गर्न । ☐ स्थनीय तहमा पदाधिकारी चयन प्रक्रिया विधि भन्न । ☐ गाउँपालिकाबाट सम्पादन हुने मुख्य मुख्य कार्यहरूको सूची बनाउन । ☐ गाउँपालिकाका विषयगत शाखाको नाम सहित तिनका मुख्य काम भन्न । 	<p>गाउँपालिकाको संस्थागत संरचना । स्थनीय निकायका पदाधिकारी चयन प्रक्रिया ।</p> <p>गाउँपालिकाका प्रमुख कार्यहरू ।</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ गाउँपालिकाको संस्थागत संरचना । ☐ स्थनीय तहमा पदाधिकारी चयन प्रक्रिया । ☐ गाउँपालिकाबाट सम्पादन हुने मुख्य मुख्य कार्यहरू । ☐ गाउँपालिकाका विषयगत शाखा र तिनका नाम सहित मुख्य काम । 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ गाउँपालिकाको संस्थागत संरचनाको चार्ट प्रदर्शन गरी कक्षा छलफल गराउने । ☐ स्थानीय तहमा पदाधिकारी चयन प्रक्रिया कसरी हुन्छ भनी दिने । ☐ गाउँपालिकाबाट सम्पादन हुने मुख्य मुख्य कामको सूची प्रदर्शन गराइ कक्षा छलफल गराउने । ☐ गाउँपालिकाको प्रमुख कार्यका बारेमा पालिकाका 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ फोटो ☐ सूची वा तालिका । ☐ भिडियो ☐ 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ गाउँपालिकाको संस्थागत संरचना बनाउनुहोस । ☐ स्थनीय तहमा पदाधिकारी चयन कसरी हुन्छ ? ☐ गाउँपालिकाबाट सम्पादन हुने मुख्य मुख्य कार्यहरूको सूची बनाउनुहोस । ☐ गाउँपालिकाका विषयगत शाखाको नाम सहित तिनका मुख्य काम भन्नुहोस् । 	२५

				<p>पदाधिकारीलाई कक्षामा आमन्त्रण गराइ प्रश्नोत्तर गराउने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> □ गाउँपालिकाको विषयगत शाखाका नाम खुलेको तालिका प्रदर्शन गर्ने र कक्षा छलफल गराउने । □ विषयगत शाखाका नाम भनीदिने । स्थानीय तहको पदाधिकारी चयन, संरचना र प्रमुख काम समेटिएको भिडियो प्रदर्शन गर्ने । 			
प्राकृतिक स्रोत र सम्पदा	<ul style="list-style-type: none"> □ पाँचपोखरीको भौगोलिक, आर्थिक, धार्मिक तथा पर्यटकीय महत्व भन्न । 	<ul style="list-style-type: none"> □ पाँचपोखरी □ सामुदायिक वन □ केही जङ्गली जनावरहरू 	<ul style="list-style-type: none"> □ पाँचपोखरीको परिचय र महत्व □ सामुदायिक वनको परिचय □ स्थानीय जनजीवनमा बाँसखर्क र डुखाड 	<ul style="list-style-type: none"> □ पाँचपोखरीको भिडियो प्रदर्शन गर्ने । □ भिडियो हेरी पाँचपोखरीको भौगोलिक, आर्थिक, 	<ul style="list-style-type: none"> □ फोटो □ भिडियो □ तालिका 	<ul style="list-style-type: none"> □ पाँचपोखरीको आर्थिक, धार्मिक तथा पर्यटकीय महत्व झल्किने गरी साथीलाई चिठी लेख । 	

	<ul style="list-style-type: none"> □ सामुदायिक वनको परिभाषा दिन । □ बाँसखर्क र डुखाड सामुदायिक वनको आर्थिक तथा पर्यावरणीय महत्व वताउन । □ रातोपाण्डा, दुम्सी र बैदेलको सामान्य चिनारी दिन । 		<p>सामुदायिक वनको महत्व</p> <ul style="list-style-type: none"> □ रातोपाण्डा, दुम्सी र बैदेलको परिचय र महत्व 	<p>धार्मिक तथा पर्यटकीय महत्व माथि कक्षा छलफल गराउने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> □ सामुदायिक वनको अर्थ वताउने । □ बाँसखर्क र सामुदायिक वनको फोटो प्रदर्शन गर्ने । □ स्थानीय जनजीवनमा बाँसखर्क र डुखाड सामुदायिक वनले पुऱ्याएको फाइदा छलफल गराउने । □ रातोपाण्डा, दुम्सी र बैदेलको फोटो सहित शरिरको वनोट, खाना र वासस्थान चिनाउने । 		<ul style="list-style-type: none"> □ स्थानीय समुदायमा सामुदायिक वनको योगदान लेखुहोस् । □ रातोपाण्डाको चिनारी दश वाक्यमा लेखुहोस् । 	
संस्कार र संस्कृति	<ul style="list-style-type: none"> □ हिन्दु संस्कार र संस्कृतिको परिचय दिन । 	<ul style="list-style-type: none"> □ हिन्दु संस्कार र संस्कृति 	<p>हिन्दु संस्कार र संस्कृतिको परिचय, महत्व र संरक्षण</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ हिन्दु संस्कार र संस्कृतिको महत्व र संरक्षण झल्किने फोटो र भिडियो प्रदर्शन 	<ul style="list-style-type: none"> □ फोटो तथा भिडियो 	<p>जनजीवनमा हिन्दु धर्म र संस्कारको</p>	<p>१२ घण्टा</p>

	<ul style="list-style-type: none"> □ महत्व वर्णन गर्न □ संरक्षणका विधिहरू बताउन । 			<p>गराई कक्षा छलफल गराउने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> □ हिन्दु संस्कार चिनाउने । □ हिन्दु संस्कारको महत्व दर्शाउन सूची बनाउने । 		<p>महत्व वर्णन गर्नुहोस ।</p>	
ऐतिहासिक स्थल र पर्यटन	<ul style="list-style-type: none"> □ होमस्टेको परिचय दिन । □ पाँचपोखरी थाडपाल गाउँपालिकाको आर्थिक विकासमा होमस्टेको महत्व भन्न । □ पाँचपोखरी थाडपाल गाउँपालिकामा रहेका विभिन्न पद मार्ग चित्र 	<ul style="list-style-type: none"> □ होमस्टे □ पदमार्ग □ नागीघ्याड, लगाड र मेन्दाड 	<ul style="list-style-type: none"> □ होमस्टेको परिचय व्यवस्थापन र महत्व □ पदमार्ग (तिलमानपास, पाँचपोखरी, गुरु रिन्पोछे मार्ग) को परिचय र महत्व □ नागीघ्याड, लगाड र मेन्दाडको परिचय 	<ul style="list-style-type: none"> □ नजिकैको होमस्टेमा घुमाउने र पाहुनालाई कसरी सत्कार गरिन्छ र के के सुविधा उपलब्ध गराइँदो रहेछ सोधने । □ तिलमानपास, पाँचपोखरी, गुरु रिन्पोछे मार्ग नक्सामा देखाउने र तिनको महत्व बताउने । □ नागीघ्याड, लगाड र मेन्दाडको बारेमा जानकारी गराउने । 	चित्र भिडीयो र नक्शा	<ul style="list-style-type: none"> □ होमस्टेको व्यवस्थापनमा ध्यान पुऱ्याउनुपर्ने पक्षहरू भन्नुहोस् । □ पाँचपोखरी थाडपाल गाउँपालिकामा पर्ने प्रमुख पद मार्गको नाम भन्नुहोस् । □ लगाड कहाँ पर्छ बताउनुहोस् । 	१५ घण्टा

	। □ नागीघ्याड, लगाड र मेन्दाडको अवस्थिती वताउन ।						
पेशा व्यवसाय र प्रविधि	□ किवी र अलैंची खेतीको परिचय दिन । □ चिया र कफीको प्रयोग वताउन । □ आलु मुला र स्कुसको उत्पादन विधि भन्न । □ अमृसो खेतीको प्रवर्धन विधि लेख ।	□ कृषि वाली □ चिया कफी □ आलु,मूला र स्कुस □ अमृसो खेती	□ कृषिवाली (किवी र अलैंची) □ चिया र कफी □ आलु, मूला र स्कुस □ अमृसो खेतीको प्रवर्धन र अभ्यास	□ किवी र अलैंची खेतीको कस्तो ठाउँमा कसरी लगाइन्छ हेर्न फिल्ड भ्रमण गराउने । □ चिया र कफीको प्रयोग छलफल गराउने । □ आलु, मुला र स्कुसको उत्पादन विधि भन्ने । □ अमृसो खेतीको प्रवर्धन विधि प्रदर्शन गर्ने ।	फोटो भिडीयो चार्ट	□ किवी कस्तो प्रकारको वाली हो ? □ चिया र कफीको महत्व वताउनुहोस् । □ आलुको उत्पादन कसरी गरीन्छ भन्नुहोस् । □ अमृसोको उपयोगिता वताउनुहोस् ।	१२ घण्टा

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धी	विषयवस्तु	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	सम्भाव्य क्रियाकलाप	शिक्षणा सामग्री	मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पा. भा.
परम्परागत, ज्ञान, सीप र कला	<ul style="list-style-type: none"> □ बाँस, निगालो, पराल, खोष्टाबाट बनेका सामग्री निर्माण गर्न । □ ढकी, डोको ,डालो, थुन्से, भकारी, डेलिको निर्माण गर्न । □ दुना , टपरी, ,बत्ती काटने बनाउने सिपको विकास गर्न । 	<ul style="list-style-type: none"> □ बाँस, निगालो, पराल, खोष्टाबाट बनेका सामग्री निर्माण □ ढकी, डोको ,डालो, थुन्से, भकारी, डेलिको निर्माण । दुना , टपरी, ,बत्ती काटने सिप विकास 	<ul style="list-style-type: none"> □ बाँस, निगालो, पराल, खोष्टाबाट बनेका सामग्री जस्तै: मान्द्रो, गुन्द्री, सुकुलको परिचय र निर्माण □ ढकी, डोको ,डालो, थुन्से, भकारी, डेलिको परिचय , बनाउने तरिका र अभ्यास □ दुना , टपरी, बत्ती काटने परिचय , महत्व र अभ्यास 	<ul style="list-style-type: none"> □ मान्द्रो, गुन्द्री, सुकुलको चित्र र नमुना देखाएर उक्त सामग्री परिचय गराउदै यीनीहरुको प्रयोगको बारेमा छलफल गराउनुहोस □ मान्द्रो, गुन्द्री, सुकुलको निर्माण गर्ने अभ्यास गराउनुहोस । □ ढकी, डोको ,डालो, थुन्से, भकारी, डेलिको चित्र र नमुना देखाउदै यीनीहरुको परिचय दिनुहोस् । □ ढकी, डोको ,डालो, थुन्से, भकारीको उपयोगिताको बारेमा छलफल गर्नहोस् । □ ढकी, डोको ,डालो, थुन्से, भकारी अभ्यास गराउनुहोस् □ दुना , टपरी, बत्ती काटने सिपको बारेमा चित्र र नमुना देखाएर छलफल गराउनुहोस् । 	<ul style="list-style-type: none"> □ मान्द्रो, गुन्द्री, सुकुल चित्र र नमुना □ ढकी, डोको ,डालो, थुन्से, भकारी, डेलिको चित्र र नमुना □ दुना, टपरी, काचो धागोको बत्तीको चित्र र नमुना 	<ul style="list-style-type: none"> □ मान्द्रो कसरी बनाइन्छ ? □ गुन्द्री र सुकुल के महत्व छ ? □ ढकी ,डोको ,डालो, थुन्से, भकारी डेलिको निर्माण गर्न लगाइ पृष्ठपोषण दिनुहोस । □ दुना , टपरी, बत्ती काट लगाइ पृष्ठपोषण दिनुहोस् । □ दुना र टपरीको महत्व लेखुहोस् । 	१४

				<ul style="list-style-type: none"> □ दुना , टपरी, काचो धागोको बत्ती काटन अभ्यास गराउनुहोस् । □ दुना , टपरी, काचो धागोको बत्तीको महत्वको बारेमा छलफल गराउनुहोस् । 			
प्रकोप र वातावरण संरक्षण	<ul style="list-style-type: none"> □ भूकम्पको कारण र सावधानी बताउन । □ मानवीय क्रियाकलापबाट हुने प्रकोप कारण , असर र सावधानी भन्न । 	<ul style="list-style-type: none"> □ भूकम्पको परिचय र सावधानी □ स्थानीय स्तरमा मानवीय क्रियाकलापहरूबाट हुने प्रकोप पहिचान , कारण र असर (बाढी , पहिरो , आगलागी , सडक दुर्घटना) 	<ul style="list-style-type: none"> □ भूकम्पको कारण , भूकम्प पूर्व, भूकम्प गएको बेला र भूकम्प पश्चातको सावधानी र अभ्यास □ स्थानीय स्तरमा मानवीय क्रियाकलापहरूबाट हुने प्रकोपहरू (बाढी , पहिरो , जङ्गल र गाउघरमा लाग्ने आगलागी र सावधी , सडक दुर्घटना) को कारण र असर □ झटपट झोलाको महत्व 	<ul style="list-style-type: none"> □ भूकम्प जाने कारण र भूकम्पको बेलमा अपनाउनु पर्ने सावधी संबन्धी पोष्टर , चित्र र भिडियो कक्षामा प्रस्तुत गरी छलफल गाउने । □ भूकम्प जानु पूर्व , भूकम्प गएको बेला र भूकम्प पश्चात अपनाउनु पर्ने सावधानीहको बारेमा अध्ययन सामग्री तयार गरी विद्यार्थीहरूलाई समूहगत रूपम पढन लगाइ प्रस्तुत गर्न भन्ने । □ भूकम्प गएको बेला अपनाउनु पर्ने सावधानी 	<ul style="list-style-type: none"> □ भूकम्प, बाढी , पहिरो , जङ्गल र गाउघरमा लाग्ने आगलागी र , सडक दुर्घटना संबन्धी चित्र , पोष्टर , भिडियो , पाठपत्र , झटपट झोला , 	<ul style="list-style-type: none"> □ भूकम्प जाने कारण लेख्नुहोस् । □ duck- cover- hold अभिनय गरेर देखाउनुहोस् । □ भूकम्प जानु पूर्व , भूकम्प गएको बेल र भूकम्प गए पश्चा अपनाउनु पर्ने २/२ ओटा सावधानीहरू लेख्नुहोस । □ सडक दूर्घटनाका २ ओटा कारण र २ ओटा सावधानी लेख्नुहोस । 	१५

				<p>(duck- cover- hold) को अभ्यास गर्ने ।</p> <p>☐ बाढी , पहिरो , जङ्गल र गाउघरमा लाग्ने आगलागी र सडक दुर्घटनाको संबन्धी चित्र , पोष्टर र भिडियो देखाएर यस्ता घटनाको कारण , असर र सावधानीको बारेमा कक्षामा छलफल गर्ने तथा सावधानी र उद्धारको अभ्यास गराउने ।</p> <p>☐ झटपट झोलाको महत्व बताउदै यसमा राख्नु पर्ने सामग्रीको सूचि बनाउने तथा सामग्री प्रदर्शन गर्ने ।</p>		<p>☐ पहिरो रोकथामका तीन ओटा उपाय के के हुन ?</p> <p>☐ झटपट झोलामा राख्नु पर्ने सामग्रीहरूकझ सूचि बनाउनुहोस् ।</p>	
स्वास्थ्य र सफाइ	<p>☐ योग, ध्यान र प्राणायामको परिचय र अभ्यास गर्ने ।</p> <p>☐ फोहोर मैलाको</p>	<p>☐ योग, ध्यान र प्राणायामको परिचय र अभ्यास</p>	<p>☐ योग, ध्यान र प्राणायामको परिचय र महत्व</p> <p>☐ प्राणायाम(भ्रस्त्रिका , कपालभाती , बाह्य ,</p>	<p>☐ चित्र र भिडियो देखाउदै योग, ध्यान र प्राणायामको परिचय दिने ।</p> <p>☐ योग, ध्यान र प्राणायामको महत्व बताउने ।</p> <p>☐ योग , ध्यान र प्राणायामका</p>	<p>☐ भ्रस्त्रिका , कपालभाती , बाह्य , उज्यायी ,अनुलोम बिलोम , भ्रामरी ,</p>	<p>☐ योग भनेको के हो ?</p> <p>☐ ध्यानका दुई ओटा फाइदा लेख्नुहोस् ।</p> <p>☐ कपालभाती र</p>	१४

	<p>वर्गीरण गरी र ब्यवस्थापन गर्न ।</p>	<p>फोहोर मैलाको वर्गीरण र ब्यवस्थापन</p>	<p>उज्यायी ,अनुलोम बिलोम , भ्रामरी , उद्गीत , प्रणव) को , परिचय , महत्व र अभ्यास</p> <ul style="list-style-type: none"> □ शरीरका ७ ओटा चक्रको परिचय □ चक्र ध्यानको अभ्यास □ फोहोर मैलाको परिचय र वर्गीरण □ कुहिने , नकुहिने र पन चक्रण गरीने फोहोर □ फोहोरको ब्यवस्थापन मल बनाउने , जलाउने , गाडने , बिक्री वितरण गर्ने 	<p>स्थानीय विज्ञसँग अन्तर्क्रिया गराउने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> □ प्राणायाम परिचय अर्थ र महत्व बताउने । □ ८ प्रकारका प्रणायाम (भ्रस्त्रिका , कपालभाती , बाह्य , उज्यायी ,अनुलोम बिलोम , भ्रामरी , उद्गीत , प्रणव) को अभ्यास गराउने । □ भिडियो र चित्र देखाउदै ध्यान परिचय र महत्व बताउने । □ शरीरमा भएका ७ ओटा चक्रको चित्र भिडियो देखाइ परिचय गराउने । □ चित्र र भिडियो देखाउदै चक्र ध्यानको प्रदर्शन गर्दै अभ्यास गराउने । □ चित्र , नमूना र भिडियो देखाएरु फोहोर मैलाको परिचय दिदै वर्गीरण गर्ने । □ कुहिने, नकुहिने र पुनः चक्रण गरीने फोहोर 	<p>उद्गीत , प्रणवको चित्र , पोष्टर तथा भिडियो ,</p> <ul style="list-style-type: none"> □ चक्र ध्यानको चित्र र भिडियो □ कुहिने , नकुहिने र पुनः चक्रण गर्ने फोहोरका चित्र , पोष्टर र नमूना 	<p>अनुलोम बिलोम प्राणायामको अभ्यास गरेर देखाउनुहोस् ।</p> <ul style="list-style-type: none"> □ कुहिने , नकुहिने । पुन चक्रण गर्नु पर्ने फोहोरका तीन तीन ओटा उदाहरण दिनुहोस् । □ कुहिने फोहोरबाट कम्पोष्ट मल बनाउने तरिका लेखुहोस 	
--	--	--	--	--	---	--	--

				<p>ब्यवस्थापनको तरिका बताउने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> □ कुहिने फोहोरबाट कम्पोष्ट मल बनाउने अभ्यास गराउने । □ नकुहिन फोहोर जलाउदा वा गाड्दा ध्यान दिनु पर्ने बुँदाहरुमा छलफल गराउने । 			
स्थानीय भाषा र लिपि	<ul style="list-style-type: none"> □ ह्योल्मो , शेर्पा र तामाङ भाषामा आफ्नो र परिवारको परिचय दिन । □ ह्योल्मो , शेर्पा र तामाङ भाषामा दैनिक प्रयोगका सामग्रीहरु र खाद्यवस्तुको नाम भन्न । 	<ul style="list-style-type: none"> □ आफ्नो र परिवारको परिचय, □ दैनिक प्रयोगका सामग्रीहरु खाद्यवस्तुको नाम 	<ul style="list-style-type: none"> □ ह्योल्मो , शेर्पा र तामाङ भाषामा आफ्नो र परिवारका सदस्यहरु नाम उमेर र पेसा । □ ह्योल्मो , शेर्पा र तामाङ भाषामा दैनिक प्रयोगका सामग्रीहरु जस्तै : ब्रस , कलम , झोला , लुगा , थाल , चम्चा , कचौरा खाद्यवस्तु जस्तै: दाल, भात , 	<ul style="list-style-type: none"> □ ह्योल्मो , शेर्पा र तामाङ भाषामा आफ्नो परिचय दिन अभ्यास गराउने □ ह्योल्मो , शेर्पा र तामाङ भाषामा परिवारका सदस्यहरु नाम ,उमेर र पेसा भन्न लगाउने । □ परिवारका सदस्यहरुको वृक्ष चित्र बनाउन लगाइ पस्तुत गर्न लगाउने । □ तामाङ , ह्योल्मो र शेर्पाको भाषा दैनिक प्रयोगका सामग्रीहरु र खाद्य वस्तुका 	<ul style="list-style-type: none"> □ तामाङ , ह्योल्मो र शेर्पा जातीको चित्र , पोष्टर तथा भिडियो , □ तामाङ , ह्योल्मो र शेर्पा जातीको घरमा दैनीक रुपमा प्रयोग गरिने सामग्री र खाद्यवस्तुका नमूना र चित्रहरुमा तामाङ , ह्योल्मो र शेर्पा भाषामा नाम 	<ul style="list-style-type: none"> □ तामाङ , ह्योल्मो र शेर्पा भाषामा परिवारका सदस्यहरुको वृक्षचित्र बनाउनुहोस् । □ तामाङ , ह्योल्मो र शेर्पा दैनिक गरिने पाँच ओटा सामग्रीको चित्र बनाइ तामाङ/ ह्योल्मो / शेर्पाहरुले प्रयोग 	८

			तरकारी , अचार लगायतमा	सूची तयार गरी प्रस्तुत गर्न लगाउने । ☐ दैनिक प्रयोगका सामग्री र खाद्यवस्तुहरुको चित्र बनाउन / सङ्कनल गर्न लगाएर ह्योल्मो , शेर्पा र तामाङ भाषामा नाम पोष्टकार्ड/कार्डबोर्डमा टाँसेर कक्षाकोठामा प्रस्तुत गर्न लगाउने ।	लेखिएका शब्द पत्तीहरु	गर्ने मातृभाषा नाम भन्नुहोस् । ☐ तामाङ , ह्योल्मो र शेर्पा जातीहरुले दैनिक खाने पाँच ओटा खाद्यवस्तुको नाम उनीहरुकै मातृ भाषामा भन्न र लेख्न लगाउने ।
--	--	--	--------------------------	--	--------------------------	---

कक्षा ८

क्षेत्र	सिकाइ उपलब्धि	विषयवस्तु	विषयवस्तुको विस्तृतीकरण	संभाव्य क्रियाकलाप	शिक्षण सामग्री	मूल्याङ्कन प्रक्रिया	पाठ्यभार
पाँचपोखरी थाङ्पाल परिचय	☐ स्थानीय तहमा न्याय सम्पादन प्रक्रिया वर्णन गर्न । ☐ गाउँपालिका क्षेत्रका प्रमुख प्रेरक व्यक्तित्व चित्र । ☐ गाउँपालिकाका पुराना सामाजिक संस्थाको	☐ स्थानीय तहमा न्याय सम्पादन प्रणाली ☐ प्रेरक व्यक्तित्व ☐ इन्द्रावती	☐ स्थानीय तहमा न्याय निरूपण प्रणाली । ☐ लक्ष्मण दोड, मिङ्मार लामा र माया गुरुङको चिनारी र योगदान । ☐ इन्द्रावती सेवा समाज र मानेखर्क स्वास्थ्य	☐ स्थानीय तहको न्यायिक समितिको कार्यविधि छलफल गराउने । ☐ सोही कार्य विधिमा प्रश्नोत्तर गराउने । ☐ प्रेरक व्यक्तित्वको फोटो सहित समाज विकासमा	☐ न्यायिक समिति कार्यवि धि ऐन ☐ फोटो ☐ भिडीयो ☐ चार्ट	☐ स्थानीय तहमा परेको उजुरीको किनारा कसरी लाग्छ? ☐ मिङ्मार लामाको	१५

	नाम र योगदान भन्न ।	जनसेवा समिति र मानेखर्क स्वास्थ्य चौकी	चौकीको ऐतिहासिक पक्षको चिनारीका साथ सामाजिक योगदान ।	योगदान भन्ने । ☐ स्थानीय जानकार व्यक्ति खोजी इन्द्रावती जनसेवा समिति र मानेखर्क स्वास्थ्य चौकीले यस क्षेत्रमा पुन्याएको योगदान भन्न लगाउने ।		योगदान के हो? ☐ इन्द्रवती जनसेवा समितिमा के कस्ता सेवा उपलब्ध छन् ?	
प्राकृतिक स्रोत र सम्पदा	☐ मेलम्ची खानेपानी आयोजनामा याङ्गरी र लार्केको स्थान भन्न । ☐ दोर्जे ल्हाक्पा हिमालको परिचय दिन । ☐ पाँचपोखरी थाङ्पाल गाउँपालिकामा जलविद्युतको अवस्था वर्णन गर्न ।	☐ याङ्गरी र लार्के खोला ☐ दोर्जे ल्हाक्पा हिमाल ☐ जलविद्युतमा पाँचपोखरी थाङ्पाल गाउँपालिका को अवस्था	☐ मेलम्ची खानेपानी आयोजनाका सहायक स्रोतहरु याङ्गरी र लार्के खोलाको परिचय ☐ दोर्जे ल्हाक्पा हिमालको परिचय । ☐ पाँचपोखरी थाङ्पाल गाउँपालिकामा जलविद्युतको अवस्था र इन्द्रावती तेस्रो र हाँडीखोला लघु जलविद्युत आयोजनाको महत्व ।	☐ मेलम्ची खानेपानी आयोजनाका सहायक स्रोतहरु याङ्गरी र लार्के खोलाको फोटो र भिडीयो प्रदर्शन गर्ने । ☐ फोटोको सहायताबाट दोर्जे ल्हाक्पा हिमालको परिचय दिने । ☐ गाउँपालिकाका जलविद्युत आयोजनाको उद्देश्यमूलक भ्रमण गराउने ।	☐ फोटो ☐ भिडीयो	☐ याङ्गरी र लार्के खोला कहाँ छन् भन्नुहोस । ☐ दोर्जे ल्हाक्पा हिमालको परिचय दिनुहोस् । ☐ वर्तमानमा पाँचपोखरी थाङ्पाल गाउँपालिका मा जलविद्युत उत्पादनको अवस्था चर्चा	१५

						गर्नुहोस् ।	
संस्कार र संस्कृति	<ul style="list-style-type: none"> □ तामाङ र ह्योल्मो संस्कृतिको परिचय दिन । □ यस पालिकामा बसोवास गर्ने अन्य जातिको संस्कार र संस्कृतिको परिचय दिन । 	<ul style="list-style-type: none"> □ तामाङ र ह्योल्मो संस्कृतिको परिचय □ पाँचपोखरी थाङपाल गाउँपालिका मा बसोवास गर्ने अन्य जानतिको संस्कार र संस्कृतिको परिचय । 	<ul style="list-style-type: none"> □ तामाङ र ह्योल्मो संस्कृतिको परिचय (जन्म, विवाह र मृत्यू) □ अन्य जातीहरू (दलित, नेवार, गुरुङ र शेर्पा)को संस्कार र संस्कृति (जन्म, विवाह र मृत्यू) 	<ul style="list-style-type: none"> □ तामाङ संस्कृतिमा जन्म, विवाह र मृत्यू संस्कारमा के के गरिन्छ, तामाङ अगुवाको सहयोग लिएर कक्षा छलफल गराउने । □ दलित, नेवार र गुरुङ संप्रदायका अगुवाको मद्दत लिएर उनिहरूका संस्कार र संस्कृतिको बारेमा भन्न लगाइ विद्यार्थीसँग अन्तर्क्रिया गर्न लगाउने । □ शिक्षकले सबै अन्तर्क्रियाको साराँश भनिदिने । 	<ul style="list-style-type: none"> □ फोटो □ भिडीयो 	तामाङ जातिमा जन्म संस्कार कसरी गरिन्छ लेखु होस् । नेवार संस्कार अनुसार विवाहमा के के गरिन्छ भन्नुहोस ।	१२
ऐतिहासिक स्थल र पर्यटन	<ul style="list-style-type: none"> □ प्याराग्लाइडीङको बारेमा वताउन । □ पाँचपोखरी म्यराथुनको परिचय दिन । □ गोले शिलापत्र र पेमाछल उद्यानको महत्व दर्शाउन । 	<ul style="list-style-type: none"> □ प्याराग्लाइ डीङ □ पाँचपोखरी म्यराथुन □ गोले शिलापत्र □ पेमाछल उद्यान 	<ul style="list-style-type: none"> □ प्याराग्लाइडीङको परिचय र उपादेयता । □ पाँचपोखरी म्यराथुन र रक क्लाइम्बिङ □ गोले शिलापत्र र पेमाछल उद्यानको महत्व 	<ul style="list-style-type: none"> □ प्याराग्लाइडीङ अवलोकन गराउने । □ प्याराग्लाइडीङको उपादेयता माथि छलफल गराउने । □ पाँचपोखरी म्यराथुनको फोटो भिडियो प्रदर्शन गराई छलफल गराउने । □ गोले शिलापत्र र पेमाछल 	<ul style="list-style-type: none"> फोटो भिडीयो 	<ul style="list-style-type: none"> □ पर्यटन प्रबर्द्धनमा प्याराग्लाइडी डमहत्व वताउनुहोस् । □ पाँचपोखरी म्यराथुनको परिचय दिनुहस् । 	१५

				उद्यानको महत्व बताउने ।		☐ गोले शिलापत्र र पेमाछल उद्यानको धार्मिक महत्व भन्नुहोस् ।	
पेशा व्यवसाय र प्रविधि	☐ कृषिबाली व्यवसायको आधुनिकीकरणका उपाय बताउन । ☐ पशुव्यवसायको आधुनिकीकरणका उदाहरणहरूको सूची बनाउन । ☐ कृषी तथा पशुपालन व्यवसायको प्रवर्द्धनबाट मानव जीवनमा हुने फाइदा छलफल गर्न । ☐ दुग्ध व्यवसायको महत्व प्रस्तुत गर्न ।	☐ कृषि बाली र पशुव्यवसाय ☐ दुग्ध व्यवसाय	☐ कृषिबाली व्यवसायको आधुनिकीकरण ☐ पशुव्यवसायको आधुनिकीकरण ☐ कृषी तथा पशुपालन व्यवसायको प्रवर्द्धन ☐ दुग्ध व्यवसायको परिचय र महत्व	☐ कृषिमा आधुनिकीकरण के हो छलफल गराउने । ☐ कृषि बाली र पशुपालनमा प्रविधिको प्रयोगको चित्र र भिडीयो प्रदर्शन गर्ने । ☐ आधुनिकीकरण र उत्पादन विचको सम्बन्ध बताउने । ☐ कृषि र पशुपालन व्यवसाय प्रवर्द्धन गर्न के के गर्नु पर्छ प्रश्नोत्तर गर्ने । ☐ दुग्ध व्यवसायको परिचय दिने । ☐ दुग्ध व्यवसायबाट हुने फाइदा छलफल गराउने ।	चार्ट फोटो भिडीयो	☐ कृषि बालीको आधुनिकीकरण गर्ने कुनै ५ उपाय भन्नुहोस् । ☐ पशुव्यवसाय आधुनिकीकरणका कुनै ५ उदाहरण भन्नुहोस् । ☐ कृषि तथा पशुपालनको मानव जीवनमा महत्व दर्शाई छोटो प्रबन्ध लेख्नुहोस् ।	२०

						☐ दुग्ध व्यवसायलाई कसरी प्रवर्द्धन गर्न सकिन्छ उपाय भन्नुहोस ।	
--	--	--	--	--	--	---	--

<p>परम्परागत, ज्ञान, सीप र कला</p>	☐ स्यामा, राडिपाखि, बख्खुको परिचय दिन र निर्माण गर्न । ☐ दोड्मा, धम्वे, थाङ्काको परिचय दिन र निर्माण गर्न । ☐ परम्परागत उपचार पद्धती, झारफुकको परिचय दिन र महत्व बताउन ।	☐ स्यामा, राडिपाखि, बख्खुको परिचय । ☐ दोड्मा, धम्वे, थाङ्काको परिचय । ☐ परम्परागत उपचार पद्धती, झारफुक विधि	☐ स्यामा, राडिपाखि, बख्खुको परिचय , महत्व , प्रयोग र निर्माणको अभ्यास ☐ दोड्मा, धम्वे, थाङ्काको परिचय , महत्व , प्रयोग र निर्माणको अभ्यास ☐ परम्परागत उपचार	☐ स्यामा, राडिपाखि, बख्खुको चित्र र नमुना देखाउदै उक्त सामग्रीहरूको परिचय गराउने ☐ स्यामा, राडिपाखि, बख्खुको प्रयोग र महत्वको बारेमा छलफल गर्ने । ☐ स्यामा, राडिपाखि, बख्खु निर्माण गर्ने विधिको छलफल गरी उक्त सामग्रीहरूको निर्माण गर्ने अभ्यास गरउने । ☐ दोड्मा, धम्वे, थाङ्काको चित्र र नमुना देखाउदै यीनीहरूको परिचय , महत्व , प्रयोग र निर्माण गर्ने तरिकाको बारेमा छलफल गर्ने ।	☐ स्यामा, राडिपाखि, बख्खुको चित्र र नमुना ☐ दोड्मा, धम्वे, थाङ्काको चित्र र नमुना ☐ परम्परागत उपचार पद्धतीको संबन्धी भिडियो ☐ झारफुकको चित्र र भिडियो ☐ वैद्य, धामीझाँक्री, झारफूके लामा, आम्चीहरूको चित्र	☐ स्यामा, राडिपाखि, बख्खुको एक एक ओटा उपयोगिता लेखुहोस् । ☐ स्यामा, राडिपाखि, बख्खु निर्माणको अभ्यास गराइ पृष्ठपोषण दिने । ☐ थाङ्काको कसरी बनाइन्छ लेखुहोस । ☐ परम्परागत उपचार पद्धतीको महत्व के छ ? ☐ झारफुकको भनेको के हो ? ☐ वैद्य, धामीझाँक्री, झारफूके लामा, आम्चीहरूको चित्र	<p>१४</p>
------------------------------------	---	--	--	--	---	---	-----------

			<p>पद्धतीको परिचय , प्रकार र महत्व</p> <p>□ वैद्य, धामीझाँक्री, झारफूके लामा, आम्चीहरुको सामान्य जानकारी</p> <p>□ झारफुकको विधिको सामान्य परिचय र महत्व</p>	<p>□ दोड्जा, धम्बे, थाङ्काको निर्माण गर्ने अभ्यास गराउने ।</p> <p>□ परम्परागत उपचार पद्धतीको परिचय , प्रकार र महत्वको बारेमा छलफल गराउने ।</p> <p>□ वैद्य, धामीझाँक्री, झारफूके लामा, आम्चीहरुको फोटो देखाउदै उनीहरुले गर्ने कार्यको बारेमा छलफल गराउने ।</p> <p>□ झारफुकको विधिको परिचय र महत्वको बारेमा प्रश्नोत्तर तथा छलफल गराउने ।</p>		<p>संकलन गरी कक्षामा प्रस्तुत गर्नुहोस् ।</p>	
<p>प्रकोप र वातावरण संरक्षण</p>	<p>□ माटो , वायु र ध्वनि प्रदूषणको कारण , असर र सावधानीका उपायहरु भन्न ।</p> <p>□ प्रकोप ब्यवस्थापन कार्ययोजना निर्माण गर्न र इको क्लबको परिचय दिन ।</p>	<p>□ माटो , वायु र ध्वनि प्रदूषणको कारण, असर र सावधानीका उपायहरु</p> <p>□ प्रकोप ब्यवस्थापन कार्ययोजना र इको क्लबको परिचय</p>	<p>□ माटो प्रदूषणका कारणहरु: रासायनिक मल , उद्योगधन्दा शहरीकरण , निर्माणसम्बन्धि कार्य , जङ्गल फडानी ,</p> <p>□ वायु प्रदूषणका कारणहरु : उद्योग , धुलो , धुवा , डडेल्लो</p>	<p>□ माटो/जमिन प्रदूषण, जस्तै: विद्यालय, बाटो, खुला चउर, पार्क, बजार क्षेत्रमा जथाभावी फोहोर विसर्जन जमीन प्रदूषित हुने कुरा सचित्त ब्याख्या गरी सावधानीका उपायको बारेमा छलफल गर्ने ।</p> <p>□ वायु प्रदूषणका स्रोतहरु जस्तै, उद्योगधन्दा, यातायातका साधन, डडेल्लो लगायत र यसबाट मानव स्वास्थ्यमा पर्ने प्रभाव र सावधानीका उपायका बारेमा</p>	<p>□ माटो , वायु र ध्वनि प्रदूषण सम्बन्धित चित्र , पोष्टर र भिडियो ।</p> <p>□ माटो , वायु र ध्वनि प्रदूषणको बारेमा तयार गरिएका पावर पोइन्ट स्लाइडहरु</p> <p>□ इको क्लबको विधान ,</p> <p>□ प्रदूषण ब्यवस्थापन</p>	<p>□ माटो प्रदूषणका कुनै तीन कारण लेख्नुहोस ।</p> <p>□ वायु प्रदूषणले मानसको स्वास्थ्यमा के असर पर्दछ ?</p> <p>□ वातावरण प्रदूषण नियन्त्रणको ढाँचा बनाउनुहोस् ।</p> <p>□ ध्वनि प्रदूषण नियन्त्रण गर्ने कुनै तीन उपायहरु के के हुन ?</p> <p>□ इको क्लब भनेको के</p>	<p>१५</p>

			<ul style="list-style-type: none"> □ ध्वनि प्रदूषणका कारणहरू : होहल्ला , यातायात साधनहरू, □ माटो , वायु र ध्वनि प्रदूषणका असर र सावधानीका उपायहरू □ प्रकोप व्यवस्थापन कार्ययोजना र कार्ययोजनाको अङ्गहरू , निर्माण अभ्यास निर्माण □ इको क्लबको परिचय , गठन प्रक्रिया र यसबाट संपादन हुने कामहरू 	<p>समूहगत रूपमा छलफल गर्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> □ ध्वनि प्रदूषणका कारणहरू जस्तै होहल्ला र यातायातका साधनहरू , चाहिने भन्दा ठूलो स्वरले कराउने तथा गीत संगीत बजाउनाले ध्वनि प्रदूषण हुने बारेमा छलफल गराइ छलफलको सार बताइदिने । □ माटो , वायु र ध्वनि प्रदूषणबाट पर्ने असरहरूको सूची बनाइ कक्षामा प्रस्तुत गरी छलफल गराउने । □ प्रकोप व्यवस्थापनको कार्य योजनाका अङ्गहरूको बारेमा छलफल गर्ने । प्रकोप व्यवस्थापनको कार्ययोजना बनाउन अभ्यास गराउने । □ इको क्लबको आवश्यकता , महत्व र गठन प्रक्रियाका बारेमा छलफल गर्नु □ इको क्लब गठन गर्न अभ्यास गराउने । 	<p>कार्ययोजनाको ढाँचा</p> <ul style="list-style-type: none"> □ इको क्लब गठन प्रक्रियाको चार्ट 	<p>हो ?</p> <ul style="list-style-type: none"> □ इको क्लबबाट संपादन हुने कुनै चार ओटा कार्य लेख्नुहोस् । 	
--	--	--	--	---	--	---	--

<p>स्वास्थ्य र सफाइ</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ सकारात्मक सोच र चरित्र निर्माणको परिचय दिन र महत्व बताउन । □ योगासनको परिचय दिन र अभ्यास गर्न । □ सूर्य नमस्कार र शुद्ध व्यायामको परिचय दिन र अभ्यास गर्न । 	<ul style="list-style-type: none"> □ सकारात्मक सोच र चरित्र निर्माणको परिचय र महत्व , □ योगासनको परिचय र अभ्यास □ सूर्य नमस्कार र शुद्ध व्यायाम 	<ul style="list-style-type: none"> □ सकारात्मक सोच र चरित्र निर्माणको परिचय , महत्व फाइदा □ सकारात्मक सोचको बिकास गर्ने तरिका , □ १२ ओटा योगासन (मण्डुक ससक , बक्रासन , गौमुखासन , मकरासन , भुजङ्गासन , सलभासन , मर्कटासन , पवन मुक्तासन , अर्धहलासन , पादवृत्तासन , द्विचक्रिकासन) को परिचय र 	<ul style="list-style-type: none"> □ सकारात्मक सोचको परिचय दिने यसको महत्व र फाइदाको बारेमा छलफल गर्ने । □ सकारात्मक सोचका फाइदा र नकारात्मक सोचका बेफाइदाको बारेमा अनुभव भन्न लगाउने । □ सकारात्मक सोच र चरित्र निर्माणमा योगको अनुभव भएका व्यक्तिसग अन्तर्क्रिया गराउने □ खुसी रहने र खुसी बन्ने तरिका बताउने, स्थानीय विज्ञहरूसँग छलफल गर्ने साथै युट्युबलगायतका सामाजिक सञ्जालमा पाइने भिडियोहरू प्रदर्शन गरी बुँदा टिपो गर्न र खुसी बन्न अभ्यास गर्न लगाउने □ योगासनको परिचय, प्रकार, आवश्यकता र महत्वका बारेमा छलफल गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> □ सकारात्मक सोच र चरित्र निर्माण संबन्धि पाठपत्र तथा पावर प्वाइन्ट स्लाइडहरू □ १२ योगासनको योगासनको चित्र, पोस्टर र भिडियो □ सूर्य नमस्कारकारको चित्र, पोस्टर र भिडियो □ शुद्ध व्यायामको फोटो , पोष्टर तथा भिडियो 	<ul style="list-style-type: none"> □ सकारात्मक सोचका तीन ओटा फाइदाहरू के के हुन ? □ बसेर गरिने ४ ओटा अध्यास नाम लेखुहोस् । □ बसेर गरिने चार ओटा र सुतेर गरिने तीन ओटा आसनको नाम लेखुहोस् । □ ढाँडको बलमा सुतेर गरिने पाँच ओटा आसन गरेर देखाउनुहोस् । □ सूर्य नमस्कारको अभ्यास गर्न लगाइ अवलोकन गरी पृष्ठपोषण दिनुहोस् । □ सूर्य नमस्कारमा कति ओटा चरण हुन्छन् ? □ शुद्ध व्यायामको महत्व भन्नुहोस् । 	<p>१४</p>
-------------------------	---	--	---	--	--	--	-----------

			<p>अभ्यास ।</p> <ul style="list-style-type: none"> □ सूर्य नमस्कार को परिचय र अभ्यास □ शुद्ध ब्यायाम(१२ ओटा) को परिचय , महत्व र अभ्यास 	<ul style="list-style-type: none"> □ विभिन्न प्रकारका योगासन प्रदर्शन गर्ने विद्यार्थीहरूलाई अभ्यास गर्न लगाउने □ योगासनका बारेमा स्थानीय विज्ञसँग अनतरक्रिया गराउने □ योगासनको उपयोगीता बताउने □ सूर्य नमस्कारको भिडियो प्रदर्शन गर्ने □ सूर्य नमस्कारको शिक्षकले गरेर देखाउदै विद्यार्थीहरूलाई अभ्यास गर्न लगाउने □ सूर्य नमस्कारको महत्वका बारेमा छलफल गर्ने □ सूर्य नमस्कारको भिडियो प्रदर्शन गर्ने र विद्यार्थीहरूलाई अभ्यास गर्न लगाउने □ शुद्ध ब्यायामको महत्व बताउदै शिक्षकले कम्मर मुनीको ६ ओटा र कम्मर माथिमा ६ ओटा शुद्ध ब्यायाम गरेर देखाउदै 		
--	--	--	--	--	--	--

				विद्यार्थीहरूलाई अभ्यास गर्न लगाउने ।			
स्थानीय भाषा र लिपि	<ul style="list-style-type: none"> □ ह्योल्मो, शेर्पा र तामाङ भाषामा साधारण संवाद गर्न । □ ह्योल्मो, शेर्पा र तामाङ भाषामा सरल वाक्य निर्माण गर्न । □ ह्योल्मो, शेर्पा र तामाङ भाषामा सामान्य भाषिक सिपको अभ्यास गर्न । 	<ul style="list-style-type: none"> □ ह्योल्मो, शेर्पा र तामाङ भाषामा साधारण संवाद, □ सरल वाक्य निर्माण, □ सामान्य भाषिक सिपको अभ्यास 	<ul style="list-style-type: none"> □ ह्योल्मो, शेर्पा र तामाङ भाषामा दुई जनाको बीचमा घर र विद्यालयमा हुने सामान्य संवाद । □ ह्योल्मो, शेर्पा र तामाङ भाषामा सरल वाक्य निर्माण, □ ह्योल्मो, शेर्पा र तामाङ भाषामा सामान्य भाषिक सिपको सुनाइ बोलाइ , पढाइ र लेखाइको अभ्यास 	<ul style="list-style-type: none"> □ ह्योल्मो, शेर्पा र तामाङ भाषामा घर र विद्यालयमा दुई जनाको बिचमा छोटो संवाद अभ्यास लेख्न, भन्न र अभिनय गर्न लगाउने । □ ह्योल्मो, शेर्पा र तामाङ भाषामा गरिएका संवादहरूको भिडियो कक्षामा प्रस्तुत गरि छलफल गराउने । □ ह्योल्मो, शेर्पा र तामाङ भाषामा सरल वाक्य निर्माणको अभ्यास गराउने । □ ह्योल्मो, शेर्पा र तामाङ भाषाका सरल शब्दहरूको सूची विद्यार्थीहरूलाई दिएर वाक्य निर्माणको अभ्यास गराउने । □ ह्योल्मो, शेर्पा र तामाङ भाषाका शब्दहरू दिएर समूहगत रूपमा वाक्य निर्माणको खेल खेलाउने । □ ह्योल्मो, शेर्पा र तामाङ भाषामा सामान्य प्रकारका 	<ul style="list-style-type: none"> □ तामाङ , ह्योल्मो र शेर्पा जातीको चित्र , पोष्टर तथा भिडियो , □ तामाङ , ह्योल्मो र शेर्पा जातीहरूले बोल्ने भाषाका शब्द पत्ति तथा वाक्य पत्तिहरू 	<ul style="list-style-type: none"> □ विद्यालयको बारेमा तामाङ , ह्योल्मो र शेर्पा भाषामा दुई जनाको बीचमा संवाद गर । □ तामाङ , ह्योल्मो र शेर्पा भाषामा सामान्य संवाद तथा लेखाइ , पढाइ , सुनाइ र बोलाइको अभ्यास गर्न लगाइ सोका आधारमा मूल्याङ्कन गर्ने । □ तामाङ , ह्योल्मो र शेर्पा भाषाका सरल शब्द भएका वाक्यहरू पढन लगाइ मूल्याङ्कन गर्ने □ तामाङ , ह्योल्मो र शेर्पा भाषामा स्रुति लेखन गराइ सोका आधारमा मूल्याङ्कन गर्ने । 	८

				<p>सुनाइ, बोलाइ र पढाइ र लेखाइका अभ्यास गर्नका लागि समूहगत र ब्यक्तिगत रुपमा प्रतिस्पर्धा गराउने ।</p> <p>□ ह्योल्मो, शेर्पा र तामाङ भाषामा बोलाइ र सुनाइको अभ्यास गर्न स्थानिय स्तरमा उक्त भाषा बोल्ने ब्यक्तिहरुलाई स्रोत ब्यक्तिको रुपमा कक्षामा आमन्त्रण गर्ने ।</p>		
--	--	--	--	--	--	--

७. सिकाइ सहजिकरण प्रक्रिया

स्थानीय पाठ्यक्रमको पठन पाठन गर्नका लागि छुट्टै शिक्षक नियुक्ति गर्नु साधन र स्रोतको हिसाबले सहज हुदैन । त्यसैले विद्यालयमा कार्यरत शिक्षकहरुलाई अभिमुखिकरण तालिम दिएर स्थानीय विषय शिक्षण गर्ने शिक्षकको विकास गर्नु पर्दछ । स्थानीय विषयको पाठ्यघण्टी र अड्क विभाजन तालिका अनुसूची -१ मा दिइएको छ । स्थानीय विषयको शिक्षण गर्नका लागि निम्नानुसारका विधिहरु प्रयोग गर्नु उपयुक्त हुन्छ ।

(क) आधारभूत शिक्षण विधि: छलफल विधि, प्रश्नोत्तर विधि, अवलोकन विधि, क्षेत्र भ्रमण विधि, प्रदर्शन विधि, खेल विधि, खोज विधि, समस्या समाधान विधि, अभ्यास विधि, जिक्सअ विधि

(ख) अनुसन्धानमा आधारित शिक्षण विधि : कार्यमूलक अनुसन्धान, मामिला अध्ययन, परियोजना कार्य, स्थलगत अध्ययन

(ग) बैकल्पिक शिक्षण विधि : श्रव्यदृश्य विधि, रैथाने विधि, सङ्गीत शिक्षण विधि, कथाकथन विधि, सूचना तथा सञ्चार प्रविधिमा आधारित विधि

८. विद्यार्थी मूल्याङ्कन प्रक्रिया

- विद्यार्थीहरूको मूल्याङ्कन गर्दा निर्माणात्मक (Formative) पद्धति तथा निर्णयात्मक (Summative) पद्धति, सैद्धान्तिक र प्रयोगात्मक (Theoretical and Practical) दुवै अपनाइने छ ।
- प्रत्येक विद्यार्थीको कार्य सञ्चयिका (Portfolio) फाईल रहने छ र त्यसभित्र विद्यार्थीको कक्षा कार्य, परियोजना कार्य, उपलब्धि परीक्षा, व्यवहार परिवर्तन, अवलोकन, हाजिरी, सामूहिक कार्यमा सक्रियताका अभिलेख राखी सोही आधारमा मूल्याङ्कन गरिने छ ।
- कक्षा १-३ मा निरन्तर मूल्याङ्कन पद्धतिका आधारमा कक्षोन्नति गरिने छ । कक्षा १-३ को मूल्याङ्कन पश्चात् विद्यार्थीहरूको तह वा श्रेणी विभाजन गर्दा निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कन सम्बन्धी अभिलेखिकरणको प्रक्रिया अपनाई विद्यार्थीको सिकाइ उपलब्धिलाई “क”, “ख” र “ग” तीन श्रेणीमा विभाजन गर्नुपर्दछ ।
- कक्षा ४-५ मा ५०% निरन्तर मूल्याङ्कन पद्धति (निर्माणात्मक पद्धति) र ५०% निर्णयात्मक (वार्षिक परीक्षा) बाट विद्यार्थीको मूल्याङ्कन गरिने छ ।
- कक्षा ६-८ मा ६०% निर्णयात्मक (वार्षिक परीक्षा) र ४०% निर्माणात्मक (निरन्तर मूल्याङ्कन पद्धति) बाट विद्यार्थीको मूल्याङ्कन गरिने छ । निर्माणात्मक र निर्णयात्मक दुवै पद्धतिका आधारमा विद्यार्थीलाई कक्षोन्नति गरिने छ ।
- विद्यार्थीहरूको मूल्याङ्कन गर्दा ज्ञान तह (Knowledge Level) मा अति छोटो प्रश्नहरू, बोध तह (Understanding Level) का छोटो प्रश्नहरू र उच्च तह (Higher Abilities) का लामो उत्तर दिनुपर्ने किसिमका प्रश्नहरू समावेश गर्नुपर्ने छ ।
- आधारभूत तहको अन्त्य (कक्षा ८) मा ६०% निर्णयात्मक (वार्षिक परीक्षा) र ४०% निर्माणात्मक/प्रयोगात्मक पद्धतिबाट विद्यार्थीको मूल्याङ्कन गरिने छ । निर्माणात्मक र

निर्णयात्मक दुबै पद्धतिका आधारमा विद्यार्थीलाई कक्षोन्नति गरिने छ । लिखित मूल्याङ्कनको उत्तीर्णाङ्क ४० % हुने छ ।

८. कक्षा १देखि ८ सम्मको निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कन गर्नका लागि रुब्रिक्सको विकास गरिने छ। रुब्रिक्सलाई विद्यार्थी मूल्याङ्कनको अभिन्न अङ्ग बनाइने छ ।
९. विद्यार्थी मूल्याङ्कन/आवधिक परीक्षा योजना र ढाँचा अनुसूची -२ मा दिइएको छ ।

९. पाठ्यक्रमको कार्यान्वयन प्रक्रिया

यस पाठ्यक्रमको कार्यान्वयन गर्न प्रधानाध्यापक तथा शिक्षकको भूमिका महत्वपूर्ण हुने छ । विद्यार्थीहरूलाई स्थानीय वातावरणको अवलोकन गराइने छ । परियोजना कार्य र प्रतिवेदनको माध्यम अवलम्बन गरिने छ । स्थानीय समुदायका विज्ञ, बुद्धिजीवी, शिक्षाप्रेमी, समाजसेवी एवम् सम्बन्धित विषय तथा क्षेत्रमा जानीफकार व्यक्तिहरू स्रोतव्यक्तिका रूपमा रहने छन् । विद्यालयहरूले यस पाठ्यक्रम कार्यान्वयनका क्रममा आवश्यकता र औचित्यअनुसार स्थानीय भाषा, नेपाली भाषा वा अंग्रेजी माध्यम समेत अवलम्बन गर्न सक्ने छन् । विषयवस्तुमा समावेश प्रमुख क्षेत्र/स्थलमा अवलोकन भ्रमण गराइने छ । विद्यार्थीहरूको समूहकार्य र अन्तरक्रियालाई जोड दिइने छ । पाठ्यक्रममा आधारित भई पाठ्यसामग्रीको विकास गर्नुका साथै शिक्षकहरूलाई विषयवस्तु तथा सहजीकरण प्रक्रिया सम्बन्धि अभिमुखीकरण तालिमको व्यवस्था गरिने छ ।

१०. समय निर्धारण र पाठ संख्या

आधारभूत तह कक्षा १-३ मा स्थानीय विषयको साप्ताहिक पाठ्यभार ५ घन्टी हुने छ जसमा १६० घन्टी दिइएको छ । त्यसै गरी आधारभूत तह कक्षा ४-८ मा स्थानीय विषयको साप्ताहिक ४ पाठ्यभार र १०० पूर्णाङ्क कायम गरी १२८ पाठ्यघन्टी दिइएको छ । शैक्षिक सत्र नेपाल सरकारले तोके बमोजिम हुनेछ। प्रचलित शिक्षा ऐन, नियमावली र कार्यविधिबमोजिम प्रत्येक शैक्षिक सत्रमा २२० दिन विद्यालय खुल्ने छ र २०५ दिन पठनपाठन हुने छ । प्रत्येक घन्टी एक घण्टाको हुने छ । यस पाठ्यक्रमको आधारमा विकास गरिने अनुमानित पाठसंख्या अनुसूची - ३ मा उल्लेख गरिएको छ ।

११. पाठ्यक्रम परिमार्जन

पाठ्यक्रमको विकास, कार्यान्वयन र परिमार्जन निरन्तर रूपमा हुने प्रक्रिया हो । यो पाठ्यक्रम कार्यान्वयन गरे पश्चात शिक्षक, विद्यार्थी, अभिभावक तथा सरोकारवालाको राय सुझाव अनुसार परिमार्जन गरिदै लगिनेछ ।

अनुसूची - १

पाठ्यघन्टी र अङ्क विभाजन तालिका

क्र. स.	क्षेत्र	कक्षा १-३		कक्षा ४-८	
		पाठ्यघन्टी	अङ्कभार	पाठ्यघन्टी	अङ्कभार
१.	पाँचपोखरी थाङ्पाल परिचय	२०	१२	१५	१२
२.	प्राकृतिक स्रोत र संपदा	२५	१६	१५	१२
३.	संस्कार र संस्कृति	२५	१६	१२	९
४.	ऐतिहासिक स्थल र पर्यटन	१५	९	१५	१२
५.	पेसा ब्यावसाय र प्रविधि	२०	१३	२०	१५
६.	परम्परागत, ज्ञान, सिप र कला	२०	१३	१४	११
७.	प्रकोप र वातावरण संरक्षण	१५	९	१५	१२
८.	स्वास्थ्य र सरसफाई	२०	१२	१४	११
९.	स्थानीय भाषा र लिपि	-	-	८	६
	जम्मा	१६०	१००	१२८	१००

अनुसूची - २

विद्यार्थी मूल्याङ्कन योजना र ढाँचा

(क) निर्माणात्मक/प्रयोगात्मक परीक्षा (निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कन - १०० %)

कक्षा : १-३

औसत अङ्क विशिष्टीकरण तालिका

क्र.स.	कार्य विवरण	अङ्कभार
१	कक्षामा उपस्थिति तथा व्यवहार परिवर्तन	१५
२	समूह निर्माण, समूह कार्यमा सहभागिता र प्रस्तुति	१५
३	कक्षाकार्य/गृहकार्य	२०
४	परियोजना कार्य	१५
५	प्रश्नको उत्तर लेखन/प्रश्नको मौखिक उत्तर	२०
६	रचनात्मक कार्य/अभिनय/नक्सा तथा चित्र लेखन	१५
	जम्मा	१००

कक्षा : ४-५

औसत अङ्क विशिष्टीकरण तालिका

क्र.स.	कार्य विवरण	अङ्कभार
१	कक्षामा उपस्थिति तथा व्यवहार परिवर्तन	५
२	समूह निर्माण, समूह कार्यमा सहभागिता र प्रस्तुति	५
३	कक्षाकार्य/गृहकार्य	१०
४	स्थलगत अध्ययन/परियोजना कार्य	१०
५	प्रश्नको उत्तर लेखन/प्रश्नको मौखिक उत्तर	१५
६	रचनात्मक कार्य/अभिनय/नक्सा तथा चित्र लेखन	५
	जम्मा	५०

कक्षा : ६-८

औसत अङ्क विशिष्टीकरण तालिका

क्र.स.	कार्य विवरण	अङ्कभार
१	कक्षामा उपस्थिति तथा व्यवहार परिवर्तन	५
२	समूह निर्माण, समूह कार्यमा सहभागिता र प्रस्तुति	५
३	कक्षा कार्य/गृहकार्य	५
४	स्थलगत अध्ययन/परियोजना कार्य	१०
५	प्रश्नको उत्तर लेखन/प्रश्नको मौखिक उत्तर	१०
६	रचनात्मक कार्य/अभिनय/नक्सा तथा चित्र लेखन	५
	जम्मा	४०

(ख) निर्णयात्मक (आवधिक) परीक्षा

कक्षा : ४-५

पूर्णाङ्क : ५०

उत्तीर्णाङ्क : अक्षराङ्कमा मूल्याङ्कन गरिने

समय : १ घण्टा ३० मिनेट

औसत प्रश्न तालिका (तहगत रूपमा)

ज्ञान तह (Knowledge Level)	बोध तह (Understanding Level)	उच्च तह (Higher Abilities)
३० %	४० %	३० %

कक्षा : ६-८

पूर्णाङ्क : ६०

उत्तीर्णाङ्क : अक्षराङ्कमा मूल्याङ्कन गरिने

समय : १ घण्टा ४८ मिनेट

औसत प्रश्न तालिका (तहगत रूपमा)

ज्ञान तह (Knowledge Level)	बोध तह (Understanding Level)	उच्च तह (Higher Abilities)
३० %	३० %	४० %

कक्षा ४-५ को प्रश्नपत्र निर्माण योजना (Specification Grid)

प्रश्न क्षेत्र	सङ्क्षिप्त उत्तर आउने प्रश्न			छोटो उत्तर आउने प्रश्न			लामो उत्तर आउने प्रश्न			जम्मा प्रश्न स ङ्ख्या	पूर्णाङ्क
	प्रश्न सङ्ख्या	अङ्क भार	जम्मा अङ्क	प्रश्न सङ्ख्या	अङ्क भार	जम्मा अङ्क	प्रश्न सङ्ख्या	अङ्क भार	जम्मा अङ्क		
पाँचपोखरी थाङ्पाल परिचय	३	१	३	१	२	२	-	-	-	४	५
प्राकृतिक स्रोत र संपदा	१	१	१	१	२	२	१	३	३	३	६
संस्कार र संस्कृति	२	१	२	२	२	४	१	३	३	५	९
ऐतिहासिक स्थल र पर्यटन	१	१	१	१	२	२	१	३	३	३	६
पेसा ब्यावसाय र प्रविधि	३	१	३	१	२	२	१	३	३	५	९
परम्परागत, ज्ञान, सीप र कला	२	१	२	१	२	२	-	-	-	३	४
प्रकोप र वातावरण संरक्षण	१	१	१	१	२	२	१	३	३	३	६
स्वास्थ्य र सरसफाइ	१	१	१	१	२	२	-	-	-	२	३
स्थानीय भाषा र लिपि	१	१	१	१	२	२	-	-	-	२	३
जम्मा	१५	१	१५	१०	२	२०	५	३	१५	३०	५०

नोट :

- १) नोट : प्रश्न निर्माण गर्दा ज्ञान, बोध र उच्च तह (प्रयोग, विश्लेषण, संश्लेषण र मूल्याङ्कन)का प्रश्नहरू निर्माण गर्नुपर्दछ ।
- २) ज्ञान तहका सबै प्रश्नहरू १ अङ्कका, बोधका २ अङ्कका र उच्चतहमा ३ अङ्कका हुने छन् ।
- ३) ज्ञान तहका प्रश्नका लागि अति छोटो प्रश्न, बहुवैकल्पिक प्रश्न, खाली ठाउँ भर्ने प्रश्नहरू राख्नु पर्नेछ।

कक्षा ६-८ को प्रश्नपत्र निर्माण योजना (Specification Grid)

प्रश्न क्षेत्र	संक्षिप्त उत्तर आउने प्रश्न			छोटो उत्तर आउने प्रश्न			लामो उत्तर आउने प्रश्न			जम्मा प्रश्न सङ्ख्या	पूर्णाङ्क
	प्रश्न सङ्ख्या	अङ्क भार	जम्मा अङ्क	प्रश्न सङ्ख्या	अङ्क भार	जम्मा अङ्क	प्रश्न सङ्ख्या	अङ्क भार	जम्मा अङ्क		
पाँचपोखरी थाङ्पाल परिचय	३	१	३	१	२	२	-	-	-	४	५
प्राकृतिक स्रोत र संपदा	१	१	१	१	२	२	१	४	४	३	७
संस्कार र संस्कृति	३	१	३	१	२	२	१	४	४	५	९
ऐतिहासिक स्थल र पर्यटन	१	१	१	१	२	२	१	४	४	३	७
पेसा ब्यावसाय र प्रविधि	३	१	३	२	२	४	१	४	४	६	११
परम्परागत, ज्ञान, सीप र कला	२	१	२	-	-	-	१	४	४	३	६
प्रकोप र वातावरण संरक्षण	१	१	१	१	२	२	१	४	४	३	७
स्वास्थ्य र सरसफाइ	२	१	२	१	२	२	-	-	-	३	४
स्थानीय भाषा र लिपि	२	१	२	१	२	२	-	-	-	३	४
जम्मा	१८	१	१८	९	२	१८	६	४	२४	३३	६०

नोट :

- १) नोट : प्रश्न निर्माण गर्दा ज्ञान, बोध र उच्च तह (प्रयोग, विश्लेषण, संश्लेषण र मूल्याङ्कन) का प्रश्नहरू निर्माण गर्नुपर्दछ ।
- २) ज्ञान तहका सबै प्रश्नहरू १ अङ्कका, बोधका २ अङ्कका र उच्चतहमा ४ अङ्कका हुने छन् ।
- ३) ज्ञान तहका प्रश्नका लागि अति छोटो प्रश्न, बहुवैकल्पिक प्रश्न, खाली ठाउँ भर्ने प्रश्नहरू राख्नुपर्ने छ ।

अनुसूची - ३

अनुमानित कक्षागत पाठ संख्या

क्र स	क्षेत्र र क्रम	कक्षा १	कक्षा २	कक्षा ३	कक्षा ४	कक्षा ५	कक्षा ६	कक्षा ७	कक्षा ८
१	पाँचपोखरी थाडपाल परिचय	२	२	२	२	३	३	३	३
२	प्राकृतिक स्रोत र संपदा	३	३	३	३	३	३	३	३
३	संस्कार र संस्कृति	२	२	२	२	२	३	२	२
४	ऐतिहासिक स्थल र पर्यटन	२	३	२	२	३	३	३	३
५	पेसा ब्यावसाय र प्रविधि	२	२	२	३	३	४	४	४
६	परम्परागत, ज्ञान, सीप र कला	१	२	२	२	२	३	३	३
७	प्रकोप र वातावरण संरक्षण	१	२	३	३	४	३	३	३
८	स्वास्थ्य र सरसफाइ	२	२	२	२	२	२	२	३
९	स्थानीय भाषा र लिपि	-	-	-	१	१	१	१	१
	जम्मा	१५	१८	१८	२०	२३	२५	२४	२५

पाँचपोखरी थाङपाल गाउँपालिका

सिन्धुपाल्चोक

संपर्क फोन: ९७५१०९९८४२

इमेल: ito.panchpokharithangpalmun@gmail.com

वेबसाइट: <https://panchpokharithangpalmun.gov.np>